



Høringssvar fra Naturnationalpark Almindingen

Dette dokument er en samling af indkomne høringssvar fra den offentlige høring angående projektforslaget for Naturnationalpark Almindingen. Høringssvarene er indsendt i høringsperioden som var d. 12. maj 2022 til d. 7. juli 2022. I denne periode er der blevet indsendt 58 høringssvar fra privatpersoner, foreninger, myndigheder og virksomheder mv.. I denne samling gengives telefonnummer, dato for indsendelse, e-mail og adresse ikke.

Indholdsfortegnelse

Høringssvar fra Naturnationalpark Almindingen	1
Privatpersoner	3
Anders Svendsen	3
Annette Gearey	3
Annette & Simone Azalie	3
Bent M. Ipsen	7
Bente Kristensen	9
Christian Hemming Hansen	9
Ellen Andersen	10
Finn Hansen	11
Flemming Kristensen	12
Gerner Espersen	13
Hans Christian Daugaard	13
Heidi Hansen	13
Henriette Andersen & Heine Klepsch	16
Henriette Høyrup	18
Inge Vadman	18
Janni Højstrup Larsen	19
Jesper Raad	25
Jens Stubkjær	25
Jørn O. Nielsen	25
Kirsten Andersen	26
Kirsten Sonne Harild	26
Lars Wichmann	27
Lene Riis Koefoed	29
Lis Engell	31
Lis Jacobsen	31
Majbritt Westh	31
Pernille Møller	33
Pia Dora Jakobsen	33
Pia Winther	35
Rie Skovgaard	36
Tina Bartels	36
Vibeke Fjord Kristensen	37
Vibeke G. Petersen	37
Foreninger, virksomheder, myndigheder mv.	41
AutoCamperRådet	41

Bevar de danske skove	43
Bornholms Landbrug & Fødevarer, Danmarks Jægerforbund, Destination Bornholm, Bornholms Travelskab, Gourmet Bornholm & Esben Møller Madsen (Skovrider)	
.....	52
Bornholms Museum	54
Danmarks Cykle Union.....	55
Danmarks Idrætsforbund (Bornholm)	57
Danmarks Idrætsforbund.....	58
Danmarks Jægerforbund.....	59
Danmarks Naturfredningsforening Bornholm	63
Dansk Islandshesteforening	63
Dansk Køre Forbund	63
Dansk Land- og Strandjagt.....	71
Dansk Orienterings-Forbund.....	73
Den Danske Dyrlægeforening	74
DGI Bornholm.....	76
DOF Bornholm.....	78
DOSO	78
Dyrenes Beskyttelse	80
Fri Natur	87
Friluftsrådet Bornholm	99
Gribskov, Tisvilde Hegn, Melby Overdrev – Uden Hegn	102
Det Konservative Folkeparti & Kristendemokraterne Bornholm .	107
Kulturministeriet & Slots- og Kulturstyrelsen	110
Verdens Skove	111
Viking Atletik Orientering	114
Østerlars savværk & Tingsted Savværk og emballage aps	115

Privatpersoner

Anders Svendsen

Naturstyrelsen vedr. nationalpark i almindingen

Jeg synes det er en stor fejl at man vil udfase nåletræerne det bevirker at forskellige trævirksomheder skal importere træ fra det øvrige land og udland når man kan lave det selv det er en stor miljøbelastning at importere det. 25 år er ikke nok.

Vedr. hegnet omkring parken er til stor gene for alle bare fordi man vil holde nogle vilde dyr som trives dårligt 16 døde dyr på 10 år er meget og der efter vil man indsætte kronvildt det er helt tosset lad os beholde almindingen som den er og kan køre med hestevogne over alt i parken. og bevare hyggen.

Mvh Anders Svendsen

Annette Gearey

Tak for et fint arrangement i Hareløkkerne i Almindingen d. 11/6 d.å.

Det var fint, at man kunne komme og tale med Naturstyrelsens medarbejdere omkring forskellige spørgsmål.

Også meget hyggeligt med bålpandekager og bålcaffe.

Et af de spørgsmål jeg havde til medarbejderne var omkring handicaptilgængelighed. Og det var handicap i forbindelse med kørestols-adgang.

Kunne forstå, at man vil lave et meget lille hjørne ved Hareløkkerne hvor det vil blive muligt at færdes med kørestol. Det synes jeg bare ikke er godt nok.

Der er planlagt flere vandreture af forskellige længder for almindeligt gående, men en (undskyld) snottet lille rute for kørestolsbrugere, der er kørt/gået på bare tager 10 minutter. Det er bare ikke i orden.

Det virker meget som om det er tænkt som en hovsa-løsning: Åh, vi må hellere også lige lave lidt til de handicappede.

Rundt omkring på øen er der et væld af vandreture for gående, (hvilket jo er skønt), men ikke så meget som én eneste for kørestolsbrugere. Det mindste man så må kunne forvente er, at det i selveste nationalparken vil være muligt at færdes med kørestol. Disse ruter vil jo også kunne benyttes af folk med barne- og klapvogn, folk med rollator og selvfølgelig almindeligt gående.

Kender godt terrænet og ved, at det nogle steder vil være svært at gøre tilgængeligt. Så: Bare 2 forskelligartede ruter af ca. 4 km længde kunne være en start.

Medarbejder fortæller, at der ikke er midler til dette. Til det er der bare at sige: "Er der ikke råd til at alle skal kunne komme og nyde nationalparken så lad vær' at opret den".

Det kan jo ikke være sådan at dyrene skal spærres inde og de handicappede ude.

Venlig hilsen

Annette Gearey

Annette & Simone Azalie

Til:

Naturstyrelsen Bornholm

Oprettelse af en Naturnationalpark i Almindingen på Bornholm

Almindingen er et etableret natura 2000 område, som hertil omfatter fredede områder. En etablering af en Naturnationalpark i Almindingen, kan være i modstrid med bestemmelserne om fredninger¹, og vedligeholdelse af Natura 2000 området. Naturstyrelsen bemærker hertil ved en evaluering af bisonskoven (der bygger på samme metode med helårsgræsning og ingen fodring af dyrene, som NNP foreskriver), at de første knap 7 års erfaringer viser, at der også er beskyttet Natura2000 natur i Bisonskoven, som bisonerne ikke får græsset tilstrækkeligt, blandt andet de våde områder omkring Svinemosen. *"Det vil derfor være nødvendigt at pleje disse områder på anden vis, hvis de beskyttede naturtyper skal bevares."*²

Oprettelse af en Naturnationalpark i området kræver derfor en nøje vurdering af betydningen af fredninger og en konsekvensvurdering - miljøvurdering for Natura 2000 området i henhold til EU's habitatdirektiv.

I projektforslaget lægges der op til, at den fokuseret naturpleje med husdyr fortsat vil anvendes, så vi får hegn i hegn i løsninger. Det er dog planen at denne fokuseret naturpleje skal udfases over tid. Dette vil betyde at værdifuld viden om afgræsning med husdyr hos specialiseret landmænd kan gå tabt over tid. Hvilket kan få betydning for om vi kan leve op til vedligeholdelsespligten af vores natura 2000 områder i Almindingen i fremtiden.

Hertil er det lidt interessant hvordan det praktisk skal fungere med bisonerne. Kan kvæg og bisoner gå så tæt sammen? Vil tyrerne i bisonflokkene prøve at komme ind til kvægene? Og hvordan med parasittrykket?, kan landmanden ikke risikere at parasitter fra bisoner spredes til kvæget, der så smitter resten af landmandens besætning når kvægene tages hjem? Må husdyrene hertil behandles mod sygdomme og parasitter og fodres når de går i naturnationalparken ?

En løsning uden hegn. Det er ikke nogen hemmelighed, at vi synes det er rigtig synd med det store hegn rundt om en tredjedel af Almindingen. Derfor har vi efterspurgt en løsning uden hegn rigtig mange gange. Vores bekymring går især på det nulevende vildts frie bevægelighed, friluftslivets adgang og et princip om at fri og vild natur ikke er en indhegnet natur mennesket styre. Vi bor 5 meter fra skellet hvor naturnationalparken skal ligge, og vi er så kede af planerne om store indhegninger, mange turister mm.

Det har været den meste rolige del af skoven og Bornholm, hvor de lokale har haft en frirum fra turister og den hektiske højsæson. Hertil er vi bekymret for den indvirkning turismen vil få for de dyr og fugle der søger ro og fred i skoven.

Alternativ forslag: Kunne man forestille sig en løsning, hvor vi på Bornholm fik større bestande af dåhjorte, rådyr og evt. genindførte kronhjorte og så gjorde skoven attraktiv for de vilde dyr, således at de selv søgte ind i skoven fordi der var fred, mineralsten, frisk vand, evt. hø trug (som de har i dyrehaven) og tilkøbte græsningsarealer rundt om skoven. Hertil kunne man vælge at fokusere på den unikke natur Bornholm har med klippeløkkerne og fuglelivet. Af hensyn til trafik sikkerhed kunne man evt. sætte et par hegn op langs nogle af hovedvejene med vildtpassager, ligesom de gør i Sverige. Og så kunne man fortsætte den fokuserede naturpleje med små mobile hegn inde i almindingen til gavn for de lokale landmænd og deres kvæg og heste. Ønskede man fortsat bison på Bornholm kunne man

¹ Afgørelser - Reg. nr.: 00065.00

Fredningen vedrører: Store Dajsten

Afgørelser - Reg. nr.: 02796.00

Fredningen vedrører: Vallensgård Træ

Afgørelser - Reg. nr.: 01183.00

Fredningen vedrører: Almindingen, skovparter, bøgetræ

² <https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/almindingen/bisonskoven/forskning-i-bisonskoven/>

beholde den bisonpark der er nu, dog med fodring og behandling, da det er en truet art, og så om nogle år sætte til afstemning om også disse skulle have lov til at gå frit på Bornholm

Konkret ift. projektforslag:

Vi savner ligeledes en visualisering af adgangsforholdene. Hvilke låger kommer hvor, og hvordan kommer det til at se ud. Dette har stor betydning for os som ryttere, da det er de færreste låger der vil være egnet til heste. Hvilke restriktioner kan vi forvente som ryttere? Kan vi stadig galoppere og trave i skoven? Eller må vi kun skridte en tur? Der er efterhånden ingen steder på Bornholm, hvor man kan tage sig en god galoptur eller travtur. Almindingen er et af de sidste steder, og især i det område der er udpeget til naturnationalpark, er der roligt og mulighed for nogle fantastiske ride/cykel-ture uden at støde ind i turister. Vi er meget bekymret for vores rekreative område. For os er den fantastiske naturoplevelse, at man faktisk ser flere dyr og fugle end mennesker, og sådan er det lige nu. Men med de kommende planer, er vi bekymret for at vi kommer til at bo op af en ny knudenburg safariepark.

I projektbeskrivelse fremgår det ligeledes:

*"På længere sigt skal det igen vurderes hvilke dyr, der bedst understøtter naturen i Naturnationalpark Almindingen."*³

Betyder det vi reelt kan risikere at krondyr, bisoner, eller dådyr bliver skiftet ud med heste, kvæg, elge eller lign. på et senere tidspunkt?

Dette synes i givet fald underminerer nuværende høring, da valg af dyr har stor betydning for, hvilken adgang der er for friluftslivet. Bliver der udsat heste, kan man ikke ride derinde. Det er simpelthen for risikabelt, da heste er et flokdyr og naturligt vil søge mod hinanden. Ligeledes vil heste og kvæg næppe kunne trives i den "vilde" natur uden fodring og behandling, da de ikke er vilde og dermed ikke lige så robuste som dådyr og krondyr. Det forventes derfor at offentligheden og naboer bliver hørt på ny, såfremt naturstyrelsen ønsker at ændre valget af dyr.

I projektbeskrivelsen fremgår det herudover:

*"Stabile bestande er ikke et mål i sig selv, idet fluktuationer i bestandsstørrelser og sammensætninger har vigtig indvirkning på biodiversiteten."*⁴

Som dyreelsker og med en anelse forstand på hovdyr og klovdyr, synes dette rationale at stride imod dyrenes basale trivsel. Dette forstås således, at man vil nedskyde en del dyr hvert efterår og udsætte nye dyr om foråret for at tilpasse græsningstryk og efterligne den naturlige vandring dyrene ville foretage, hvis ikke der var et stort hegn i vejen. Det er dog væsentligt at have for øje, at de dyr man ønsker at udsætte er flokdyr, og derfor har de netop brug for stabile bestande for at kunne knytte bånd og trives. Vi er bekymret for at meget ændring i flokkens dynamikker vil stresse dyrene unødigt. Dødeligheden i flokken vil helt naturligt blive større, når man vil skyde dyrene, hvis de er for mange, i stedet for at de kunne vandre et andet sted hen sammen. Flokken vil således lide unaturligt mange tab, og det vil være en psykisk belastning for dyrene og en væsentlig stressfaktor. Ligeledes vil flytning og indsættelse af individer stresse flokkene.

Generelt må vi sige at vi er bekymret for dyrevelfærden. Projektet har ikke meget respekt for dyrene. De vilde dyr der er nu, må leve med at der kommer et stort hegn op midt i deres nuværende veksler. De kan risikere at få parasitter og andre sygdomme fra de udsatte store græssere. De må ligeledes leve med at der kommer flere mennesker i deres område.

De udsatte dyr er et værktøj, de skal slå det græs og skabe de dynamikker vi ønsker, og de må hertil som udgangspunkt ikke fodres eller behandles, men de må heller ikke flytte sig uden for det afgrænsede område. De bliver aflivet eller flyttet, hvis de bliver for nærgående, eller for mange eller syge- hvis man når at opdage det.

Vi er også bekymret for det fuglevildt der findes i området. Kommer vi ridende forbi hagemyr, flyver traner, røde glenter mv. væk. Vi rider stille og roligt forbi en gang i mellem. Men ellers har fuglene

³ Udkast til projektbeskrivelse s. 57

⁴ Udkast til projektbeskrivelse s. 57

rimelig fred. Vi frygter disse fugle vil fortrække, hvis der skal komme turister gående hvert andet øjeblik. Derfor foreslår vi at også **området omkring hagemyr bliver et stilleområde til dyr og fugle.**

Generelt så vi gerne dette projekt annulleret. Det bygger på et forhastet besluthingsgrundlag uden særlig meget evidens for effekten for biodiversiteten. Indgrebets karakter og konsekvenserne af projektet for borgere og dyr synes således ikke proportionelt med formålet. Biodiversiteten kan gavnnes på flere måder. Vi savner at hele værktøjskassen tages i brug, ikke kun rewilding, men alle naturplejetiltag og tilpasses den bornholmske natur, naturstyrelsens erfaring med skoven, og øvrige fagfolk, samt vi lokale inddrages og får mulighed for reel indflydelse på væsentlige punkter i projektet. Herunder hvorvidt man ønsker en hegnsmodel eller ikke.

Venlig hilsen

Anette og Simone Azalie
[...]

Citat fra Naturfredningsföreningens web: Vedr. Biodiversitet:

Biodiversitet er det mylder af liv, som findes overalt på kloden, i form af dyr, planter, svampe, bakterier og alt levende. Men den biologiske mangfoldighed forsvinder i hastigt tempo. Der uddør lige så mange arter nu, som i den tid, hvor dinosaurerne blev udslettet.

Tabet af biodiversitet er en konsekvens af samfundets intensive udnyttelse af vores landareal og brug af naturressourcer til landbrug, skovbrug, ny bebyggelse, infrastruktur og produktion.

En mangfoldig natur er vores livsgrundlag

Tabet af biodiversitet har stor betydning for vores samfund. Vi er afhængige af, at økosystemerne fungerer og leverer tjenester som rensning af vand, jord, luft og bestøvning af vilde planter og afgrøder.

Ifølge forskerne er forringelserne af den biologiske mangfoldighed nu så omfangsrige, at der er tale om en økologisk krise, som kan sammenlignes med klimakrisen i omfang.

Tabet af biologisk mangfoldighed skal stoppes

Tabet af biodiversitet får desværre ikke den nødvendige bevågenhed i samfundet, og økonomer anerkender ikke den værdi, som biologisk mangfoldighed har for samfundsøkonomien.

De største udfordringer for at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed er, at:

- Naturen har for lidt plads i landskabet
- Naturområderne er for små og spredt beliggende til at understøtte levedygtige bestande af planter og dyr
- Naturområderne er negativt påvirket af intensivt landbrug og skovbrug (næringsstoffer, sprøjtegifte, monokulturer og dræning), manglende pleje
- Fortsat opsplitning og tab af naturarealer

Citat slut.

Argumentationen for at det er skoven som der skal ændres på, på trods af den gode biodiversitet derinde efter 35 års forbud mod sprøjte midler og natura 2000 m vand, lys mørke fokuseret naturpleje osv., er at vi først skal bevare det gode. Men det har vi allerede gjort ved de tidligere tiltag. Så Brandmandens lov giver ingen mening i skovene. Der er også god biodiversitet i Regnskov, måske den bedste på jorden, og der er ingen store vilde græssere til at trampe rundt, men bare tæt skov, hvor naturen kan være i fred, i hvert fald indtil den bliver fældet stykke for stykke, bl. a. vist for at vi kan få sojaprodukter til vores grise.

Bent M. Ipsen

Til Naturstyrelsen

Jeg fremsender hermed indsigelse til projektbeskrivelsen NNP Almindingen.

Den beskrevne biodiversitetskriser kan være forårsaget af mange faktorer, men Almindingen er ikke en af dem.

I regeringens forståelsespapir fra 2019 er der nævnt at man vil fokusere på klima, miljø og natur.

Klimaet er en forudsætning for miljø og natur.

Ministeriet og Naturstyrelsen bør derfor justere sine planer således at NNP projekterne får samme fokus.

Den negative klimabelastning skal elimineres.

Jeg anmoder derfor om et CO₂ regnskab over den forventede ekstra udledning som selve projekt inkl. veteranisering (=hærværk) af træer kommer til at skabe. Tallene bør også inkludere kvantiteten af det træ der skal importeres til erstatning for det lokalt producerede træ?

NNP Almindingen indgår allerede i Natura 2000 og det er svært at forstå hvordan området skulle få det bedre ved at omdøbe det til en NNP for dermed at ødelægge eller ikke udnytte skoven i en rimelig grad til gavn for samfundet.

Klimaet er anderledes i dag end for 1.000 år siden hvilket også influerer på vækstligheden. Af hensyn til klimaet bør Almindingen drives videre som skov, med en bæredygtig træproduktion iht. nutidens principper.

Danmark skal ikke ødelægge sine egne skove og samtidig unødvendigt kannibalisere andre landes skove, som i forvejen lider under samvittighedsløs og ikke bæredygtig skovdrift

Det synes som om Naturnationalparkerne kommer til blot for at opfylde EU`s biodiversitetsstrategi.

Derfor højtærede miljøminister bør du og Naturstyrelsen i stedet placere Naturnationalparkerne f.eks. i de nuværende og kommende skovrejsningsprojekter, som skyder op landet over. Hvis det ikke er muligt kunne man kigge på de kommende lavbundsarealer.

Vi skal ikke ødelægge værdifulde skove hvor deres træ kan bruges ved bæredygtige bygge og anlægsprojekter.

Skovrejsningsprojekterne i Danmark optager for nuværende ca.486.000 **ha**, svarende til 11,3 pct. af landets samlede areal, det må da være nok for at opfylde de første 10% som EU ønsker strengt beskyttet?

BRK har også forskellige natur og biodiversitetsfremmende tiltag i gang, som overhovedet ikke er nævnt i projektbeskrivelsen

Det er derfor vanskeligt at danne sig et samlet overblik over alle de naturfremmende tiltag her på Bornholm, hvorfor det føles som om at der florerer en silotænkning i naturstyrelsen og miljøministeriet?

Hvad gør I for at forhindre dette?

Det er tydeligt, at embedsværk og politikere har købt ind i den populistiske ønsketænkning og skønmalning, af man får vildere natur i en NNP, hvor store græssere som bison skal gå og holde vækstligheden nede, helt gratis uden noget særligt input.

"That is the beauty of rewilding, wild wilder wildest"

Til det vil jeg påstå at man kan aldrig kan stille tiden tilbage, og de som promoverer NNP Almindingen medgiver da også, at en garanti for deres skønmaling; ikke gives.

Så vidt jeg forstår, er en stor del af fagkunds-kaben ikke enig med sponsorerne for projektet fra Århus Universitet, hvorfor NNP Almindingen er et tvivlsomt projekt. Den fagkunds-kab vi har i Danmark bør kunne enes om projektet inden man starter NNP Almindingen.

Personligt tror jeg at projektet vil afstedkomme en overimplementering af målsætningen i EU's biodiversitetsstrategi.

Hvad angår risikoen for overimplementering, kan jeg nævne lignende eksempler som, penicillin sagen i landbruget; eller regulering af sælbestanden i Østersøen set i forhold til andre østersølandes regulering. (Parkinson lov om forsinkelse)

Historisk har Almindingen været Bornholmernes skov, og der er intet behov for dele af den ændres til en 1.000 hektar lille dyrehave, med dyr som ikke er hjemmehørende i dagens Danmark.

Vi bornholmere er store modstandere til det nye hegn.

Bisonerne er ikke længere truet af udryddelse.

I stedet for at opretholde en lille flok af europæiske bisoner der er truet af indavl, bør Naturstyrelsen pålægges at samarbejde med lokale bønder for at løse behovet for afgræsning med tungere dyr, såfremt der er behov for det.

Det kan for det meste løses med de nuværende hegn, som til stor del skal fjernes i det nye projekt.

At ikke involvere og give mulighed for et samarbejde med lokale landmænd, er en direkte skændsel for projektet, og vil få en stor effekt på accepten af NNP projektet lokalt.

Ved at samarbejde med lokale landmænd, kan man undgå at etablere det af Naturstyrelsen planlagte 14km langt perimeterhegn med en indvendigt tilhørende perimetervej. Den vil trække et 6 - 10m bredt sår igennem den nuværende skov. Dvs. at der stjæles 84.000 - 140.000 kvadratmeter fra den nuværende natur.

Såfremt man efter nogle år finder det rigtigt, kan man overveje udsætning af kron dyr, men det er en betingelse at de kan røre sig frit i hele Almindingen.

Skulle der være behov for at sikre trafikken på landevejen igennem Almindingen, må man løse dette som man gør med elg hegn i Sverige.

En udsætning af kron dyr skal følges op af en konsekvent regulering ved behov herfor. Reguleringen må og skal kunne bestemmes lokalt.

Det samme må gælde for bestanden af dåvildt.

Såfremt Naturstyrelsen forsætter i det allerede besluttede spor, og ikke ønsker at ændre det nuværende projektudkast og forvaltningsplan, og på trods af den stærke lokale modstand alligevel etablerer Naturnationalparken med hegn.

Er kravet at der inden projektet begyndes laves en VVM undersøgelse.

Specielt interessant er hydrologien, dens effekt på skoven, naboer og åerne som afvander området.

I VVM undersøgelsen bør også indgå om der i forbindelse med etablering af større vådområder, opstår en forøget risiko for en udbredelse af myggebårne sygdomme.

De mange besøgende i NNP Almindingen harmonerer ikke med påstanden om, at man ønsker at give dyrene fred og ro til at blive mere vilde. De planlagte stilleområder for dyrene indikerer bare at man er i gang med at oversælge, og overudnytte NNP Almindingen, til gene for dyr og natur. Stier bør derfor kun etableres steder hvor dyrene genereres mindst muligt, og ikke som i projektforslaget, hvor Naturstyrelsen nærmest gør det til en "Game Park" attraktion.

For den bornholmske turisme anser jeg effekterne af bisonerne i Almindingen for minimale, de forlænger ikke turist sæsonen og skaber som sådan ikke et mer salg.

Hvis turistindustrien på Bornholm vil skabe mersalg ved at forlænge sæsonen, samt gardere sig imod negative effekter af et meget udsat vandmiljø i Østersøen, bør de i stedet etablere et **Vandland**. Det kan være åbent hele året rundt.

Skal der laves en langsigtet løsning for skovområderne på Bornholm lav en **Nationalpark** i samarbejde med alle bornholmere, og med en fleksibel forvaltningsplan til glæde for turister som lokale.

Med venlig hilsen
Bent M Ipsen

Bente Kristensen

Vedrørende indhegning af Almindingen som naturpark.

Først og fremmest vil jeg sige jeg går ind for natur men ikke indhegning af natur.

Jeg går ikke ind for indhegning af natur fordi de store dyr der er påtænkt at skulle være i indhegningen ikke bliver passet ordentlig.

De bisonokser der er der i forvejen er fyldt med parasitter og har det ikke godt de ser tynde ud. Det er jo også iøjefaldende at der er flest handyr der har overlevet.

Jeg går ikke ind for den vanrøgt af dyr der foregår i Molsbjerge som man åbenbart vil indføre på Bornholm.

Indføre Kronhjorte er ikke en god ide da de kan finde på at angribe folk. Så kan området ikke være åbent for ryttere og hestevogne m.m. Et hegn på lidt over 2 meter er ikke nok til at holde dem inde.

Mvh
Bente Kristensen

Christian Hemming Hansen

Høringssvar vedr. Naturnationalpark Almindingen

NEJ til NNP og hegn om vores natur!

Jeg er **modstander** af en Naturnationalpark i Almindingen fordi:

- **Klima, biodiversitet, naturnær skovdrift, dyrevelfærd og fri adgang for alle, SKAL gå hånd i hånd.**
- **Rewilding er et eksperiment uden** evidens for virkningen, hverken for den samlede biodiversitet, eller på vores breddegrader. Fagfolk er ikke enige. Regeringen har VALGT kun at lytte til en meget lille scare af fanatiske biologer.

- **Naturstyrelsens MÅL** er at skabe rammer for **BÅDE BIODIVERSITET OG FRILUFTSLIV!**
- **ADGANG til naturen** er sikret via Naturbeskyttelsesloven og enhver ændring ift udsætning af forvildede dyr i KO-FOLDS-NATUR, bør som minimum RISIKOVURDERES ift Friluftsliv! Der SKAL være SIKKER adgang for alle typer friluftsliv – både for gangbesværede, familier med børn, organiseret friluftsliv, cyklister, ryttere, kuske, hundeluftere, børnehaver, spejderlejre mm. At Naturstyrelsen insisterer på at friluftsliv fortsat kan ske i indhegninger med kvæg, bison, elge, heste og kronhjorte, er en usand påstand, der SKAL sandsynliggøres via RISIKOVURDERING. Alternativt være **ÆRLIGE** omkring at rewilding skal udelukke gæster fra områderne....
- **Bisoneksperimentet på Bornholm.** Jeg lyttede med i Rundetårn dengang Bisonprojektet blev etableret som et **avlsprojekt**, for at hjælpe de truede europæiske vinsent. Siden er vinsenten ikke blevet hjulpet med hverken deres parasitproblemer, eller regulering af handyr, hvilket er en ussel måde at 'hjælpe' truede arter. Vinsenten på Bornholm dør en langsom død. På et ALT for lille areal. Bisonokser kræver forhold der er langt større end en indhegning i NNP Almindingen. Dyrene skal HJEM til Polen, hvor de kan leve frit.
- **Borgerinddragelse:** Befolkningen har **krav på reel** borgerinddragelse – der SKAL forinden stillingtagen, skabes klarhed om konsekvenserne af den nye naturforvaltningsmetode, rewilding. Herunder konsekvensen for:
Eksisterende naturlige biodiversitet
Friluftslivet (Risikovurdering)
Dyrevelfærd (- der selvfølgelig skal leve op til eksisterende Dyrevelfærdslov – UDEN dispensationsmulighed).
Parasitbelastning og indførelse af nye sygdoms- og parasitarter til naturen på Bornholm
Øget hydrologi
Bevarelse af fredede arealer og kulturarv.
Negativ klimapåvirkning ved *urørt skov*
Mangel på træ til byggeriet ved indførsel af *urørt skov*
Bornholmske arbejdspladser
- Der SKAL gives mulighed for at den **bornholmske befolkning** kan få indflydelse på, hvordan **Bornholmerne vil** fremme biodiversiteten på Bornholm. Den eksisterende borgerinddragelse har groft karakter af udemokratisk pseudo-inddragelse, hvor intet i grundlaget for parkerne kan ændres.

I håbet om en på alle måder ORDTENLIG PROCES!

Med venlig hilsen

Christian Hemming Hansen

[...]

(hyppig gæst i den bornholmske natur)

Ellen Andersen

Høringssvar vedr. nationalpark, Bornholm.

Øen er ikke stor nok til at rumme en nationalpark.

Bornholm har masser af naturområder: Slotslyngen, Almindingen, Paradisbakkerne, plantagerne fordelt ud over øen, private skove og uopdyrkede arealer.

Bornholmsk producerede råvarer til restauranter - også til skærerier og lignende virksomheder, skal fastholdes.

Ikke mere hegn - ikke flere dyrearter, såsom vilde heste og kronhjorte.
Slip flere får og kvæg ud i dertil indrettede folde.

Der skal være plads til alle - også almindelige cyklister, ryttere, orienteringsløbere m fl.
Færreste og låger er næsten umulige at passere med cykel, ski eller for ryttere.

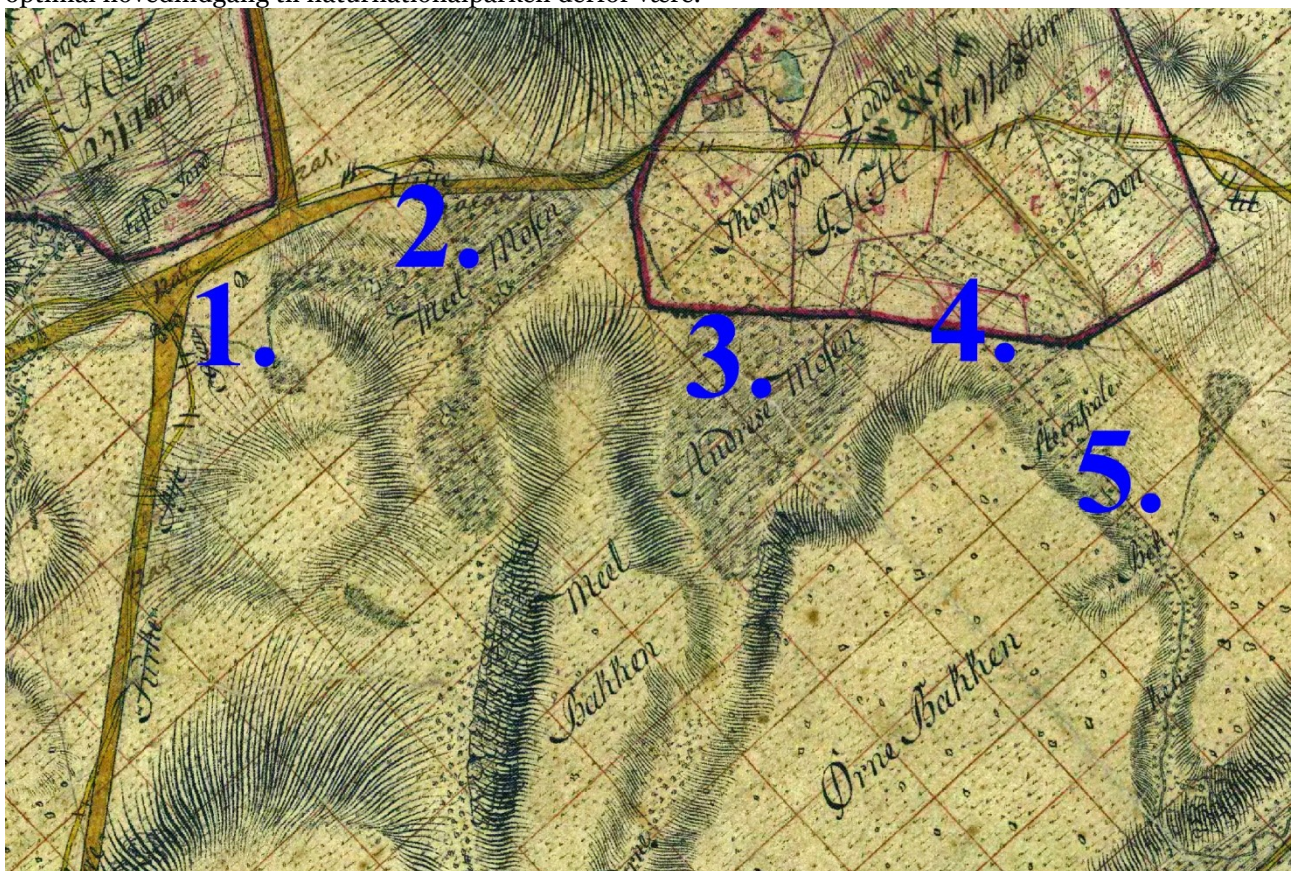
Allerede nu findes masser af eksisterende vandhuller. Selv om sommeren.

Finn Hansen

Naturnationalpark Almindingen – hegn og hovedindgang

Da hensigten med etableringen af Naturnationalpark Almindingen i al væsentlighed er at genoprette den naturlige hydrologi efter at nationalparken har været udsat for en høj grad af afvanding i forbindelse med tidligere skovdrift, vil det være noget af en selvmodsigelse at etablere hovedindgangen gennem et af de mest afvandede områder i naturnationalparken.

Med udgangspunkt i Original 1-matrikelkortet over Almindingen fra 1788 skal mit forslag til en optimal hovedindgang til naturnationalparken derfor være.



1._Cykelvejens tracée fra Almindingsvej over Meelmosen fjernes og føres ud langs Segenvej – for herefter at blive ført tilbage til nuværende tracée ved vestlige stengærde i ”Skovfogde Lodden”.

- 2._Meelmosen restaureres til tidligere udstrækning ved fjernelse af påført materiale til kørevej og cykelsti.
- 3._Andresemosen restaureres og al tilført rekreative aktiviteter fjernes og fraførende grøfter blændes.
- 4._Indgangen til Naturnationalparken etableres på det højeste sted i ”Skovfogde Lodden” med direkte indgang til højdedraget med Ørnebakken, og hegnet ind til naturnationalparken sættes langs stengærdet
- 5._Stensvale Bek restaureres med tilbageførsel af udsprængt grundfjeld til vandløbet

[...]

Finn Hansen

Flemming Kristensen

Indsigelse,

Kommentarer,

Bemærkninger til den planlagte Nat, Al.

Forslag.

Det er desværre umuligt at stoppe denne tåbelige ødelæggelse af Bornholmernes ellers så fine Almindingen, som Rømer engang lavede, han vrider sig nu i sin grav.

Der skal IKKE sættes nogen former for HEGN op.

Der skal IKKE udsættes nogen former for STØRRER DYR ud i området,

BISSONerne sendes tilbage , og hegnet fjernes.

De mindre områder der i dag er indhegnet til et par heste,kører,får, kan blive, De bliver passet dagligt hele året.

Kommer der et hegn, skal der mange flere låger, i sær ud for de gamle stier og skovspor. Hegnet må aldrig komme tættere på skovbunden, end som 80 cm.

Forslag : Det fine Almindings stengære frilægges , for tilgroning , samt vedligeholdes af stene. Det gøres muligt med en gangsti at gå hele vejen rundt om Alm.

Ikke hjemmehørende træ arter fjernes i teksten.

Der skal stå : Der skal planter Douglas, Lærk, gran, Grandis, m.v.

i de kæmpe områder der er misligholdt (ikke genplantet) i ALM.

Der mange fugle, insekter, og andre dyr der holder til i disse træarter.

ALM. Skal de næste mange år kunne forsyne de Bornholmske savværker med tømmer (især Douglas, Gran m.m.)

Skal der nedlægges veje, skal de gøres gang og cykelvenlige (1 spor.)

De gamle stier (se gl. kort) Rydes og gøres tilgængelige.

Der er også mange fine søer i ALM. der burde gøres tilgængelige,

foreks. LYKKEDAM med mange flere.

Der forbydes alle former for jagt i AIM. (dog kan kun skovfogeden passe det nødvendige)

ALLE 56. krybskytte tårne fjernes (jagtårne)

De kæmpe store skovningsmaskine ,og udkøring maskiner, forbydes i hele ALM.

Mindre maskiner kan bruges når skovbunden tillader det.

Alle de total ødelagte skovspor retableres.
Flisning forbudt. Alt kvas indgår i den naturlige skovbund.

Der ansættes mange flere udannede skovarbejde, til at passe skoven,
På kontoret skal der kun være ansat folk, der har med skovens daglige drift at gøre.

Den nuværende arrogante ,såkaldte Skovrider (som de fleste Bornholmere hader)
fjernes omgående , og erstattes af en uddannet SKOVFOEDE som er Bornholmsk født og opvokset ,
der sagtens kan styre skoven.

Skovloven bliver ikke overholdt i dag, hverken i Almindingen eller de private skove, hvilket er
Skovrideren ansvar.

Almindingen skal være for almindelige mennesker og dyr.
Familier der nyder at gå tur i en vel passet skov, UDEN HEGN og ikke
hjemmehørende dyr, der lider.
Der er rigeligt med skovbund til insekter ,larver, sommerfugle m.v.
til de få personer der ligger på knæ og albuer.

Med håbet om at ALMINDINGEN forsat får lov at bestå som Bornholmernes
og turisternes skov.
Med venlig NATUR hilsen
Flemming Kristensen

Gerner Espersen

Undertegnede er absolut ikke tilhænger af noget hegn udover de stenhegn, som idag markerer skovens
arealer. Jeg syntes man skal bringe skoven tilbage til, hvordan den så ud ved indgangen til år 2000.
Skal der være bison på Bornholm, så slip dem løs. Mountainbike ruterne hører overhovedet ikke
hjemme i Almindingen. De er nærmest livsfarlige at færdes ved, altså til fods, hvilket vi alle har ret til,
eftersom skoven er en statsskov og derfor tilhører os alle. Det er således ikke skovfogeden, der
bestemmer brugen der. Det er os - folket-. Naturpark -nej tak - mvh Gerner Espersen

Hans Christian Daugaard

Hej NST

Har i overvejet om bæveren kunne sættes ud med succes i NNP Almindingen? Naturens egen
entreprenør vil med stor sandsynlighed skabe gode forhold for naturen og øge biodiversiteten i
området. Den vil med stor sandsynlighed også kunne skabe noget godt ifm at man har
naturskoven ved Vallensbæk. Blot en tanke her fra. Jeg glæder mig til at besøge den nye NNP når
den åbner til næste år 😊

Med venlig hilsen

Hans C. Daugaard

Heidi Hansen

**Det er med stor bekymring at jeg skriver dette Hørringsvar ang Natur National parken i
Almindingen!**

**Jeg vil oplyse til en start, at jeg er meget imod at man hegner naturen ind og alt hvad
dette hegn indebærer, såvel som dyrehold, dennes særlov og div dispensationer m.m.**

Jeg synes at det er problematisk at udkastet er så mangel fuldt og dårligt beskrevet (floffy) det er svært at gennemskue hvad planerne egentligt indeholder på baggrund af udkastets beskrivelser (eller mangel på samme)

Hvordan vil NST fremover i den udvidede NNP få styr på parasit problemer og den kaotiske "indavls" praksis!!!!

Der er pr 06/06-2022 Registreret på NST CHR nr 119674. 6 tyre, 3 køer og 1 kvie.

Det er en dybt bekymrende fordeling af disse køn!

Der er eksempler tilbage fra 2017 hvor der er en tyr der dør "Den har været svækket gennem et stykke tid og er sandsynligvis blevet offer for bisonflokkens hakkeordning" citat Søren Friese.. "Dyrlæge undersøgelsen viste at den døde bison havde indre blødninger som tyder på at den er blevet stanget af andre bisoner i flokken, det vurderes at det er den sandsynlige dødsårsag." med sammensætningen som den er nu er der højrisiko for at dette gentages, hvad er NST plan her og nu for at dette undgås?

Ønsker uddybende svar! Der er også registreret 3 kalve som er stanget ihjel! **Ønsker uddybende svar!**

Flere dyr:

Ifølge udkastet er planen, at der skal sættes flere bisoner ud i det udvidede hegn, men ifølge udkastet vil græsningstrykket kun være 50 individer? **Ønsker uddybende svar!** Hvad er fremtiden for de indavlede (har det fra CHR) bisoner og især tyrene som allerede går i indhegningen? **Ønsker uddybende svar!** NST skriver i udkastet at en besætning skal bestå af 1 tyr og 15-20 køer, hvordan tænker man de 6 tyre ind (De er forholdsvis 9 år, 7 år, 6 år, 6 år, 5 år og 1 år)? **Ønsker uddybende svar!** Der bliver beskrevet at dyrenes velfærd tilgodeses i forhold til flok sammensætningen, hvad er handlingsplanen for det? **Ønsker uddybende svar!** Hvorfor vil man først se på det nu? **Ønsker uddybende svar!**

Parasit:

Hvordan vil NST sikre at der ikke kommer de samme orme/parasit problemer? Henviser her bla. til de mange rapporter lavet af Kurt Buchmann, (professor, Parasitology) er der en strategi/handle plan?

Ønsker uddybende svar!

Ved NST hvad smittetryk er i den eksisterende indhegning, så man har noget at sammenligne med i den kommende? **Ønsker uddybende svar!**

Der står i udkastet at planen er "Med en gradvis bestandsopbygning er der mulighed for en løbende vurdering af såvel dyrenes tilstand som hvor og hvordan de færdes på arealerne" hvordan foregår det i praksis? **Ønsker et uddybende svar!** I udkastet står der også "Dermed skal det løbende vurderes, om der skal udtages individer og / eller arter og sættes andre arter ind i stedet, eller om der eksempelvis skal reguleres på forholdene mellem arterne. I Nationalpark Almindingen vil der være særligt fokus på, om de lysåbne arealer bliver afgræsset tilstrækkeligt af de nævnte dyrearter" Vil denne formulering betyde at man åbner op for ponyer (eller andet) og derved løber fra aftalen som er givet til hestefolket om ikke at sætte ponyer fri i NNP? **Ønsker uddybende svar!** I udkastet skrives også "I første omgang fravælges heste, da Naturstyrelsen vurderer, at de valgte dyrearter vil have den ønskede effekt på arealerne. Heste er fortrinsvis tilknyttet lysåbne naturtyper og specielt egnede på nærringsfattige biotoper" Er dette her også en mulig afvigelse fra aftalen med heste folkene? **Ønsker uddybende svar!**

Registrering:

NST skriver i udkastet meget kort om at de vil etablere et bison overvågnings system, hvad er tankerne/strategierne for dette? **Ønsker uddybende svar!** Er overvågningssystemet på

gruppeniveau eller individniveau? **Ønsker uddybende svar!** Ifølge udkastet er planen GPS men hvordan? Har NST tænkt sig at høste erfaring af brugen af GPS i andre NNP, dyreparker og rewildings projekter (Molslaboratoriet) **Ønsker uddybende svar!**

NST beskriver i udkastet at de fremadrettet vil føre en protokol for overvågning af de udsatte dyr, hvordan vil dette foregå? **Ønsker uddybende svar!** Og er det på gruppeniveau eller individniveau?

Ønsker uddybende svar! og hvor tit skal denne protokol føres? Og hvordan? **Ønsker uddybende svar!**

Der mangler en klar plan over håndteringen for hvordan bisoner skal øremærkes, det beskrives i udkastet "Den nærmere håndtering af krav om øremærkningen afklares i en dialog med fødevarestyrelsen" Hvordan kan det blive til en dialog? (Avlsprogram uden mærkning?) **Ønsker uddybende svar!**

NST har haft en dispensation fra 1 Januar 2018 til 21 April 2021, der efter er NST forpligtet til at registrere "fødsler, dødsfald, slagtning og flytninger til stadighed indberettes til CHR og noteres i et ajourført besætnings register, indberetningsfrist til CHR er 7 dage" citat fra dispensationen.

NST tidligere registrering af bisonerne har ikke været særlig omhyggeligt udført, hvordan vil man sikre at dette bliver overholdt i den nye NNP med planlagt flere dyr? **Ønsker uddybende svar?**

Ifølge CHR registeret er der registreret pr 1/1-2022 døde bisoner: 2 tyre, 1 kvie og 2 køer CKR nr 119674-0005 og nr 119674-0006 født i 2010 og som ifølge registreringen skulle være 12 år gamle og afgået til forarbejdning? Hvordan kan det være at dette er registreret sådan? **Ønsker uddybende svar!** I følge fødevarestyrelsen er der ikke dispensation for at registrerer så sent, hvad er der foregået? (Er oplyst via fødevarestyrelsen om at der muligvis vil komme en dispensation fremadrettet ang. Ingen mærkning af bisonerne, men denne er ikke aktuel p.t.) **Ønsker uddybende svar!**

Avlsprogram:

NST beskriver at de bornholmske bisoner er en del af et avlsprogram, der skrives i udkastet "at det bornholmske projekt bison bidrager til at bevare den europæiske bison som art"! Da det netop er et avlsprogram er der så ikke en forpligtigelse til at registrer alle afkom og døde individer? **Ønsker uddybende svar?**

De polske bisoner som ankom fra Polen, er alle registreret med ukendt mor, er dette et sundt udgangspunkt til et avlsprogram? **Ønsker uddybende svar!** Hvordan kan NST lave et seriøst avlsprogram uden præcis registrering på enkeltniveau af faderskabet uden mærkning? **Ønsker uddybende svar!** Hvordan kan man kalde bisonerne for et avlsprogram med en så lille population?

Ønsker uddybende svar! (tyrekalve parrer hel søstre, halv søstre og mødre) Og kan man forsvare at man kun forholder sig til gruppeniveau i et avlsprogram? **Ønsker uddybende svar!**

Hvordan kan man deltage i det Europæiske avlsprogram, når man får dispensation fra mærkning af dyrene i 3 år? Og derfor ikke kan skille dem fra hinanden, når man ikke magter at mærke dem?

Ønsker uddybende svar!

Hvordan bidrager bison flokken i Almindingen til at bevare den Europæiske art? **Ønsker uddybende svar!**

Der skrives at dyrene i indhegningen vil have adgang til vand ved hård frost, hvad er planen for det?

Ønsker uddybende svar!

Hvilke dispensationer fra relevante bestemmelser i dyrevelfærdsloven menes der i udkastet? **Ønsker uddybende svar!**

Afhentning:

"Tidligere i 2015 har Daka telefonisk meddelt at ingen dyr er blevet afhentet og at de ikke afhenter dyr i opløsning eller som er blevet obduceret! Her har NST nedgravet dyrene i skoven da det ikke var

muligt at få dem sendt til destruktion på Bornholm og for at minimere eventuel smittefare i forbindelse med transport af muligvis syge dyr” Hvordan vil man sikre fund af døde dyr på 1100 Ha, når erfaringen viser at NST på 200 Ha, har haft meget svært ved at finde dem inden de var for opløst, i stærk nedbrudt tilstand eller skeletteret.? **Ønsker uddybende svar!**

Hvad er aftalen fremadrettet på afhentning af de døde dyr fra den udvidede NNP? **Ønsker uddybende svar!**

Har man fortsat planer om at grave bisoner ned i skoven? Og er det lovligt? (lovhjemmel) **Ønsker uddybende svar!**

Er der EU støtte med i den nye NNP og hvad betyder denne støtte for projektet? **Ønsker uddybende svar!**

Da der er informeret om at det 2 meter høje hegn ikke er til diskussion, skriver jeg nedenstående ang. lågerne.

Låger:

Der mangler beskrivelse af diverse låger! Jeg har brug for at der bliver etableret en låge som gør det muligt for mig at kunne komme ind med en hestevogn, fra kuskasædet eller fra hesteryg uden nedstigning fra hesten. (Nydamsvej og Dyndeve, når nu det tilsyneladende ikke er muligt ikke at have låger) **Ønsker uddybende svar!** Hvordan kommer man ind og ud af lågerne? **Ønsker uddybende svar!** Jeg ønsker at være en del af låge valgs beslutningen!

Andre dyr:

Har man overvejet at de dyr som kan komme ind og ud af indhegningen tager pesticider med ind i indhegningen via deres føde indtagelse fra diverse landbrugs marker m.m som så bliver en del af faunaen via deres afføring? **Ønsker uddybende svar!**

Jeg ser med stor nysgerrighed frem til at modtage jeres svar på mine spørgsmål! Kan kontaktes via den indsendte mail adresse.

Mvh

Heidi Hansen

Henriette Andersen & Heine Klepsch

Høringssvar over Natura 2000 plejeplaner 2022-2027, Almindingen.

Vi nyder Danmarks natur og har været over hele landet. Derfor ser vi nu vantro til de store fældninger, hvor træ udtages dels for at fjerne det fantastiske bygningstømmer douglasgran og dels for at fjerne effekter for at lægge skoven ud til urørt skov. En skam for naturen floraen og faunaen. Her burde have været en 360 graders undersøgelse, hvor samtlige faktorer som erhvervslivet, beskæftigelse og folkesundheden blev inddraget. Herved ville samfundsmæssige løsningsmodeller kunne findes som også var til gavn for insektlivet.

Vi forholder os kritiske i forhold til de nye planer med fokus på øget græsningstryk skabt via kvæg, elge eller andre store græssere, og at de via sult tvinges til at skabe større lysåbne arealer i vores danske skove samt hegning af vore heder i landet.

Der er ingen evidens for at folde denne ideologi med rewilding/helårsgræsning ud i vores statsskove. Da der i forvejen forefindes vores naturlige vildt – hjortevildtet, undres vi over, at de ikke prioriteres og skabes bedre levevilkår for disse, ved at udvide vores naturområder ved opkøb af omkringliggende jorde. Her kunne skabes korridorer og arterne kunne brede sig videre til andre naturområder. Det er en ensidig ideologi skabt af få biologer, med rewilding som facitliste.

Der bør som minimum udarbejdes en VVM som minimum.

Vi er skeptiske overfor, de ændrede plejeplaner med afgræsning/rewilding, om de vil være i strid med EU´s habitatdirektiv, da eksisterende bilag IV-arter vil blive berørt, hvilket Miljøministeriet har valgt ikke at undersøge nærmere. I strid med gældende EU-lovgivning. Beskyttelsen er udmøntet i

Naturbeskyttelsesloven kap. 2a og kap. 5. Hvordan sikres eksisterende bilag IV-arter, når der ingen baseline er foretaget, før den massive fældning startede, og at baseline først udfærdiges, når hegnet er sat op i Gribskov?

Græsningstrykket som søges øget over årene er på ingen måde naturligt, ej heller vild natur. Vi mener, at naturnær skovdrift skal bibeholdes og vedligeholdelse af lysåbne arealer bør ske maskinelt. Hvorfor er der ikke fokuseret på bilag IV-arter, som lever i de tørre habitater som fx markfirben. Der er i plejeplanerne 2022 – 2027 primært fokuseret på arter i vådområderne.

Hjortevildt er fremover et skadedyr, hvorfor? De er hjemmehørende og lever i vore skove. Deres frie færden forhindres af et hegn. De hjorte får begrænset deres leveområder, og kan via sult blive presset ud på marker med afgrøder, hvilket kan foranledige, at de skydes eller påkøres.

Man kan ikke fraskrive sig et ansvar for dyr i indhegninger, de skal tilses og huldscoren kontrolleres. De er græssere. Vi kan på ingen måde acceptere sult og lidelse hos tamdyr, og hjortevildt bag hegn. Vi mener ikke, at det er acceptabelt, at der er sket lempelser i Dyrevelfærdslovens §3 og §9 stk. 1 og 2.

Vi borgere ser med stor bekymring på risikoen, for at skulle færdes blandt vanrøgtede og stressede dyr, som udgør fare. Flere ulykker er allerede på nuværende tidspunkt sket. Dette ansvar kan Miljøstyrelsen ikke fraskrive sig. At borgere skal sikre sig med en tillægsforsikring ved indgang i hegninger er ikke acceptabelt.

Skovene bidrager til nedbringelse af CO₂, hvad er så formålet med at fælde træerne i disse mængder, dette er i øvrigt i strid med EU's Biodiversitets Strategi 2030.

Der er netop opstartet et forskningsprojekt ved Københavns Universitet, som omhandler den øgede udledning af metangasser, som er en drivhusgas, der netop er en del af klimakrisen. Metangasser udledes i større mængder, når der etableres øget hydrologi på næringsrige jorde. Vi undrer os over, at Miljøministeriet oplyser, at alle konsekvenser er belyst, når der sideløbende laves nye forskningsprojekter, der vedrører NNP og plejeplaner for Natura 2000 områder.

Har man tænkt over konsekvenser for insektlivet, når temperaturen stiger grundet klimakrisen og insekterne ikke længere kan leve på vore breddegrader. Hermed viser det sig, at arbejdet med afgræssede åbne arealer og urørt skov samt brug af 888 mio. kr. er spildt arbejde.

Konklusion

Vi kan ikke acceptere den ensidige driftsform som nu udvises, ej heller den nye hugstnorm, som nu praktiseres i statsskovene, hvor nåletræ må lade livet, når EU's Biodiversitets strategi foreskriver at skovene skal drives således at effekter kan udtages. Det giver en bæredygtighed og forbedre CO₂ regnskabet samtidig med at der står, at lande ikke må importere træ fra andre landes urskove og dermed medvirke til at ødelægge dem.

Vi mener at den eneste løsning med de kommende plejeplaner for skovene som Natura 2000 områder er at drive naturnær skovdrift og pleje af hederne med maskinel rydning, sommergræsning og ved ophold i vinterfold at tillade vintertilskuds fodring og sørge for vand og ly. Våde dyr er dyr som fryser meget let. Vinterfodring er vigtig da dyrene er drægtige vinteren over og netop har brug for ernæringsrigt foder til at kunne holde varmen og huld, så de ikke får fedtlever eller aborterer.

Lempelserne i Dyrevelfærdsloven med L229 bør omgøres og lovgivningen bør være ens for alle dyr og deres holdere/ejere om det er landbruget eller hører ind under Miljøstyrelsens vilkår med afgræsning.

Vi mener, at Miljøministeriet straks bør iværksætte en 360 graders undersøgelse, hvor samtlige faktorer som erhvervslivet, beskæftigelse og folkesundheden også inddrages. Herved ville nye samfundsmæssige løsningsmodeller kunne findes - som også er til gavn for insektlivet. Overordnet vil vi alle naturen og dyrelivet, men ikke uden at ensidige løsningsmodeller kræver, at andre arter end insekter dvs. andre pattedyr, græsserne skal lide en kummerlig død. Dette er ikke en løsning for Danmarks Natur.

Henriette Andersen og Heine Klepsch

Henriette Høyrup

Høringssvar til: Imod natur nationalpark i Almindingen på Bornholm

Da jeg er nærmeste nabo til parken, har jeg et par bekymringer.

Vi mig og min mand, som er daglige bruger af skoven ved Nydamsvej, [...]. helt ud til vejen.

Hvordan vil tilgang mulighederne blive, vi rider der også flere gange om ugen.

De låger der skal være, skal være af en beskaffenhed, så vi kan komme sikkert igennem lågerne.

Dvs. de skal være brede nok, samt sådan af vi ikke skal holde dem, da det er meget svært at få en hest igennem, alt efter hvad vej lågen vender, kan skræmme hesten.

Det er også nødvendigt med rytterknægte på hver side af lågen, så man kan stige op på hesten efter af skulle stige af, hvis man skal ride ind og ud af indhegningen.

Vi lufter også vores hund der hver dag, hvordan vil vores sikkerhed være med så mange dyr.

Generelt er jeg også bekymret for fuglelivet i og omkring Hagemyr. Vil der blive for meget uro, så vi ikke længere har vores dejlige fugle af se på.

Der er også mange frøer.

Hvordan vil informationerne omkring parkering blive, vejen ved os er ikke særlig bred og de parkeringspladser der er i starten af skoven, er vel næppe nok, hvis der kommer mange mennesker.

Allerhelst vil have skoven skulle være som den er, Bornholm er alt for lille til sådant et projekt.

Mvh Henriette Høyrup

Inge Vadman

Høringssvar – Projektbeskrivelse for Naturnationalpark Almindingen

Høringssvar fra

Inge Vadman

[...]

Jeg vil hermed udtrykke min dybeste bekymring for projektet, som omfatter indhegning med højt hegn og udsætning af bison.

I Almindingen skal der ifølge planerne opsættes et op til 2,5 meter højt hegn for at holde de store bisoner inde, hvilket vil afskære ¼ af området fra resten af skoven og dermed mindske adgang for offentligheden.

Derudover er jeg meget bekymret for de store dyrs trivsel. De er en truet art, men der har indtil nu været store problemer med de bisoner, som allerede er udsat i Almindingen. De er kraftigt angrebet af parasitter, hvilket både nu og fremover vil udgøre en risiko for de frit levende arter af hjorte mv.

Almindingen er et område på 1.200 ha og det er meget bekymrende at igangsætte rewilding i et område, som allerede er et fantastisk naturområde.

I andre lande kan man sagtens skåne naturen uden indsætte bison og høje hegn.

Som eksempel kan nævnes en nationalpark i USA.

Carrizo Plain National Monument, Californien, USA

Det imponerende landskab ligger omkring 121 km inde i landet fra San Luis Obispo på Central Coast i Californien. Den 1000 kvadratkilometer store nationalpark kaldes ofte "Californiens Serengeti" og er hjemsted for et alsidigt dyre- og planteliv. Det enorme landområde er et fantastisk syn, især om foråret, når det kuperede græslandskab er udsmykket af vilde blomster.

Jeg håber med dette høringssvar at Naturstyrelsen vil finde andre muligheder for at bevare og styrke vores fælles natur.

Venlig hilsen
Inge Vadman

Janni Højstrup Larsen

Høringssvar vedrørende projektforslag og forvaltningsplaner for Almindingen

Jeg troede i min naivitet, at naturnationalparker ville være særligt naturskønne områder, som man fredede og beskyttede med nænsom naturpleje. Jeg er blevet chokeret over at opdage, at disse områder bliver indhegnet og kommer til at fungere som dyreservater med undtagelsesparagraffer fra dyrevelfærdsloven.

Jeg begræder, at lovforslag 229 er blevet vedtaget i min levetid, og jeg anser naturnationalparkerne i den foreslåede form for at være den største katastrofe, der har overgået Danmark i fredstid. Jeg formoder, at denne høring kun er et proforma-spil for galleriet, men jeg vil alligevel benytte mig af min demokratiske mulighed for at give udtryk for min bekymring og afsky.

Jeg er inderligt imod, at man væver mit land ind i høje, strømførende hegn! Fri natur og vild natur er på ingen måde forenelig med indhegninger, der begrænser de stedhørende dyrs fri bevægelighed og menneskers adgang.

Hegn er ikke nævnt som forudsætning i lovforslaget, men efterfølgende har Naturstyrelsen vupti lige ændret lovens rammer, så indhegning nu er et krav. Kan man bare det? Mange kommunalbestyrelser har ønsket at trække deres tilsagn, men beslutningen tromles igennem, uden borgerne bliver hørt. Tilsyneladende er det kun placeringen af lågerne, kommunerne får indflydelse på.

Borgerinddragelse/demokrati?

Jeg har ligget søvnløs af bekymring, fordi jeg ikke fatter, at man har kunnet vedtage en så indgribende lov på baggrund af en uvidenskabelig tese, der forudsætter, at vi skruer tiden flere tusind år tilbage, hvor klimaet var varmere i Danmark, og græsset groede om vinteren!

Dyrenes forhold i de kommende naturnationalparker

Naturnationalparkerne et misfoster, udsprunget af en forblændet ideologi om fortidens biologiske mangfoldighed, mens man totalt ignorerer evolutionen og klimaforandringerne – og det hele skal genskabes af store græssere, som ved hjælp af sult skal drives til at æde træernes bark og kviste for derved at skabe lysåbninger i skoven til gavn for planter og insekter. Det hele er baseret på et nærmest religiøst dogme om at øge biodiversiteten ved at ofre højtstående, følede og sansende dyr for insekter i et nationalt eksperiment, selv om det er velkendt, at pesticider, klimaforandringer og tab af levesteder er de egentlige, men unævnelige årsager! Dyrevelfærdsloven er til lejligheden ændret, så dyrene kan indgå i en naturlig populationsdynamik – altså lide til døden uden udfrielse, og uden staten kan stilles til ansvar.

I naturnationalparkerne skal der udsættes tamdyr og - for turismens skyld - også arts-fremmede dyr såsom bisonokser og æsler, der slet ikke er tilpasset det danske klima, hvilket vi allerede har set de tragiske konsekvenser af i Almindingen. I en naturnational-park vil ingen af disse dyr kunne modtage hjælp eller behandling i henhold til dyrevelfærdsloven, da de vil være undtaget de centrale paragraffer, der kunne sikre deres trivsel og overlevelse. Man vil følgelig heller ikke kunne anmelde det, hvis man observerer mistrivsel eller skader hos et dyr.

Jeg har gennem årene underskrevet et utal af erklæringer mod dyretransporter, turbo-kyllinger og fastspændte søer samt købt aflad ved at støtte dyreværnsorganisationer og -forkæmpere, der er mere robuste end jeg. Jeg troede, at vi var på rette vej, at vi var blevet klogere og mere indsigtsfulde. Smak! En enkelt lov, smuglet igennem under Coronakaos, og forråelsen breder sig også uden for staldene. Hele mit fædreland bliver vævet ind i høje, strømførende hegn, hvor man helt bevidst indsætter langt

flere dyr end området kan bære. Højere græsningstryk, dvs. mindre føde pr. dyr, vil ødelægge skoven mere og give bedre levevilkår for insekter ...(?)

Hvis jeg finder et sygt pindsvin, bringer jeg det til Pindsvinenevennerne, som behandler det eller får det aflivet. Hvis jeg finder en lille fugl, der er kommet til skade, får jeg den aflivet hurtigt og smertefrit. Hvis jeg ser et hjortekid, der sidder fast i et hegn, kontakter jeg skovfogeden. Det ligger i menneskets natur at hjælpe naturens dyr, så de ikke skal lide for længe. Denne mulighed vil ikke være til stede i de kommende naturnationalparker, hvor det enkelte dyrs lidelser ikke tæller - bare bestanden overlever. Nu skal den danske stat lære os at acceptere dyrs lidelser uden at kunne gribe ind? Hvad er det dog for en forråelse, man ønsker at aftvinge landets borgere?

Sætter man dyr bag hegn, har man også et ansvar for dem! Dette ansvar fraskriver man sig ved at dispensere fra dyrevelfærdslovens §§ 3 og 9:

§3: Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

§ 9. Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyret tilses mindst en gang om dagen.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på fritgående dyr på græs el.lign. Sådanne dyr skal dog tilses jævnligt.

Selv om dyrevelfærdsloven ikke har kunnet beskytte dyrene i nogle af landets talrige rewildingprojekter, så har man alligevel fundet det nødvendigt at stramme skruen nogle ekstra gange i særlovgivningen om naturnationalparkerne. Dette på trods af, at der efter mange og årelange erfaringer med udsultning af tamdyr bag hegn stadig ikke foreligger den mindste evidens for, at tesen holder. Selv Lepidopterologisk Forening anser rewilding for en trussel mod den danske bestand af sommerfugle!

Den yderligere stramning sker med §20a, som af uransagelige årsager blev vedtaget af et ureflekteret flertal:

§ 20 a. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan for at imødekomme hensynet til natur og biodiversitet i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse undtage bestemte dyrehold, der udsættes i en sådan naturnationalpark, og dyrenes afkom fra bestemmelserne i § 3 og § 9, stk. 1 og 2. Stk. 2. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri fastsætter vilkår for en dispensation efter stk. 1, herunder om krav til arealets beskaffenhed, hvilke dyr der må udsættes i naturnationalparken, tilsyn og regulering af bestanden af de udsatte dyr og deres afkom.

Undtagelsesparagraf 20a giver således ministeren beføjelser til bl.a. at fastsætte til-synsfrekvensen for dyrene i naturnationalparkerne med uanede dispensationsmuligheder, så der ikke er krav til arealets beskaffenhed, eller hvilke dyr der må udsættes. En regulering af bestanden af de udsatte dyr og deres afkom kan der også dispenseres fra.

Det betyder, at der ikke er nogen øvre grænser for, hvor mange dyr man kan proppe ind i en indhegning, og at kravet om tilsynspligt i givet fald helt kan bortfalde. Der er heller ingen krav til indhegningens størrelse eller beskaffenhed. Området kan altså godt stå under vand størstedelen af året, uden man behøver tage hensyn til, hvilke dyrearter man indsætter på området – og med den nye praksis for såkaldt genoprettelse af naturlig hydrologi vil vandstanden blive hævet overalt, hvor det er muligt på statens naturområder.

Med en dispensation i henhold til §20a, så falder de sidste og tilbagevendende mantraer i miljøministeriets forsvar for dyrevelfærden i de kommende naturnationalparker, nemlig tilsynet med dyrene og regulering af bestanden, så ”antallet af dyr i en naturnationalpark altid er tilpasset størrelsen på området og den tilgængelige føde.” Konsekvenserne er uoverskuelige!

Miljøministeren har også gentagne gange forsikret Folketinget og befolkningen: ”Vi kommer ikke til at gå på kompromis med dyrevelfærden ude i naturnationalparkerne. Dyrene må ikke sulte på statens arealer”. Det er så selvmodsiggende, at det burde udløse et mistillidsvotum, men magtfuldkommenhed

bekymrer sig ikke om smålige detaljer som ministeransvarsloven. Man kan spørge sig selv, hvorfor der skulle laves undtagelser fra dyrevelfærdsloven, hvis ingen dyr kommer til at sulte eller lide nød, og alle dyrene vil blive tilset jævnlige?

Det strider i den grad mod almindelige menneskers empati og retsfølelse, og jeg vil skamme mig over at være dansker, hvis statslig vanrøgt af dyr bliver noget, vi som borgere skal lære at leve med, når vi besøger de kommende naturnationalparker.

Kvæg og bisonokser er drøvtyggere, der lever af stråføde og frisk vegetation, som her i landet kun har vækstsæson halvdelen af året. De store græssere er ikke browsere som hjortevildt, som i en kortere periode om vinteren kan klare sig på træholdig føde, omend også rådyr kan dø af underernæring med maven fuld af bark.

Beredskabsplanen taler ned til tænkende mennesker, når man foreslår at fælde nogle træer, så dyrene kan leve af træernes bark og bladknopper om vinteren! Et andet forslag går ud på, at "tage dyrene ud", hvilket betyder, at først når dyrene har sultet og lidt så længe (i uge- og månedssvis), at deres tilstand er irreversibel, så fjernes de fra om-rådet, dvs. aflives. Det har der allerede været alt for mange eksempler på i statens rewildingprojekter, der danner forskningsgrundlag for de kommende naturnationalparker.

Den europæiske bison i Almindingen

I Almindingen har man på trods af Det Veterinære Sundhedsråds advarsler udsat den europæiske bisonokse. Den er fredet og omfattet af et internationalt avlsprogram, og i 2020 blev den endvidere optaget på IUCN'S rødliste over globalt truede dyr.

Bisonoksen forsvandt fra Danmark for ca. 10.000 år siden, og det har der nok været en grund til! Den trives i et klima med varme somre og kolde vintre og på åbne vidder

(jf. Bialowieza Nationalpark på ca. 1.500 km²). Bisonokser fouragerer hovedsagelig på enge og åbne græssletter, mens skoven primært bruges som refugium. De forhold kan vi ikke tilbyde her i det våde, danske kystklima og i små indhegninger. Til sammenligning er Almindingen på sølle 2 km², som hovedsageligt består af skovbevoksning, som slet ikke er bisonoksernes naturlige fourageringsområde. Det svarer til at smide nogle fisk fra Østersøen ned i en havdam og undre sig over, hvorfor de ikke kan overleve.

Allerede den 25. september 2015 skrev det Veterinære Sundhedsråd bl.a.:

Det er Rådets opfattelse, at Bison (Nordamerikansk og Europæisk type) er hårdføre dyr, der som race bør håndteres på en unik måde, der tilgodeser disse dyrs særlige krav til afgrænsningsarealernes beskaffenhed (naturlige habitater), men samtidig tilvejebringer mulighed for en supplerende fodring og evt. etablering af supplerende ly og tørt leje."

Ingen af disse forhold tilgodeses i Almindingen!

Endvidere er jorden fattig på de mineraler, som er afgørende for bisonoksens overlevelse. Det er for øvrigt logik for enhver landmand, at de store græssere behøver tilskud af mineraler, der er lige så nødvendige for dem som for os. Disse advarsler har Naturstyrelsen helt valgt at ignorere med fatale konsekvenser for dyrene.

Bisonokserne har brug 30-40 kg føde dagligt. Prøv at gange det op med antal bison-okser i Almindingen x 365 dage. Fødeunderlaget helt utilstrækkeligt i det lille skov-område! Bisonokser er drøvtyggere og kan ikke leve af bark og kviste, selv om det er et vilkår for dem en stor del af året. I indhegningen smitter bisonokserne hinanden med parasitter, fordi de tvinges til at græsse tæt på egen afføring. "Dyrene er meget, meget syge. De har en meget høj infektion, og vi må sige, de lider under det", har en professor i parasitologi ved KU tidligere udtalt. Bisonokserne i Almindingen er voldsomt inficeret af parasitter.

I obduktionsrapporter vedr. bisonokserne i Almindingen angives dødsårsagen hyppigst som lungeorm, der giver vejrtrækningsproblemer, diarré og træthed samt påvirker centralnervesystemet. Ud over lungeorm er bisonokserne også døde på grund af løbeorme-syge, voldsom diarré som følge af tarmorm, svækkelse, fødselsproblemer og skader efter stangning. En bisonokse kan veje op til 950 kilo,

men denne tyrs vægt ved død var kun 150 kg! Endvidere er der obduktionsrapport på en kalv, som døde af sult sidste sommer(!) på grund af manglende mælk og tomme tarme.

Da de første syv bisonokser blev udsat i Almindingen i 2012 blev der ikke foretaget en parasitologisk undersøgelse. Alligevel har man brugt de sidste 10 år på at bortforklare overdødeligheden med, at dyrene var inficeret med parasitter, da man fik dem fra Polen!

Hvis Naturstyrelsen havde efterlevet Det Veterinære Sundhedsråds anbefalinger, så havde man måske undgået at vanrøgte størstedelen af bisonokserne til døde, mens de har været indespærret i det alt for lille skovområde, hvor man tilsyneladende også har ladet flere tyre gå sammen med dødelig udgang. Jeg henviser i den forbindelse til Københavns Universitets rapport af 2016 om parasit-terne i den europæiske bison på Bornholm, hvor det blandt andet nævnes:

*”Indførsel af dyr med deres indhold af parasitter fra et geografisk område til et andet er en alvorlig sag, idet **parasitterne kan få utilsigtet effekt på dyr og mennesker**. Derfor vil det altid være hensigtsmæssigt at gennemføre grundige forundersøgelser, inden så-danne transplantationsforsøg iværksættes. **I den sammenhæng vil det være nødven-digt forudgående at sikre en parasitfri status af de vilde dyr ved at foretage seri-øse og kontrollerede behandlinger af dyrene.**”*

I 2018 blev projektet evalueret og fik grønt lys til at fortsætte på trods af den voldsomme overdødelighed i bestanden. Det alt for lille skovområde på 2 km² blev ikke udvidet.

I 2020 blev der ikke født kalve i besætningen, selv om antallet af hundyr var uændret. Den gennemsnitlige levealder for en bisonokse på Bornholm er 5,8 år. Vildtlevende bisoner angives at blive mellem 15-20 år gamle. I maj 2021 blev født tre kalve, men den ene døde af sult i juni måned. Det er uvist, om de to andre kalve har klarer vinteren.

Naturstyrelsen vil ikke tilskudsføre eller behandle bisonokserne, for ”så bliver de bare stressede, og det kan de dø af” er den absurde forklaring efter sidste politianmeldelse, der vedrørte bisonokserne i Almindingen. Endvidere vil den righoldige fauna i bisonød-ningen lide overlast pga. medicinrester. Mon ikke det i virkeligheden er årsagen? Det må endelig ikke gå ud over gødningsbillerne!

Det vil desværre alligevel ikke give megen mening at parasitbehandle bisonokserne, så længe de stadig holdes i en lille skovindhegning, hvor de græsser tæt på egen afføring og mangler de livsvigtige mineraler, som jorden er så fattig på. Det er mig en gåde, med hvilken lovhjælp Naturstyrelsen fortsat får lov til at vanrøgte udsatte dyr bag hegn og tage livet af en udryddelsestruet dyreart, uden at det får konsekvenser?!

Almindingen er endnu ikke en naturnationalpark, hvorfor dyrevelfærdsloven stadig burde gælde.

Alligevel er 60-70% af de bisoner, der har været i Almindingen siden 2012, døde en smertefuld død af sult, stangning, mangel på mineraler og parasitangreb, hvor de er blevet ædt op indefra af orme.

Opgørelsen er mangelfuld, og tilsynet har fuld-stændig svigtet! Flere af de selvdøde bisonokserne er slet ikke fundet eller er fundet helt i opløsning eller fuldstændigt skeletterede. Det er den form for forvaltning, vi også kan forvente i de kommende naturnationalparker!

Hele Danmarks natur er ved at blive maltrakteret i forsøget på at udrydde ikke-hjemme-hørende arter på trods af, at de har været her i århundreder, men på Bornholm indfører man artsfremmede dyr, der tydeligvis ikke trives her – heller ikke på bestandsniveau! Hvis det er for at nedbryde skoven indefra til gavn for biller og sommerfugle, så kunne man udsætte geder. De kan efter sigende leve af en papæske, så mon ikke de også kunne gnave lidt i træerne om vinteren, eller er det en større turistattraktion af se på magre, sygdomsparalyserede bisonokser?

Hvis ikke Miljøministeriet selv kan finde ud af at afvikle bisonprojektet i Almindingen, så håber jeg, den ligegyldighed, som man har udvist over for bisonoksernes lidelser og overdødelighed vækker så megen international opmærksomhed, at Polen ikke ønsker at forsyne Danmark med flere af de udryddelsestruede dyr. Her hjælper det ikke bare at udvide Almindingen med noget moseområde, der heller ikke er en del bisonoksens naturlige habitat.

Det har heller ikke forbigået min opmærksomhed, at Miljøministeriet ikke er glad for de lægefaglige udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd, som består af dyrlæger. Rådets anbefalinger bliver gang på

gang underkendt, og nu har rådet så fået mundkurv på! I Dyreetisk Råd sad der enkelte medlemmer, som talte dyrenes sag. Nu er der sket en udskiftning af tre af medlemmerne. Kan der være en sammenhæng? Miljøministeren lader sig udelukkende rådgive af en lukket kreds af rewildingtilhængere, mens der ikke bliver lyttet til dyrlæger, professorer, forstkandidater, forskere og andre sagkyndige med en mere kritisk tilgang til den igangværende omlægning af Danmarks natur. Det finder jeg stærkt bekymrende!

Rødlisten

I opgørelsen i 2019 sammenlagde man ikke-officielt rødlistevurderede arter til sammen-ligning med 2010. Derved fik man det til at se ud som om, der var 40% flere truede arter på rødlisten, selvom der faktisk var tale om en lille fremgang på 8 promille. Nationalt Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet har således ændret den danske ud-gave af den internationale manual for rødliste, så den danske naturs tilstand kommer til at tage sig dårligere ud, end der er belæg for. Den danske rødliste bliver dermed usammenlignelig med andre landes. Over for Folketinget og pressen er netop rødlisten blevet fremhævet som et eksempel på, at biodiversiteten i Danmark er blevet forringet, og at naturen er nødlidende.

Videnskab.dk rapporterede for øvrigt i december 2021, at der var fundet 166 svampe-arter, der aldrig før er blevet observeret i Danmark. 16 af dem er helt nyopdagede på verdensplan. Måske står det i virkeligheden ikke så slemt til med den der biodiversitet alligevel, hvis man brugte tiden ude i naturen i stedet for at sætte sin lid til hypotetiske formodninger.

Til gengæld frygter jeg, at den massive påvirkning af Danmarks økosystemer kan med-føre, at en yderligere del af landets hjemmehørende arter kommer under så meget pres, at også de vil begynde at figurere på rødlisten. Tydeligvis har man også fundet det nød-vendigt at udelade klimaforandringerne i biodiversitetsligningen. At lave et så omfat-tende indgreb i den danske naturs sårbare, økologiske balance, som man p.t. er i gang med, er dømt til at gå grueligt galt. Det er skingrende enfoldigt at tro, at man kan styre naturens kræfter.

Invasive arter

Ifølge teknisk rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 96 - er ***”karakteriseringen af invasive arter ofte baseret på ekspertvurderinger, idet data vedrørende påvirkninger er begrænsede og som oftest ikke tilgængelige under danske eller sammenlignelige forhold”***.

Det vil sige, at man foretager en voldsom indgriben i de danske økosystemer, udrydder arter, som har været her i århundreder og rydder skovene for stort set samtlige nåle-træer uden at ane, hvilke konsekvenser det vil få! Endvidere findes ca. 15 fuglearter kun i nåleskov, f.eks. Fuglekonge, Korsnæb og Topmejs.

Når Naturstyrelsen er færdig med at rydde skovene for såkaldte ikke-hjemmehørende arter, har ryddet brede bælter i skovene for at opsætte hegn i de kommende naturnationalparker samt har fjernet samtlige lægivende graner og sprængt eller vandaliseret selv veterantræer for at fremme forfaldet, så er det stort set slut med skovdrift. Det er et helt erhverv, man således rammer. Det bliver dyrt for landets skatteydere. Prisen skal lægges oveni omkostningerne ved at etablere og drive naturnationalparkerne og ikke mindst ved øget import af træ.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet må virkelig have slugt nogle kameler, da den manglende skovvækst betyder forringet CO₂-optagelse. Granskovene optager enorme mængder CO₂, fordi de vokser så hurtigt, og især Douglasfyr er en helt suveræn driv-husgasopsamler, men hvem bekymrer sig om klimaet, når store ånder har fået magt, som de har agt.

Grantræerne er også de eneste træer, der yder dyrene læ mod vinterens nedbør og blæst!

Miljøministeren og klimaministeren fører sig frem på den internationale scene, hvor de underskriver aftaler til bevaring af skovene, mens man på de indre linjer arbejder på at fremme skovens forfald i

biodiversitetens hellige navn. Det har i den grad rystet mig at se, at der nu udbydes AMU-kurser i veteranisering (lær at skamfere et træ!).

I styregruppen for nnp drøftes det, hvordan man ved at tage fat i de yngre generationer i skoler og institutioner kan ændre danskernes natursyn, så det passer med regeringens politiske korstog. Den statsstyrede propaganda antager snart et omfang, som ellers kun ses i lande, vi nødigt sammenligner os med.

For mig at se tilstræber man en bevidst ødelæggelse af skovene indefra! Skoven er utrolig sårbar, og alene urinen fra de mange dyr forudses at skabe en voldsom forsurening af skovbunden, hvilket træerne næppe tåler – eller for så vidt det græs og skovens grønne vækster, som de store græssere skal leve af. Danmarks reneste grundvand lig-ger for øvrigt under skovene.

Det eneste rewildingbiologerne bekymrer sig om er, om de ønskede planter og svampe skal blive ædt af de sultne dyr, og om de overhovedet kan vokse i det sure miljø. Derfor planlægger man at indhegne biotoper i indhegningerne, hvilket yderligere reducerer dyrenes fødeunderlag. Man kan spørge sig selv, hvad de store græssere så over-hovedet skal gøre godt for? Det, vi er vidner til, er politisk fundamentalisme. Vi har i øje-blikket en regering, hvis politiske indfald føres ud i livet, selv hvis de strider mod love og etik. Prisen for de indre hegn i indhegningerne forventes i øvrigt at få prisen for etable-ringen af naturnationalparkerne til at stige med en ekstra milliard kroner.

Adgangsforhold

Jeg vil kun kort nævne adgangsforholdene, som vil blive stærkt begrænsede, eftersom skoven som rekreativt område vil ændre karakter til dyreparker. Stier vil forsvinde, og som følge af den såkaldte veteranisering (læs skamfering) af træerne eller som følge af dyrenes afgnavning af bark og grene i desperation af sult, vil væltede træer efterhånden gøre skoven næsten ufremkommelig og umuliggøre mange af de aktiviteter, som Miljø-ministeriet forsøger at overbevise borgerne om, at de fortsat kan praktisere.

Hundeluftere, ryttere, mountainbikere, løbere, børnehaver på udflugt og kørestols-brugere m.fl. bør nok finde andre steder end naturnationalparkerne. Der er allerede rap-porteret om flere angreb på mennesker med døden eller store kvæstelser til følge. Det er sikkert derfor, der vil blive opsat advarselsskiltning, så man ved, om man bevæger sig rundt i en landmands kvægfold eller i en naturnationalpark (!) Det bliver i hvert fald næppe et sted, hvor man tager familien med på søndagstur. Sandsynligvis er det netop kampagnebiologernes langsigtede mål - for så er der heller ikke så mange besøgende, der kan rapportere om syge, skadede og døende dyr. Meget praktisk!

Konsekvenser

Jeg har altid holdt af den danske natur, skovens ro og årstidernes skiften. Den glæde er mig nu berøvet - og jeg er ikke den eneste, der bliver frarøvet noget værdifuldt. Vi dan-skerne elsker skoven, som er vores klart foretrukne naturtype. De grønne områders positive indflydelse på sjæl og sind er veldokumenteret. Vi er mange, der kommer til at vågne op til en anden virkelighed! Hvis vi ikke får stoppet denne maltraktering af vores natur, vil der som logisk konsekvens ikke være nogen skov tilbage til de næste genera-tioner. Også skovens stedhørende dyr vil forsvinde - sammen med deres naturlige habi-tat.

Jeg bliver først glad for at være dansker igen den dag, denne glorificerede, fornufts-stridige og stærkt propaganderede, infantile fantasi om mere vild natur i form af ind-hegnede dyreparker bliver taget helt af plakaten! Jeg afventer fortsat en uvildig realitets-vurdering af de miljømæssige, økologiske, dyrevelfærdsmæssige og økonomiske konsekvenser af dette vanvidsprojekt.

Der er intet, der tyder på, at vi får mere biodiversitet, men vi får helt sikkert en mere artsforarmet natur!

Lad ikke Almindingen forblive en skamplet på Danmarkskortet.

Janni Højstrup Larsen

Jesper Raad

Super projekt, der dog også bør være med til at fremme et grønt, økologisk og bæredygtigt Bornholm. Ressourcerne (F.eks. Vildt, træ, svampe mm.) i naturparken bør derfor i et eller andet omfang kunne bruges på øen.

Sendt fra min iPhone

Jesper Raad

Jens Stubkjær

Som direkte nabo til den foreslåede nationalpark Almindingen må jeg gøre følgende gældende:

Hele idegrundlaget er uvidenskabeligt anlagt. Det er IKKE gennemarbejdet hverken mht. til biodiversitet eller klimapåvirkning. Der er heller ingen erfaringsmateriale som baggrund for at udrulle et så stort projekt.

Der bør IKKE opsættes et højt hegn rundt om NNPen, da det hæmmer den naturlige bevægelsesfrihed for de dyr, der i forvejen befinder sig i området. Det er angivet at rådyrene kan slippe under hegnet, men der er stor risiko for, at mange vil sidde fast i hegnet, når de forsøger at passere det.

Der kan gøres meget for at fremme en naturlig (vild) udvikling af området UDEN et 2,5 meter højt hegn rundt om det hele. Området bør forvaltes nuanceret efter de forskellige naturtyper og ønsker, der er for de forskellige områder af Almindingen - ikke som een kæmpe indhegning. Gennem hegn med enkelt tråd i afgrænsede områder kan kvæg og heste bidrage til bearbejdning af naturen i en ønsket retning. Det vil endvidere betyde, at de dyr, der græsser i områderne, kan overvåges nemmere og sikre at reglerne for dyrevelfærd overholdes. Samt at rådyr og dådyr kan bevæge sig frit.

Andre tiltag for at fremme biodiversitet kan udemærket gennemføres UDEN 2,5 meter højt hegn. Det gælder f.eks. ændret dræning, der vil skabe flere vådområder.

Endvidere kunne man forestillet sig, at man kunne tage hensyn til mennesker, der er mere trygge ved at færdes i skoven, hvis man ikke skal risikere at møde en bisonflokk og store kronhjorte. Det gælder uanset, om man færdes til fods, cykel, hest eller hestevogn.

Venlig Hilsen
Jens Stubkjær

Jørn O. Nielsen

Naurnationalpark Almindingen

Vedr. hegnet, der bliver sat op langs strækningen Almindingsvej fra Aakirkeby.

Når man som kørende kommer på Almindingsvej fra/mod Aakirkeby, nyder jeg og mange andre, at se den smukke skov med bøgetræer og om foråret de smukke anemoner.

Mit store ønske er, at dyre hegnet der vil blive sat op, installeres så langt inde i skoven, at det ikke er synligt fra Almindingsvej og derved ikke vil ødelægge og "forurene" det smukke visuelle syn af løvskov set fra landevejen. Det samme kunne ønskes, der hvor hegnet er tæt på Segenvej

Dernæst kunne jeg ønske, at når der skal være en indhegning til dyrene, (og når det nu ikke er for at "udhegne" mennesker) at der kommer skiltning, som tilkendegiver, at publikum skal blive på stierne. En skiltning som måske skal plantes flere steder på turen, og at der vil blive pålagt bortvisning, hvis påbud ikke bliver overholdt. Jeg ved godt, at der har været skiltning tidligere vedr. bison skoven, men alligevel har jeg personligt set, at besøgende opsøger dyrene udenfor stierne, hvor de burde kunne være i fred.

Med venlig hilsen
Jørn O. Nielsen

Kirsten Andersen

Jeg er stærk modstander af :

-indhegnet natur

-udsatte dyr i indhegninger, som er frataget deres beskyttelse via Dyreværnsloven

- fældning af de offentlige skove med det formål at de skal være 'urørt'

Hilsen
Kirsten Andersen

Kirsten Sonne Harild

Tak for, at I vil lytte til vores bekymringer.

Hermed mine tanker om projektet Naturnationalpark Almindingen

Jeg har læst jeres planer grundigt og er imod hegn i Almindingen af flere grunde:

Jeg er først og fremmest principielt imod, at man placerer et langt og højt hegn i Almindingen, som er født - og som bruges - som vores alles skov.

Jeg er imod rewilding som metode, hvis den indebærer, at vilde dyr lukkes inde og hindres i deres frie bevægelse. Bevægelse, som, jeg mener, er en af det vilde dyrs vigtigste resurser. Skovens egne vilde dyr har en enestående evne til at flytte sig efter lige den type føde, de mangler og har brug for. De har også en naturlig evne at bevæge sig og tilpasse sig nye områder i forbindelse med revir. Jeg mangler fagligt bevis for, at strategien ikke medfører unaturlige og destruktive mønstre i dyrenes adfærd. Jeg er kort sagt af den overbevisning, at det er en dyrepark, der etableres, og som sådan skal den have helt andre rammer – og et helt andet budget mandskabsmæssigt.

Jeg er imod visenterne i det beskrevne rewildingprojekt, ikke mindst af etiske grunde. De dyr, vi som mennesker importerer og eksperimenterer med og udnytter til et projekt af denne art, er forsøgsdyr, og vi har derfor en forpligtelse til at både overvåge dem grundigere og behandle dem for fx indvoldsorm, som de beviseligt lider af, og som der er usikkerhed omkring i forhold til overføring til andre dyr.

Der mangler desuden stadig sikre beviser for, at helårsgræsning som metode virker hensigtsmæssigt i det lange løb. Jeg savner, at Naturstyrelsen og Miljøministeriet i den forbindelse lytter nøjere til forskere, der taler velbegrundet imod metoden. Det er et grundvilkår i forskning, at man lytter til opponerende videnskabsfolk og først derefter søger at skabe fornuftige synteser – eller helt andre veje. I ved, hvilke forskere, jeg taler om her. Lis Ravnsted-Larsen, Karsten Rahbek, Bent Odgaard blandt andre og en lang række kendte og dygtige skovforskere og skovriddere, der har arbejdet i mange år for den gamle skov- og naturstyrelse, og som har fremlagt fornuftige, velbegrundede indvendinger.

Jeg tænker også, at projektet er forkert placeret i vores skov, og jeg foretrækker personligt: 1. at man lod privatejet kvæg periodegræsse i sommerperioder (under ejernes beskyttelse og ansvar) – der kunne godt i sammenhæng anvendes mosaikløsning sammen med urørt skov UDEN det store hegn. 2: At man brugte krudt på at bekæmpe kemiske sprøjtegifte i landbruget, på at skabe endnu mere sammenhængende natur, grønne korridorer, overdrev osv, hvilket er oplagt på en ø som Bornholm. 3:

Jeg er dertil ret overbevist, at man kunne få en meget større gevinst ved bevidstgørelse af både landmænd og private. Jeg er tilhænger af, at man i stedet udnytter, at topografien på øen mange andre steder er velegnet til at understøtte den naturlige biodiversitet.

Jeg er bekymret for forcering af projektet. Hvorfor er der ikke foretaget grundigere miljøvurderinger? Hvorfor vil man ikke tale højt om de arter, som kommer i klemme, hvorfor vil man ikke tale tydeligt om konsekvenserne for natura 2000 områderne? For mig at se, er der i det hele taget for mange røgslør og hurtige dispensationer, der burde afklares grundigt først.

Her er mine øvrige bekymringer:

Jeg er ikke imponeret over processen, mildt sagt, hvormed projektet Naturnationalpark Almindingen og alle de andre planlagte nationalparker er blevet kommunikeret og lanceret.

Dette er ikke en anden minksag eller coronavirus, hvor man har måttet tage beslutninger og effektivisere fra den ene dag til den anden med bind for øjnene. Det generer mig først og fremmest som kommunikationsmenneske, at den strategi, der har været lagt med hensyn til oplysning og forsikring af bekymrede borgere, har set ud, som den har gjort.

Hvorfor har man så åbenlyst accepteret og tilladt, at en lang række biologer, især fra Århus Universitet, som har været arkitekter bag projektet, har optrådt som skildvagter med bøllemetoder og stigmatiseringer af borgeres holdninger og meninger på diverse fora. Håne kritikere verbalt og nedsættende, åbenlyst nedgøre dem til puddeldamer, ponydreng og sølvpapirshatte. Gøre deres bekymringer ensbetydende med, at det jo så må være, fordi man ikke vil naturens fremtid. En sådan kommunikation hører ikke hjemme i så vigtig en sag – ej heller er tonen i orden fra den anden side. Men for mig at se, er der dog den forskel, at disse forskere sidder med fuldmagten. De taler i Miljøministerens øresnegl. De tager patent og penge på både metode og løsning. Deres kommunikationsstrategi har kun affødt en ting hos modtageren: Afmagt. Som igen gør, at det er svært for nogen at holde en ren og ordentlig tone. Og ikke mindst gør det svært at have tillid til, om de rent faktisk har styr på deres ting og kan magte opgaven. Jeg har fulgt denne kommunikation i nogle år nu på diverse fora i forbindelse med personlig interesse og research, og hvis jeg stod på nul, da jeg begyndte dette arbejde, er jeg nu på stort minus. Også på grund af kommunikationen. Det er beskæmmende og bekymrende.

Det har også bekymret mig, at der parallelt på fx Molslaboratoriet køres løs efter egne regler, længe før dispensationer er givet.

Nej, det skaber desværre ikke tillid. Her tænker jeg også, at det forstyrrer arbejdet for de lokale forvaltere, som skal realisere opgaverne. Det skaber mistillid og en virkelig dårlig stemning i en sag, som ikke kun er vigtig for de omtalte biologer, men for os alle.

Med venlig hilsen
Kirsten Sonne Harild

Lars Wichmann

Naturnationalpark-projektet i Almindingen er behæftet med flere markante fejl og mangler. Først og fremmest er hele naturnationalpark-konceptet bygget på et ufuldstændigt videnskabeligt grundlag, som er blevet fagligt udfordret af en lang række anerkendte fagfolk og forskere inden for en bred vifte af fagområder. Den såkaldte borgerinddragelse har været en skueprocess uden reel mulighed for borgerne til at påvirke indhold og form. Projektet vil være til gene for både naboer og mange af de daglige brugere af skoven. På den baggrund mener jeg ikke projektet i Almindingen bør gennemføres i den skitserede form.

I det følgende vil jeg kort uddybe nogle centrale kritikpunkter.

1. Det største problem for naturen i Danmark er at den er fragmenteret og alt for stor en del af landarealet er optaget til menneske-formål som landbrug og infrastruktur. Hvorfor bruge uforholdsmæssigt mange af vores sparsomme ressourcer på at ændre på naturen i skovene, når man i stedet kunne skabe mere og ny natur fx ved opkøb og omlægning af lavbundslande eller marginal landbrugsjord.
2. Et andet problem med projektet i Almindingen er, at det er baseret på koncept-natur. Med det mener jeg, at man kunstigt vil skabe eller fremme bestemte dynamikker og tilstande uagtet at disse hverken er naturlige eller varige. Fortalere for konceptet mener bla at store græsseres økologiske funktion mangler i den danske natur. Men der findes allerede en voksende og stort set ureguleret bestand af Dåvildt i Almindingen. Hvad værre er så overser projektmanagerne fuldstændig en masse andre "mangler": Hvad med overskuddet af næringsstoffer? Hvad med det øgede indhold af kuldioxid i atmosfæren, som favoriserer bestemte typer planter? Hvis der mangler store græssere, så må der vel også mangle store rovdyr? Og hvad med alle de andre rammebetingelser, som vi også mere eller mindre bevidst "har pillet ved" i historiens løb eller som bare har ændret sig over tid? Vi skal give mere plads til naturen, ja - men så både skal og kan naturen finde sine egne veje.
3. At holde vilde dyr bag hegn og dermed begrænse deres naturlige adfærd er dyreetisk og moralsk forkert. Særligt når det erklærede formål er at manipulere med vegetationens sammensætning gennem fremprovokeret stress/hunger-adfærd hos de dyr der begrænses af hegnet. Dyr der holdes bag hegn må og skal betragtes som husdyr og derfor behandles i henhold til dyreværnsloven - uanset art.
4. Det fremgår af udkastet til forvaltningsplan, at man vil give sig i kast med en etnisk udrensning af ikke-hjemmehørende træarter. Hvad man tilsyneladende ikke har tænkt på er, at det næppe vil have den store effekt på artssammensætningen, da der findes en stor pulje af frø i jorden. En komplet udryddelse af alle disse naturaliserede *arbor non grata* er derfor aldeles urealistisk. Når man så samtidig ved at der mangler skov og i særdeleshed gammel skov i Danmark, så er det da forstemmende at man insistere på at fælde de eksisterende træer blot fordi det er arter som ikke fandtes i Danmark for over 200 år siden. Det bliver der ihvertfald ikke mere gammel skov eller gamle træer af.
5. Ud over ovennævnte etniske udrensning vil man også "strukturhugge", bla til fordel for lys-træarter på bekostning af skygge-træarter. Med denne form for indgreb bevæger man sig endnu længere væk fra projektets grundide om, at naturen skal have plads til at være vild og urørt. Ja, der vil kunstigt blive skabt nogle lysbrønde og midlertidigt favoriseret noget "lys-natur" - men det nytter ikke noget at skabe variation i en skala (både tidsligt og rumligt) hvor det ikke er naturligt. Naturen vil nemlig ret hurtigt "fylde hullerne ud igen" hvis ikke der grundlæggende ændres ved betingelserne for plantevækst. Nej, kig jer lidt omkring, så vil I se at naturen faktisk er rigtig god til selv at skabe naturlige variation. Vi skal bare give tid og lade være med at "rydde op" og "sætte i system" hele tiden - så finder naturen selv en måde "at løse problemet".
6. Menneskeheden står foran en udfordring med global opvarmning, og en af de mest effektive midler til opsamling af kuldioxid fra atmosfæren er planter. Substitution af energi-tunge materialer som beton og stål med træ er en oplagt vej til at mindske brugen af fossile brændstoffer. Det er et problem, at vi med nationalparkerne for evigt fraskriver vi os muligheden for at udnytte skovene til opsamling af kulstof. Ud over at det er et problem, så er det også disrespekt for den forstlige kapital som vores forfædre har arbejdet i århundreder for at opbygge. Lad os istedet over den næste trægeneration omlægge driften til multifunktionel og

naturnær skovdrift med en stor andel urørte partier - så kan vi både fremme den biologiske mangfoldighed og bevare en vedproduktion.

Naturen i Danmark mangler plads. Vores fremmeste opgave er derfor at give naturen mere plads - også i skovene. Kunstig koncept-natur som naturnationalparker er bare ikke en god løsning, fordi det bygger på et forældet natursyn som sonder skarpt mellem natur og ikke-natur. Naturens mangfoldighed kan ikke på sigt overleve i små disjunkte og kunstigt opretholdte naturreservater. Det vi har brug for er en tættere samhørighed og integration med naturen så den biologiske mangfoldighed findes og trives overalt - også i produktions-naturen. Det vil derfor tjene naturstyrelsen til ære hvis den i stedet for hovedløst at omdanne vores fælles skove til kunstigt vedligeholdte natur-museer kunne gå foran og vise vejen frem mod produktions-økosystemer der i langt højere grad tilgodeser den biologiske mangfoldighed sideløbende med at der kan produceres vedmasse.

mvh

Gårdejer, økologisk planteavler

Forstkandidat, PhD (skovplanlægning, biometri, skovøkologi)

Lars Wichmann Hansen

Lene Riis Koefoed

Høringssvar i forbindelse med etablering af naturnationalpark i Almindingen.

- 1) Jeg er imod at der skal være en naturnationalpark af den grund at det kommer til at skade vores klima og muligvis også biodiversiteten.
- 2) Jeg er imod at der skal sættes højt hegn om så store dele af vores alle sammens Almindingen. Vi skal kunne færdes nogenlunde frit og sikkert i hele skoven.
- 3) Jeg er i mod at dyr holdes indhegnet uden ordentlig opsyn. Hvis der kommer hegn og dyr må der som minimum gælde samme regler som i landbruget: alle dyr skal øremærkes og registreres i CHR. Lighed for loven.

Her følger lidt om hvorfor jeg mener ovenstående:

Jeg er født i 1962 på landet, og har boet på landet hele mit liv. Jeg har set hvad sammenlægning af mange gårde og mangel på afgræsning af enge og klippeløkker har betydet for flora og fauna. Sammen med min mand har jeg også været skovejer, af både såkaldt plantageskov, små bondeskove og tilgroede klippeløkker. Min mening bygger jeg altså på både egen erfaring og på hvad jeg har læst/hørt.

På Bornholm har vi i Almindingen i mange år drevet effektivt skovbrug, også for 50 år siden, dengang man fik insekter på bilruden. Det er ikke i skoven vi mangler diversitet i stor stil. Skovens folk er i gang med at dyrke skoven mere alsidigt, og det skal de have ro til. Små stykker og med blandede træer som passer sammen, det er måske vejen frem. Men det skal styres, ellers tager de forkerte planter over, og selvsåede træer og planter er ikke ensbetydende med bedre diversitet.

Der er ingen som faktisk ved om en naturnationalpark vil hjælpe biodiversiteten. I granplantager findes også liv.

Køer i indhegnede arealet i skoven er udmærket, men kun i mindre skala. Køer som kommer på stald om vinteren og som hele tiden har græs at æde. Geder og får er også muligt, men også de skal kun være i små partier og så flyttes rundt i nye indhegninger. De kan bruges til at klargøre et jordstykke før plantning sammen med grise som kan vende jorden. Så kommer der de eftertragtede efterladenskaber til smådyrene.

Det er absurd at fælde og veteranisere 1/3 af Almindingen og så samtidig være klar over at man kommer til at mangle skov, som man så opfordrer til at plante på bar mark.

Biodiversitet og skovbrug KAN gå hånd i hånd.

Jeg frygter at en naturnationalpark bliver en slags græs/sump-ørken som ikke byder på særligt mange dyrearter.

Jeg mener at ringere biodiversitet i gennem de sidste årtier skyldes både landbruget og almindelige folks for mange penge.

- Folks haver er blevet græsplæner, man har nedlagt urtehaverne, grøntsager er blevet billigere og folks tid er blevet kostbar.
- Alt skal være så pænt. Ukrudt er uønsket.
- Fluer er uønskede, så skraldespande holdes lukkede og ikke engang en hunde/kattelort må ligge.
- Haver, stiger, legepladser rettes op og drænes så der ikke står vandpytter til myggelarver.
- Indkørsler belægges med fliser eller asfalt så der ikke er hverken planter eller vandpytter.
- Finder nogen en død fugl i haven kommer den ikke ud i hækken men i skraldespanden, altså ingen mad til larver.
- Gylletanke har erstattet de åbne møddingspladser, markmøddinger ses ikke længere.
- På en gammeldags mødding kunne findes døde pattegrise og efterbyrd fra kælvninger og faringer, til glæde for insekter. Sådan noget "skarn" findes kun ganske lidt i en hakket version i en gylletanks svømmelag.
- Enge er drænet for at man kan køre med tunge maskiner og fordi køer ikke kommer på græs særlig mange steder.
- Klippeløkker bliver til krat og tætte græsmåtter fordi de ikke bruges til køer på græs, det giver mangel på kokasser og de planter som trivedes der hvor græsset holdes kort.
- Markerne er blevet betydeligt større og levende hegn derfor færre. Markveje med deres egen fauna forsvinder.
- Lukkede stalde giver ikke fluer til svaler og des lige.
- Dyr må ikke stå tøjret, så ingen geder på vejrabatterne. Græsset slås men efterlades.
- Det er blevet sværere at holde hobbydyr, da alle klovdyr skal registreres i CHR-registret.

Disse punkter mener jeg er den største grund til ringere diversitet, af såvel fauna som flora.

At lave naturnationalpark i Almindingen giver derfor ikke mening. Man skal hellere satse på at ændre i haver, parker og landskabet/landbruget alle andre steder på Bornholm, samt ændre på folks mentalitet.

Hvis det skal virke skal man tage drastiske midler i brug, både mod landbruget og de private.

- Forlang at alt græsfrø som sælges til plæner skal indeholde mindst 20 % frø af blomstrende lave planter (bellis, fin kløver, ærenpris, fuglegræs), minimum 5 slags i hver blanding så der er noget til både tørre og våde steder i plænen.
- Ingen plæneklipper må kunne stilles lavere end 5 cm.
- Hundeposer må kun bruges på gader uden hække, andre steder medbringes lille skovl som bruges til at lægge lorten ind i hæk eller buskads.
- Insekthoteller er godt men ikke nok, der skal også serveres kød. Opfordr til at man ofrer en frikadelle i haven, på altaner måske bare en lille ostetern for lugtens skyld.
- Nedlæg afdelingen for haveaffald på BOFA, ingen haver på Bornholm er så små at man ikke kan få plads til et hjørne med hæafklip, og de som kun har krukke på altan kan bruge den nye ordning med madaffald.
- Hjælp dem som bor på nedlagte gårde med at holde dyr. Lav støtteforeninger og giv tilskud til hegn.
- Gør det nemmere at registrere dyr i CHR, lad borgerservice få den opgave at hjælpe.

- Gør regler om markmøddinger og møddingspladser for hobbylandmænd og folk med kæledyr enklere, tillad mødding uden overdækning med mindre den ligger tæt på nabo.
- Sæt begrænsninger på hvor stor en mark må være, og gendan levende hegn.
- Saml alt græsset sammen fra grøftekanterne og brug det til biogas.

OPLYS på en god, sober og positiv måde om at vi alle må tænke os om. Ikke dommedagsprofeti, men lad de gode historier komme frem.
Giv præmier til dem som gør en forskel!

Hvis verden skal blive et bedre sted er vi alle nød til at bidrage, også med at benytte træ til huse og havemøbler. Stop med plastik, og STOP med at udlægge god og veldrevet skov til naturnationalparker.

Lene Riis Koefoed

Lis Engell

Det er muligt, at beslutningen om naturnationalparker er taget og en er bestemt til at være på Bornholm.

Beslutninger er tidligere ændret.

Min indsigelse er: jeg er absolut imod hegn og dyr, der må klare sig på de vilkår naturburet giver. Så et klart nej tak fra min side.

Mvh

Lis Engell

Lis Jacobsen

Indsigelse mod indhegning af Almindingen til Naturnationalpark

Det er en rigtig dårlig ide at man påtænker at indhegne Almindingen til Naturnationalpark. For at oprette en park, behøver man ikke hegn! Det er muligt at man må fjerne granskov for at skabe flere lysåbne arealer. Der er desuden afsat så mange penge til projektet at der i stedet burde indkøbes landbrugsarealer til formålet. Mange af de omkringliggende arealer har mindre gode jorde som ville egne sig til formålet

Temperaturstigninger er skoven med til at holde nede. Skoven sænker temperaturen med adskillige grader. Skoven optager CO₂.

Der skal ikke lukkes dyr ind i indhegninger.

De bison der går i den nuværende indhegning skal behandles for sygdomme, indvoldsorm osv.

Der er belæg for at behandling kan ske uden risiko for mere stress end den daglige strøm af mennesker der kommer i området. Derefter bør bisonerne sendes til Polen hvor de oprindelige bisoner kom fra til et større areal end det der kan gives på Bornholm overhovedet Det nuværende hegn skal fjernes så der er fri bevægelighed for skovens vilde dyr.

Man har ikke levet op til det ansvar man har når man har dyr i sin varetægt. Når man hegner dyr inde skal de passes med foder om vinteren, dyrlægekontrol og behandling af sygdomme. Ikke bare en nedskydning.

Den påståede succes er udeblevet og vil man herfra med æren i behold bør man indse at projektet er forfæjlet.

Lis Jacobsen

Majbritt Westh

Høringssvar vedr. Naturnationalpark Almindingen

Almindingen blev givet til os Bornholmere – Nu tages Naturnationalpark-arealet fra os!

NEJ til NNP og hegn om vores natur!

Jeg er **modstander** af en Naturnationalpark i Almindingen fordi:

- **Klima, biodiversitet, naturnær skovdrift, dyrevelfærd og fri adgang for alle, SKAL gå hånd i hånd.**
- **Rewilding:** Udspillet om naturnationalparker, herunder især rewildingkonceptet, med udsætning af (for-) vildede græssere og opførelse af store 2,5 m høje indhegninger sker på baggrund af et NYT NATURSYN – der IKKE findes evidens for virker, hverken for den samlede biodiversitet, eller på vores breddegrader.
- Rewilding giver anledning til meget diskussion og uenigheder, OGSÅ blandt fagfolkene. Der skyldes at der **ikke findes evidens** for at dette tiltag skulle virke for den **samlede biodiversitet**.
- **Naturstyrelsens MÅL** er at skabe rammer for **BÅDE BIODIVERSITET OG FRILUFTSLIV!**
- **ADGANG til naturen** er sikret via Naturbeskyttelsesloven og enhver ændring ift udsætning af forvildede dyr i KO-FOLDS-NATUR, bør som minimum RISIKOVURDERES ift Friluftsliv! Der SKAL være SIKKER adgang for alle typer friluftsliv – både for gangbesværede, familier med børn, organiseret friluftsliv, cyklister, ryttere, kuske, hundeluftere, børnehaver, spejderlejre mm. At Naturstyrelsen insisterer på at friluftsliv fortsat kan ske i indhegninger med kvæg, bison, elge, heste og kronhjorte, er en usand påstand, der SKAL sandsynliggøres via RISIKOVURDERING. Alternativt være **ÆRLIGE** omkring at rewilding skal udelukke gæster fra områderne....
- **Bisoneksperimentet på Bornholm.** Bisonprojektet blev etableret som et **avlprojekt**, for at hjælpe de truede europæiske vinsenter. Siden er vinsenterne ikke blevet hjulpet med hverken deres parasitproblemer, eller regulering af handyr, hvilket er en ussel måde at 'hjælpe' truede arter. De dør en langsom død. På et ALT for lille areal. Bisonokser kræver forhold der er langt større end en indhegning i NNP Almindingen. Dyrene skal HJEM til Polen, hvor de kan leve frit.
- **At søge hjælp og erfaringer fra andre faggrupper:** At 'hjælpe' en truet art, **uden at søge faglig ekspertise** fra folk der VED noget om vinsenter, burde være obligatorisk. Det har NST på Bornholm ikke gjort. Skammeligt! I et projekt som NNP, skal der IKKE indføres ikke-hjemmehørende dyr på så små arealer – drop det hegn! Giv vinsenterne parasitbehandling og send dem HJEM IGEN!
- **Borgerinddragelse:** Befolkningen har **krav på reel** borgerinddragelse – der SKAL forinden stillingtagen, skabes klarhed om konsekvenserne af den nye naturforvaltningsmetode, rewilding. Herunder konsekvensen for:
Eksisterende naturlige biodiversitet
Friluftslivet (Risikovurdering)
Dyrevelfærd (- der selvfølgelig skal leve op til eksisterende Dyrevelfærdslov – UDEN dispensationsmulighed).
Parasitbelastning og indførelse af nye sygdoms- og parasitarter til naturen på Bornholm

Øget hydrologi
Bevarelse af fredede arealer og kulturarv.
Negativ klimapåvirkning ved *urørt skov*
Mangel på træ til byggeriet ved indførsel af *urørt skov*
Bornholmske arbejdspladser

- Der SKAL gives mulighed for at den **bornholmske befolkning** kan få indflydelse på, hvordan **Bornholmerne vil** fremme biodiversiteten på Bornholm. Den eksisterende borgerinddragelse har groft karakter af udemokratisk pseudo-inddragelse, hvor intet i grundlaget for parkerne kan ændres.

Naturnationalparker - Et FORSØG med den danske natur – med biodiversiteten, klimaet, friluftslivet og DEMOKRATIET som TABER ☹

I håbet om en på alle måder ORDENTLIG PROCES!

Med venlig hilsen

Majbritt Westh
[...]

(Født og opvokset på Bornholm – hyppig gæst i den bornholmske natur)

Pernille Møller

Jeg ønsker ikke den danske natur hegnet inde.

Danmark er et alt for lille land til den slags ideer og forvaltningsmetoder.

Venlig hilsen
Pernille Møller

Pia Dora Jakobsen

Lad mig lige starte med at slå fast - JEG ønsker mere natur, jeg ville elske mere natur, mere biodiversitet under hensyn tagen til klimaet

Jeg vil hermed opfordre jer til at prøve at sætte jer ind i hvad det vil betyde for jer/dig som brugere af naturen... løber, cyklist, kørestolsbriger rytter, hundelufter børnehaverne, fotograf, frokost, turen til stranden osv....

Jeg tænker det kunne være givtig for os alle sammen hvis i nu vendte blikket mod de planlagte Natur Nationalparker . Og jeg skal ikke fortælle jer hvad i skal tænke, jeg vil blot opfordre jer til at sætte jer ind i hvad det reelt også betyder ud over den romantiske fortælling i får fra Naturstyrelsen, en digter og en håndfuld biologer, der laver egenkage meling – og modtager honorar fra staten og deres bog indtægter..... såfremt de naturligvis sælger ☺

Guidede ture i vores natur – til priser fra 200,- alt efter hvad forplejning du ønsker...

Risikoen for at komme galt afsted er stiger markant – ingen taler om alle de skader der er sket med KO angreb feks..... nej nej du skal blot lære at aflæse koen og så sprinte – hunden skal du for øvrigt lade blive hjemme og husk så – DET ER PÅ EGET ANSVAR

Noget af det første man tænker vil nok være :

1. Jamen det vedrører da ikke mig
2. Jeg vil da gerne have mere natur
3. Det bliver da smukt med alle de dyr,
4. Mere vild natur til Danmark,
5. Det må foreningerne kæmpe for -for at nævne et par eksempler – DRF , DI , DGI , spejderne- det har de styr på – er du medlem -støtter du dem så de kan hjælpe dig ???

Så tænker jeg du skal læse lidt videre

1.

Jamen det vedrører netop dig. Har du reelt sat dig ind i hvad det betyder for din adgang til statskovene ?statsplantager ?

De skriver der vil fortsat være friadgang – ja altså med mindre den brunplettede sommerfugl har lagt sine pupper lige der hvor du måske havde tænkt dig at gå i skoven (og jeg har intet mod brunplettede sommerfulge, lad mig slå det fast)

Eller de Bison de har sat ud , ikke lige syntes det er så fedt med gæster i dag, så er det dagen du har brug for at have trænet 100 m sprint. Og glem alt om at tage Bedstemor med i skoven.

Elgen der har fået kalv – næ nej – YOU SHALL NOT PASS – der er en grund til de advarer i bla Sverige og Canada mod Elge....og at du skal være varsom hvis du møder dem. Og nu taler vi MEGET større arealer end Danmark overhovedet kan præstere

2.

Vi vil ALLESAMMMEN gerne have mere natur -og hvis vi bliver direkte spurgt vil vi da aldrig sige nej – og det nok derfor der er sat 888 millioner af til hegn og dyr af statskassen. Men man ellers har gået stille med dørene, selv om brugerinddragelse har været et ord man har brugt rigtig meget, men bare glemt at sige sådan rigtig højt, så først når hegnet næsten er sat, så kommer man i tanke om bruger inddragelse. (skovene omkring Århus og Fussingø ved Randers og Bidstrup skov på Sjælland, husby, Thy osv osv er et godt eksempel på hvad der foregår lige nu) -Århus projektet blev scrinlagt pga massiv modstand og man alligevel ikke turde sætte hård mod hårdt i danmarks 2 største by. Men det har man ingen problemer med i ”udkants” Danmark – at ødelægge naturen og leve forhold for de mennesker der bor der. Turismen og hvad der følger med der.

3.

Ja det vil være smukt med alle de dyr – man husk nu hvilke dyr der skal ofres på alterne for den sorte bredryggede bille kan genopstå.. og for at et par håndfulde biologer kan få opfyldt deres våde drømme og at se en Guld bille. (ja jeg tænker da også det ville være spændende, men ikke på bekostning af andre dyr) Hegning og udsættelse af Store grassere lader til at være den eneste løsning for disse biologers våde drømme, og det vil jo da fjerne den frie adgang som nr 1. Nr. 2 – brud på dyreværnsloven eller nej selvfølgelig er det ikke det, de fik held til at få den lavet om. Og arbejder stadigvæk på at lave i dyrevelfærden – til det ringere - vidste i det ?? De har indsendte et forslag som vil forringe Dyreværnsloven, som nogen af os nok har hadet og andre elsket , men vi alle har fundet os

til rette under, da det jo handler om fælles fodslag for hvad der er acceptabelt i et samfund i 2022 hvor vi hegner dyrene inde og kalder dem Vilde.

Vi skal ikke kigge ret langt væk før vi finder eksempler på hvordan forskellige rewilding eksperimenter er gået galt. Både i landet og uden for landet. Hvor man bevidst IKKE fodre dyrene , for så er ” de jo ikke Vilde” mere og en vigtig ting de heller ikke nævner, så spiser de jo ikke den uønskede vækst som buske og træer... og os med heste ved jo godt hvad der giver trivsel til bla heste...og hvad deres maver og tarme kan arbejde med og hvad de ikke kan. Kviste og gyrrer er ikke foder...

De sidste par år er der grumme eksempler på dyr der ikke bliver behandlet efter forskrifterne.. den danske Naturstyrelses dyrni mols bjerge.. Molslaboratoriet i mols bjerge.. konik hestene i Bøtø. Bison på Bornholm....bare for at nævne 4 dårlige eksempler.

Jeg ved ikke helt hvem der har opfundet ordet ”store græssere”, men jeg tænker det er for at distancere sig og ikke melde helt klart ud hvad man har tænkt sig, bison , Elge køer, heste.... Får er næppe en stor græsser, men i forhold til en græshoppe, måske.

4.

Mere vild natur, ja det vil være super lækkert med mere natur, og jeg kan komme i tanke om rigtig mange steder hvor man med rette ville kunne lave vild natur og steder i nuværende skove hvor det også vil give mening. Hvad med alle de brakmarker vi har ??

Vi ønsker alle mere natur, går jeg ud fra ☺ men også adgang til naturen. Det var på sin plads at man meldte åbentud og ikke kom med Disney fortællinger om hvor ”skønt Det bliver”... har du nogen sinde set en mark hvor der har gået køer..... og forestil dig så de skal være der hele året – UDEN foder – hvor meget grønt tænker du der er tilbage ?? Og ved du hvordan en ko spiser ??

Det giver ingen mening at man vil fjerne den frie adgang til naturen i bynære skove og områder. Ikke for mig ihvertfald. Og jeg tror jeg sov da det Memo om at Køerne er blevet helte, nu har vi de sidste 10 år hørt på hvordan de ødelægger co2 niveauet , men nu er de pludselig ophøjet til helte, jeg tror den mail gik i mit spamfilter...

5.

Ridestierne..igennem årene er der lavet et kæmpe arbejde med ridestier...men med mindre du ønsker at riden i en flok køer, heste, bison eller elge...så er det slut med dem..jojo i tranum vil de lave en der går heeele vejen rundt om...jeg ved ikke med jer..men jeg rider ikke 50+km på en dag... DRF og DI kører pt en kampagne om at vi skal KRÆVE at ride hos private lods ejere...mon de har givet fortabt overfor miljøstyrelsen ☐

Og tag ikke fejl af at toppen af den våde drøm for biologerne, de par håndfulde der er, deres STØRSTE ØNSKE er INGEN får adgang til naturen , den skal helt fred og ro , vi ødelægger den og vi har ingen ret til at være der, for Mudderkliren dan skal have fred og vi forstyrrer!!!! OG så kan vi KØBE en guidet tur af en af de rabiate med speltbrød og brændeælde supper og få en rundvisning i VORES natur. !!

Pia Winther

Først og fremmest synes jeg at det er en grotesk dårlig ide at sætte hegn op.
Jeg synes det er en dårlig ide med at udsætte dyr

Jeg er bestemt stærk modstander af begge dele.

Når hegnet skal op, så synes jeg at det er meget vigtigt for de af skovens brugere der er til hest at man kan komme gennem alle låger med en hest, da det ellers er ret begrænsende for de forskellige ruter man kan ride i skoven.

Dvs også adgang med hest feks for enden af chr x vej mod segenvej selvom det er en asfaltvej.

Mvh Pia Winther

Rie Skovgaard

Jeg ønsker ikke en natur national park i Almindingen!!

Jeg er meget bekymret for dyre velfærden i de kommende natur national parker.

Og også meget forundret over man vælger at vetaranisere smukke skove og træer!

Og at nogen arter, som har været her i mange år, pludselig betegnes som invasiv!!

Samtidig er jeg meget ked af den retorik, man som almindelig borger i dk, møder fra politikere og biologer mm som er for NNP.

Venlig hilsen

Rie Skovgaard

Tina Bartels

Høringssvar vedr. Naturnationalpark Almindingen

Jeg vil hermed udtrykke min modstand mod en indhegnet Naturnationalpark Almindingen og min modstand mod indhegninger med dyr under konceptet "helårsgræsning uden tilskuds fodring" generelt.

Det er en hån mod den danske dyrevelfærdslov at det nu er dansk politik at indhegne store græssere og derefter bevidst lade dyrene gå med underskud af mad og med minimal grad af forvaltning.

Det er en hån mod dansk demokrati at naturnationalparkprojektet politisk bliver tromlet igennem under bevidst indflydelse

af de samme håndplukkede eksperter.

Eks. består den nationale videnskabelige arbejdsgruppe, som skal give input til projektbeskrivelse & forvaltningsplaner for samtlige Naturnationalparker, af:

- Professor Jens-Christian Svenning
- Professor Carsten Rahbek
- Lektor Hans Henrik Bruun
- Seniorrådgiver Rita Merete Buttenschøn
- Professor Henrik Vejre
- Formand for Det Dyreetiske Råd Bengt Holst
- Lektor Stine Krøijer
- Lektor Jacob Heilmann-Clausen
- Professor Margit Bak Jensen
- Professor Peter Sandøe

I genkender nok nogle af navnene fra andre sammenhænge i forbindelse med naturnationalparkprojektet.

Det er en hån mod befolkningens sundhed at det tillades at indhegne store græssere på unaturligt små områder.

Risikoen for zoonoser tages ikke alvorligt.

Risikoen for at mennesker kan indtage inficerede planter tages ikke alvorligt.

Jeg vil anbefale at der sættes skilte op ved indgangene til Naturnationalparkerne samt ved indgangene til alle områder, hvor der praktiseres "helårsgræsning uden tilskudsfodring". Skiltene skal advare imod at sanke spiseligt grønt i området samt advare imod at børn, der leger på jorden, putter græs eller lign. i munden.

Læs: https://static-curis.ku.dk/portal/files/160645206/Bison_og_parasitter_Natur_p_Bornholm_2016.pdf

Det er en hån mod dansk natur at udføre det eksperiment, som naturnationalparkprojektet er.

Der er ikke viden om effekten på biodiversiteten i områderne. Der er ikke noget mål for biodiversiteten i områderne.

Der vil være fokus på at gennemføre monitoreringsprogrammer, der kan undersøge effekten på biodiversitet..." .

Hvem finder på den slags?

I projektbeskrivelsen for NNP Gribskov skrev I (citater start:) "Målet er at understøtte et økosystem med naturlige processer og dynamikker og minimal brug af forvaltningsindgreb". (Citater slut).

Denne vage målsætning er i projektforslaget til NNP Almindingen blevet til (citater start:) " Målet med naturnationalparkerne er at fremme natur og biodiversitet ved at understøtte et økosystem med naturlige processer og dynamikker og minimal brug af forvaltningsindgreb". (Citater slut).

Smukt formuleret og med indbygget sikkerhed for at ingen kan blive stillet til ansvar noget som helst i forbindelse med naturnationalparkeksperimentet.

Endelig er jeg rystet over det spil for galleriet, disse offentlige høringer er.

Det er jo som bekendt Naturstyrelsen selv, der tager stilling til om et høringssvar giver anledning til ændringer i Naturstyrelsens egen projektbeskrivelse.....

Venlig hilsen

Tina Bartels

Vibeke Fjord Kristensen

Jeg ønsker hermed at tilkendegive at jeg af hele mit hjerte er imod Almindingen som NNP. Jeg er imod indhegningen og indsættelse af dyr bag hegn. Vi har allerede set hvordan det kører. Afskyeligt. Føj.

Vh Vibeke Fjord Kristensen

Vibeke G. Petersen

Vedr. Offentlig høring af projektforslaget for naturnationalpark Almindingen

Allerførst nogle generelle betragtninger..

Den primære årsag til at tonen i diskussionerne omkring NNP, er blevet så skarp, skyldes, efter min mening, den ensidige og tendentiøse måde, biologerne bag konceptet, har "solgt" den til politikerne og befolkningen på. Kompromisløst og ikke til diskussion.

Siden projektet blev vedtaget i Folketinget, har hverken visse politikere eller biologerne bag projektet været lydhøre eller imødekommende overfor de mange fagligt velfunderede indlæg, protester såvel som forslag, der er kommet fra yderst kompetente dyrlæger, forstfolk, biologer, videnskabsfolk mmfl. For ikke at tale om de mange reaktioner, der har rejst sig i store dele af befolkningen, ikke mindst fra dyrevenner og et bredt spekter af brugere af naturen.

Ydermere har man lukket munden på Det Vet. Sundhedsråd, hvis udtalelser netop er særdeles vigtige i hele denne sag, Helt urimeligt.

Det er en særdeles udemokratisk og topstyret fremgangsmåde, der på ingen måde lever op til danske, demokratiske traditioner. Og det tyder på hastværk af værste skuffe.

Lad os kalde en spade for en spade:

NNP (herunder rewilding) er et storstilet forsøgsprojekt baseret på en **utopi**, uden evidens for, at det vil kunne fungere endsige skabe mere biodiversitet. At verdens vilde natur er truet, er der hvis ingen, der er i tvivl om, men hvor, hvordan og i hvilken grad, må klarlægges og løses individuelt i nær forståelse med den lokale befolkning. Et forsøgsprojekt i den størrelsesorden kræver i den grad grundige, videnskabelige forundersøgelser, sikre vurderinger af før og efter-tilstande. Det ser ud til, at den miljøvurdering, der ifølge EU's Habitatskrav skal foretages, når man vil ændre forvaltningspraksis og forandre naturen, i flere tilfælde er søgt afløst af en screening. Ifølge Miljøministeren er NNP "nødvendige tiltag for naturen..... der er ikke tid....", men det er næppe forklaring eller grund nok til at fravige EUs krav. Det skaber hos mig en berettiget tvivl om, at målet med NNP virkelig er et ønske om at skabe grobund for mere biodiversitet, eller ligger der noget helt andet bag? Det ligner mere en gruppe vidtløftige biologers utopiske drømme; de vil have deres egen lille konstruerede natur, uanset konsekvenser for dyr og for den velfungerende natur, der er der i forvejen. Man får den opfattelse, at de siger: "Lad os prøve det og se, hvad der sker".

Danmark er for lille et land til at vi kan forsvare at indføre rewilding på de betingelser, der ligger i konceptet for NNP. Det vi har set i forløberne for NNP taler ihvertfald ikke for, at vi skal have rewilding i Danmark. Vores klima egner sig ikke til det, og vi har hverken biotoper af en størrelse eller beskaffenhed, der giver bare et rimeligt grundlag for rewilding, i hvert fald ikke når det forventes at foregå som helårsgræsning uden tilskudsfodring.

Jeg er helt enig med det kloge menneske, biologen Lis Ravnsted Larsen, når hun siger, at rewilding ikke er biologi, det er idiologi. Ligeledes taler hun om en biotops bæreevne som relevant vurderingsgrundlag, og ikke, som rewilding tilhængerne gør, græsningstrykket.

Skovene, biotoperne.

Man taler om at give noget tilbage til naturen, i realiteten tager man fra den. Med vold og magt skaber man en naturtype, som man vil have den, sætter hegn op omkring den og kalder den "vild". Hertil og ikke længere! Man udsætter bevidst prægtige dyr (store græssere), herunder domesticerede dyr, til en helt urimelig tilværelse, som de, gr. hegned, afskæres fra selv at forsøge at bringe sig ud af ved at søge andetsteds hen i søgen efter **egnet** føde, og i visse tilfælde også effektiv beskyttelse mod vejrliget samt tørt leje. Samtidig begrænser hegned de naturligt forekomne hjortedyr i deres frie bevægelighed. Ydermere er der stor fare for, at de gevirbærende kan sidde fast i hegned, hvilket jeg har fået oplyst sker tit. Det er et tvivlsomt eksperiment i storskala efter bedste Darwin-stil, men i lyn tempo. Det er ikke et retssamfund værdigt!

De retningslinjer, der er nedfældet i konceptet for NNP for at minimere lidelser hos de udsatte dyr, er langt fra tilstrækkelige. Ifølge biologerne bag konceptet er lidelse (herunder sult) en nødvendighed for at opnå større biodiversitet. **Det må betragtes som et postulat.** Sult kan ind imellem forekomme hos vildtlevende dyr, det er en del af naturens gang, men når sult er bevidst forårsaget eller styret af mennesker, er den ikke naturlig. Derfor er den uacceptabel!

Vækster fjernes, fordi de er innovative og siges ikke at have bibragt naturen noget på biodiversitetsfronten. (Jamen, hvad er det dog for en måde at værdivurdere på? Hvis ikke det var så forfærdeligt, kunne man bare le ad det). Velfungerende trætyper ofres, typer der for længst har bevist

deres værdi og evne til at trives i vores klima. Træer veteraniseres. Uhyggeligt! Den meget udbredte sommerfuglebusk, der om sommeren er et mylder af sommerfugle, bier, insekter af alle mulige slags, skal også fjernes. Var der nogen der sagde BIODIVERSITET?

Hele NNP projektet med ændring af habitater, lemlæstelse af skove, opsætning af hegn bag hvilke man vil udsætte store græssere uden retsstilling, har, hvis det gennemføres i sin nuværende form, alle elementer i sig til at blive **århundredets største politiske skandale!**

Kloge fagfolk har for længst manet til fornuft og foreslået en mere nænsom start af NNP i mindre målestok og som løbende evalueres. Jeg tilslutter mig helt deres synspunkt, ikke mindst når det gælder Almindingen, som er MIN skov.

Her kan jeg kun anbefale, at man går lempeligt frem, når man går i gang med at rydde skov eller ændre biotoper. Meget kan gå tabt, som har deres værdi, men som kun vanskeligt, eller slet ikke lader sig genskabe. Her kan med andre ord ske uoprettelige skader.

Jeg vil også indtrængende anmode om, at når man planlægger den kommende arbejds gang, at prioritere dyrenes og fuglenes livscyklus højt, især de perioder, hvor de opfostrer den nye generation. Jeg behøver bare at henvise til den uheldige situation med ugleungerne Det er meningsløst og hensynsløst, og det både kan og skal undgås.

Dyrene, hegnet og rewilding.

Det problem der har affødt størst debat er dog beslutningen om at udsætte store græssere i de kommende NNP, og de betingelser, de ifølge konceptet for NNP, forventes at komme til at leve under.

Og her er vi ved sagens kerne. Sætter man dyr bag hegn, så har man et ansvar, og ansvar kan ikke gradbøjes.

Dyr bag hegn er netop ikke vildtlevende, men holdte dyr (bag hegn) og dermed omfattet af Dyrevelfærdsloven.

Da det er NNP Almindingen det her drejer sig om og dermed bison, vil jeg i mine bemærkninger hovedsagelig koncentrere mig om dem.

Bison er godt nok et vildt dyr kontra tamt, men man kan ikke kalde dem vildtlevende, når de er under hegn!

Det vi i årenes løb har set omkring tilsyn og pasningen af bisonflokkene har ikke været noget kønt syn. Mildt sagt heller ikke nogen god reklame for Bornholm. I projektforslaget for NNP Almindingen nævnes der bl.a., at bisonflokkene gennem de sidste 9 år har været igennem en til tider hård selektion. Når vi så ved, at ca 20 af dyrene er døde, afmagrede og hårdt parasitbefængte både indvendig og udvendig; en de dyrl er aldrig fundet, en del fundet som skeletter eller i forrådningsstand, så kan man kun konkludere, at jævnligt tilsyn ikke har været udført i tilstrækkelig grad til at **beskytte dem mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe, som de skal ifølge § 2 i**

Dyrevelfærdsloven. Ejheller er de blevet behandlet i overensstemmelse med dokumenteret faglig viden fra bl.a. Bison Diseases Field Guide, samt svenske undersøgelser. Det er meget alvorlige svigt, som har ført til flere politianmeldelser. På det grundlag synes jeg det rigtigste ville være at sende dyrene tilbage til Polen, hvor de kommer fra. Min holdning har hele tiden været, at vi IKKE skulle have bison på Bornholm. De hører ikke til her, de trives ikke i vores fugtige klima. Bison foretrækker tør kulde, kvad vi ikke kan tilbyde dem her i Danmark.

Ifølge miljøminister Lea Wermelin vil der ikke blive gået på kompromis med dyrevelfærden i de kommende NNP. Det samme har jeg hørt ved debatmøder på Bolsterbjerg, (hvor skovridder Søren Friise har repræsenteret NST Almindingen) og i samtaler med biolog og projektleder Dorte Bugge samt med vildtkonsulent John Orbitt ved den nyligt afholdte familiedag i Almindingen. Et godt arrangement i øvrigt. Hvis I vil have, at vi skal tro Jer, så er det altså det, der står i Dyrevelfærdsloven, der skal overholdes, og ikke den amputerede udgave L229 med dispensationsmulighederne, som Folketinget har vedtaget.

Vi skal kun have én Dyrevelfærdslov, og den skal gælde både dyr under hegn og udenfor, uanset om det er på private eller statslige arealer. Jeg kan ikke forestille mig, at kampen fra befolkningens side vil ophøre, før det er på plads.

Lad os se fremad.

Ved fornævnte samtaler og arrangementer har jeg imidlertid fået indtryk af, at I er indstillet på, at nu skal piben have en anden lyd, og det hilser jeg meget velkommen.

Der er ansat i "ranger", en kvinde, som jeg formoder lever op til Det vet. Sundhedsråds udtalelser:

"Rådet skal endvidere henlede opmærksomheden på nødvendigheden af tilstrækkelig veldokumenterede faglige kvalifikationer hos det personale, der skal omgås dyrene i det daglige".

I vil handle proaktivt og ikke som hidtil reaktivt.

Der vil blive indkøbt tilstrækkeligt foder til at imødegå behovet for tilskudsfodring i ekstreme perioder.

Jeg må sige, at jeg har en stærk fornemmelse af, at betingelserne for at få dispensationer fra Dyrevelfærdsloven vil blive stramme. De vil løbende blive evalueret og tilpasset. Og jeg kan godt forestille mig, at det før eller siden vil ende ret tæt på indholdet i Dyrevelfærdsloven. På det grundlag og på mine seneste erfaringer med de tiltag, I agter at foretage, vil jeg oprigtig talt opfordre jer til at være på forkant med den udvikling og alvorligt overveje at **undlade at søge dispensationer fra Dyrevelfærdsloven.** Jeg tror helt ærligt, at I kan klare det. Det vil være et stærkt signal at sende til andre NNPer. "Vi kan --- Vi tør!"

Lad os se på det.

I har besluttet jer for at I gerne vil fortsætte med bison. Well, så beslut jer også for, at det skal være sunde, stærke, flotte og velpassede dyr. Det er ikke forkert at afskyde dyr, hvis flokken skønnes at bliver for stor i forhold til bl.a. fødemængde, heller ikke set fra et dyreværns synspunkt, men det er etisk og moralsk angribeligt, hvis dyret er blevet svagt på grund af menneskelig svigt, og derfor må aflives. **Tilskudsfodring og parasitbehandling** må være normen snarere end undtagelsen. Og det kan lade sig gøre. Mig bekendt bliver bisonflokkene i Store Vildmose parasitbehandlet, så det kan I også klare.

Med **rangeren** må I kunne leve op til jævnlige (dagligt) tilsyn på individniveau og ikke bare på bestandsniveau.

Gennemsnitlig hulscore duer ikke. Ifølge Det Vet . Sundhedsråd, må det enkelte dyr aldrig komme under normalt hul, så skal der tilskudsfodres. Derfor: Sæt barren lavt! Ikke vente til vinteren er over os, eller tørken har varet ved i lange perioder. Start tilskudsfodringen i tide og ikke først når det enkelte dyr viser tegn på afmagring, for så har det sultet (og dermed lidt) i 2 – 4 mdr. ifølge erfarne dyrlæger.

Tilsynet har to væsentlige elementer: Tidsfaktoren og straks-handlepligt. Hold skarpt fokus på disse to ting, lev op til dem, så er I godt på vej.

I håb om mange gode, konstruktive dialoger fremover sender jeg

de venligste hilsner

Vibeke Glistrup Petersen

Foreninger, virksomheder, myndigheder mv.

AutoCamperRådet

Til Naturstyrelsen

Vedrørende "Offentlig høring af de tre projektforslag for naturnationalparkerne Stråsø, Tranum & Almindingen".

De tre projekter i høringen, er helt i tråd med AutoCamperRådets værdisæt, at opleve og være i naturen, uden at sætte et negativt aftryk.

Koblingen mellem støtte til biodiversitet og offentlighedens mulighed for at opleve naturnationalparkerne, peger på det centrale i netop AutoCamperRådets målsætning.

AutoCamperRådet peger derfor på potentialet i et samarbejde mellem styrelsen og AutoCamperRådet.

De tre nævnte projekter kalder på en central og formaliseret, national stillingtagen til hvordan autocamperturister skal begå sig i netop nationalparkerne. Men AutoCamperRådet er bestemt også interesseret i dialog og samarbejde, om de øvrige naturnationalparker.

Naturstyrelsen kan opsætte skilte, udgive vejledninger og øvrigt materiale for besøg i nationalparken.

AutoCamperRådet kan formidle til autocamperturisterne, hvordan det moralske og etiske, skal fungere som rettesnor for deres besøg og færden i nationalparken.

Endelig gør AutoCamperRådet opmærksom på hele det økonomiske aspekt i relation til autocamperturister. Autocamperturister bruger penge i de nærområder der støder op til naturnationalparkerne, når de færdes i parkerne. Og hvis der er mulighed for at overnatte, bruger autocamperturister flere penge.

Skal der etableres overnatningspladser til autocamperturisterne, bør Naturstyrelsen, som minimum, gøre opmærksom på, hvor autocampere kan tømme affaldsspand, spildevand og toiletkassetter. Hvis ikke det kan ske på selve overnatningspladsen, kan der henvises til nærmeste sted, hvilket normalt er på en rastepads på motorvejen.

AutoCamperRådet vil derfor meget gerne indgå i et samarbejde, hen imod oprettelse af pladser i parkernes nærhed, hvor der kan overnattes og benyttes servicefaciliteter.

AutoCamperRådet ser dette potentiale som bidrag til samarbejde med Naturstyrelsen:

- Rådet arbejder løbende med lovstof og formidling til autocamperturisterne, om forskellige lovmæssige problemstillinger. Eksempelvis færdselslovens bestemmelser om parkering, sammenholdt med, hvornår en autocamper er "parkeret", eller den "camperer".
- Rådet er talerør for de tre foreninger der støtter rådet, og har dermed kontakten til de mange medlemmer i landets største sammenslutning af autocamperturister.
- Rådet har mulighed for at præge, vejlede og støtte autocamperturisterne.
- Rådet går foran. Det ses på hjemmeside og Facebook-side.
- Rådet formidler og fungerer som opinionsdannere med præsentation af værdisæt, målsætning og formål.

- OmrådeAmbassadørerne er de stedlige repræsentanter for AutoCamperRådet, der holder forbindelse, holder sig orienteret og formidler til pladsejere, kommuner og AutoCamperRådet

Med håb om en god dialog, og måske endda et egentligt samarbejde.

Venlig hilsen
Morten Jul Lægaard
AutoCamperRådet

Bevar de danske skove

Høringssvar

Til projektplan for Naturnationalpark Almindingen

Fra Foreningen "Bevar de danske skove"

(cvr 43249541)

Foreningen "Bevar de danske skove" arbejder for bevarelse af skovlovens hidtidige helhedssyn på bidraget fra vores danske skove til det danske samfund - som formuleret i skovloven fra før natur- og biodiversitetspakkens (L229) vedtagelse - Ud fra et natursyn, hvor skovens formål og opgave i vores samfund er, at levere et mangesidet og afvejet bidrag i form af både bæredygtig træproduktion, klima-bidrag ved CO2 optag, fremme af biodiversitet, natur- og kulturværdier, fri tilgængelighed for skovens gæster, deres rekreation og friluftaktiviteter osv.

I indledningen til projektforslagene anføres, at hovedformålet, og dermed hoved begrundelsen, er "*at styrke områdernes natur og biodiversitet*" - hvilket vi på ingen måde kan være uenige i, men desværre også at midler og metoder er bundet af en præmis om en rewilding-baseret ideologi og tilsvarende natursyn. Et høringssvar, som demokratisk instrument, bliver således illusorisk og begrænset til enten en protest mod præmissen eller ret ligegyldige henstillinger om at flytte hegnspæle – her i ordets bogstavelige forstand.

Natur- og biodiversitetspakkens iboende rewilding-baserede og stærkt ideologiske natursyn, som tilsidesætter skovlovens hovedformål, går vi selvsagt og derfor ikke ind for.

Derfor siger vi som forening klart NEJ-TAK til etablering af Naturnationalpark Almindingen, som beskrevet i projektplanen.

Og på den baggrund vil vi generelt protestere mod Naturnationalpark projekterne med følgende begrundelser:

- **Mangelfuld begrundelse for hele projektet.** Vi støtter begrundelsen - at fremme og sikre artsdiversiteten i vores skove. Desværre har både miljøministeren og Aarhus Universitet forsømt, at levere en seriøs evaluering af Naturstyrelsens hidtidige naturforvaltningsindsats i forbindelse med Rødliste 2019 rapporteringen, som helt forbigik, at oplyse om den markante forbedring for de 1520 arter vurderet truede i 2010. En forbedring, som tydeligt fremgår af bilag 1. Artslister, som stammer fra Naturstyrelsens egen undersøgelse (Erik Buchwalds Erhvervs-phd-projekt fra 2018). De markante fremgange, som fremgår af bilaget for alle 15 udpegede naturnationalparker er aldrig blevet gjort til genstand for en seriøs analyse og evaluering af Naturstyrelsens hidtidige naturforvaltningsindsats, og som helt afgjort har sin del af æren for en endda overordentligt positiv udvikling. En stærkt bekymrende konstatering her er, at forskerne bag rødliste rapporteringen er stærkt engagerede fortalere for rewilding – Et forhold, som selvsagt næppe har befordret incitamentet til, at foretage den manglende objektive og nøgterne analyse af spørgsmålene: Hvordan gik det for de arter, som vi var bekymrede for i 2010? - Virkede indsatsen? Efterfulgt af en tilsvarende objektiv og nøgtern evaluering af, om man skulle fortsætte den hidtidige naturforvaltning, eller argumentere for paradigmeskiftet til rewilding.

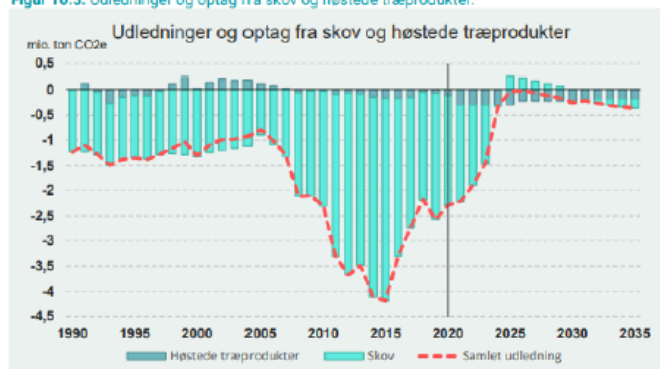
■ **Mangelende konsekvensberegning for af tab af træ som ressource.** Ifølge seneste "Skovfremskrivning" (IGN, februar 2022) er vedmasse beholdningen i danske skove 138 mio. m³, heraf 18,5 mio. m³ i de udpegede 71.000 NNP/Urørt skov. Arealer med over 300 m³/ha i gennemsnit mod 220 m³/ha for den resterende skov – For langt størstedelen værdifuld og certificeret produktiv skov. Regeringen har ikke på noget tidspunkt ønsket, at foretage en konsekvensberegning hverken for forsyningssikkerhed for træ til bygnings-/møbelindustri eller energiflis. Et tab som skønsmæssigt ikke er under ca. 0,75-1,0 mio. m³ i årlig hugst. Heller ikke konsekvenser for økonomi eller arbejdspladser. 3F og skovkyndige har fremlagt estimater for tabet i størrelsesordenen fra 3 – 5 mia. DKK per år.

■ **Mangelende estimat af klimaeffekt.** På trods af, at forligskredsen bag natur- og biodiversitetspakken benævner konstellationen for Danmarks første klima-regering, har der helt fra start været udtalt uvilje til at levere en ærlig og seriøs klima-konsekvensanalyse af tiltaget. Projektbeskrivelsernes yderst kortfattede og generelle afsnit "Forventede klimaeffekter" indeholder en erkendelse af, at planerne medfører negativ klimapåvirkning, men igen ikke en vilje til en ærlig og reel konsekvensberegning. Den nævnte "Skovfremskrivning" fra IGN leverede først her i februar 2022 de danske skoves bidrag til Energiministeriets Klimafremskrivningen 2020-2050. Men som en konsekvensfremskrivning, som hviler på den præmis, at natur- og biodiversitetspakkens tiltag med skovrydning, veteranisering, stop for skovdrift er vedtaget. Suppleret med en sammenblanding med forskellige kompenserende intentioner om skovrejsning og reduceret hugst i tilbageværende arealer. Og uden

- at indregne HWP (CO₂ lager bundet i forarbejdet træ i bygninger, møbler osv. (dog kun for NNP/Urørt skov)),
- at indregne substitutionseffekter (træ/træflis som erstatter stål, beton, plast, gas, kul olie)
- at indregne den ekstra CO₂ emission fra transport ved import af den tabte træproduktion. (anslået til +40 % af træindustrien).

Hvor stor den reelle andel af det samlede tab af netto-CO₂ optag fra de danske skove (aflæst fra fig. 10.5 i Energiministeriets klimafremskrivning 2022) på 1,5 – 2,5 mio. ton CO₂e/år, der reelt skyldes regeringens biodiversitetstiltag svæver i det uvisse.

Figur 10.5: Udledninger og optag fra skov og høstede træprodukter.



(Bevar de danske skove arbejder på at fremskaffe reelle estimater for både tab af samfundsværdien af beholdningen af træ, ressourceforsyning, klimaeffekt og økonomi – Vil indgå i høringssvar vedr. de resterende arealer der udlægges som urørt skov)

- **Uvilje til fuld miljøvurdering.** Som vi har set fra naturnationalpark Gribskov, er Miljøministeriet tilsyneladende parat til at give tilladelse til de mest omfattende omlægninger i vores kultur-skove siden fredsskovsforordningen i 1805 - inkl. omfattende skovrydning og destruktive tiltag (veteranisering af 25 % af vedmassen i løvskovene) for at fremme skovenes forfald. Og alt sammen uden en fuld miljøvurdering – og som antagelig er direkte i modstrid med EU's habitatsdirektiv. I den forbindelse henleder vi specifikt opmærksomheden på konsekvenserne for de mange nåleskovsafhængige truede arter (se bilag 1), som vi med stor sandsynlighed og i stort omfang vil miste pga. den rent dogmatiske hensigt med at decimere nåleskovsarealet, ved regulær skovrydning, i de planlagte NNP'er og Urørte Skove – p.t. i alt 71.000 ha. – langt mere end halvdelen af vores fælles statsskove.
- **Manglende evidens for rewilding-metodernes biodiversitetseffekt.** Regeringen vælger at igangsætte 15 NNP projekter - som storskala-eksperimenter uden evidens. Dels med begrundelse i AU/DCE rapporten "Biodiversitetseffekter af rewilding", som ikke indeholder evidens for metodens (ideologiens) effekt, og dels på trods af, at mange andre forskere klart undsiger metoderne. Forskere, som for en stor dels vedkommende er medlemmer af "FN-ekspertpanelet" – som ellers hævdes at bakke op og have nået konsensus omkring anbefalingerne – Men, hvilket åbenlyst ikke kan være tilfældet.
- **Friluftsliv og fri og sikker adgang til vores fælles skove.** Omfangshegn og store græssere vil skabe nye barrierer i vores landskab og vores skove, og vil i praksis forhindre mange skovgæster i at benytte vores skove til rekreation og friluftaktiviteter. Mange mennesker har naturligt nok ikke modet til at færdes blandt store dyr – Slet ikke med hund eller på hesteryg. Det er naivt ikke af forudse ulykker ved mødet mellem skovgæster og dyr.
- **Husdyr eller "vilde" dyr.** Vi deler ikke idéen om, at vores husdyr skal agere standin's for "vilde" dyr fra sidste mellemistid. Vi går ind for at opretholde skovloven (før L229). Derfor fastholder vi, at husdyr ikke hører hjemme i vores skove. De er derimod velkomne på enge og overdrev/skovbryn i afgrænsede indhegninger, hvor de ikke beskadiger skoven, og hvor skovgæster frit kan vælge at færdes eller lade være.
- **Dyrevelfærd** Husdyr under hegn er beskyttet af dyreværnsloven. Der skal ikke være særregler for husdyr på statens arealer, derimod samme regler som gælder for landmænd.
- **Etisk ansvar som verdensborger** Vi finder det uansvarligt og usolidarisk, at vi danskere, i et rigt vestligt land, fraskriver os ansvaret for, dels bæredygtigt at producere en anstændig andel af vores eget forbrug, dels at tilsidesætte den væsentlige klimaeffekt, som vores skove kan bidrage med. Både ressourceforsyning og klimakrise kender ingen landegrænser – Vi bør bidrage på lige fod med andre mennesker på vores klode.
- **Den "demokratiske" proces omkring naturnationalparkerne.** Det er åbenlyst, at den forcerede og topstyrede proces – uden reel borgerinddragelse - omkring naturnationalparkerne har skabt en dyb og bekymrende polarisering i vores samfund – ikke mindst i lokalsamfundene tæt på vores skove. Naturstyrelsens lokale afdelinger og medarbejdere har hidtil formået at, skabe den nødvendige opbakning og forståelse for balancen mellem de mange hensyn skoven skal opfylde. Carsten Rahbek har helt ret når han

påpeger: Uden lokal opbakning er projekterne dødfødte. Naturstyrelsen har nu et stykke seriøst genopretningsarbejde forude – uanset om projekterne realiseres eller ej.

Med begrundelserne anført ovenfor, er vi af den opfattelse, at vores politikere blev beskæmmende ensidigt, tendentiøst og mangelfuldt informeret op til vedtagelsen af natur- og biodiversitetspakken. Vi er ikke imod, at fremme biodiversitetshensynet yderligere – og for den sags skyld naturnationalpark-tanken. Vi indgår gerne i reel dialog, men hverken med en låst præmis om de projekterede metoder, forbud mod skovdrift eller det iboende samfunds- og natursyn, som har slået helhedssynets kompas fuldstændig ud af kurs.

Også derfor siger vi som forening klart NEJ-TAK til etablering af Naturnationalpark Almindingen, som beskrevet i projektplanen.

Specifikt for Naturnationalpark Almindingen,

Omkring biodiversiteten i Naturnationalpark Almindingen

Som det fremgår af bilag 2, er påstanden om at biodiversiteten er i frit fald i Almindingen et falsum – tværtimod. Hensynet isoleret set til biodiversiteten tilsiger, at Naturstyrelsen blot skulle fortsætte den naturforvaltning de hidtil har praktiseret, og som for øvrigt på lange stræk indeholder mange af de samme tiltag og hensyn som nævnes i projektplanen – Blot ud fra et helhedssyn, som ville sikre fortsat og bred lokal opbakning til Naturstyrelsens arbejde.

Brønderslev, den. 6. juli 2022

Med venlig hilsen

På vegne af foreningen Bevar de danske skove

Skov- og landskabsingeniør

Robert Olesen

Parkvej 3

9700 Brønderslev

@: robert.olesen9700@gmail.com

M: 4022 7215

Bilag 1: Evaluering på 2010-truede arter

I 2010 vurderede Aarhus universitets artseksperter, at 1.520 arter var truede. Ved vurderingen i 2019, var faktisk kun 1.107 af disse arter fortsat truede. En fremgang målt med det såkaldte rødlisteindeks på 5,0 procentpoint. Men Aarhus universitet forbigik, at formidle denne markante forbedring ved et ensidigt fravalgt i deres beregninger og konklusioner fra 2019. Først 22. marts 2022 fremlægger Aarhus universitet det reelle grundlag for deres beregninger med de betydelige ensidige fravalg.

Den. 24. juni 2022 fik vi svar/forklaring fra AU: Fravalget af skyldes ikke eksplicit, at artsvurderings-eksperterne har vurderet forbedringerne som ikke-reelle ændringer, men derimod en teknikalitet, hvor eksperterne har undladt at udfylde en – bedømt ud fra teksten – obligatorisk årsangivelse til kategoriskift. AU har af den grund ikke medregnet i alt 1.805 ud af 7.036 vurderede arter 1.805 arter – som overvejende var i fremgang. Havde AU medregnet de 1.805 artsvurderinger, ville den samlede konklusionen omkring udviklingen fra 2010 til 2019 vende fra *”en lille, men signifikant, tilbagegang”* (på 0,9 procentpoint) til en lille fremgang (på 0,1 procentpoint) – I praksis status quo, men med en iboende markant forbedring for de arter, som vurderedes truede i 2010.

Læs den fulde dokumentation på www.dansknaturtilstand.dk

Naturstyrelsen gennemførte selv en undersøgelse i 2018. Resultaterne derfra viser samme markante fremgang fra 2010 til 2019, som der tydeligt ses af listen med truede arter i de 15 nye naturnationalparker. Heraf er de fleste arter i de fleste områder afhængige af nåleskoven – som man nu vil fjerne.

Naturnationalpark	Arter i alt Heraf:				Fordelt til habitater				Dødværter
		Truede 2010	Truede 2019	Geninvandret	Løvskov	Nåleskov	Skov (Uspec.)	Ej. Skov	
Akkumuleret for alle 15 Naturnationalparker	498	395	256	7	126	112	68	192	64
Specifikt pr. NNP:									
Almindingen	116	70	45	5	25	37	14	40	5
Bidstrupskovene	77	43	25	0	34	23	2	18	10
Draved Skov & Kongens Mose	76	46	30	0	25	17	7	27	12
Fussingø	36	25	16	0	14	13	3	6	3
Gribskov	163	110	69	1	69	41	16	37	31
Hanstholm	118	86	48	0	17	31	13	57	2
Hellebæk Skov og Teglstrop Hegn	75	36	25	0	31	16	6	22	11
Husby Klitplantage	31	22	9	0	3	9	5	14	1
Kompedal Plantage	37	24	9	0	4	18	2	13	2
Læsø Klitplantage	76	49	24	2	14	19	8	35	3
Mols Bjerge	107	84	41	1	18	19	18	52	3
Nørlund Plantage og Harrild Hede	107	66	36	0	11	36	7	53	0
Stråsø	57	45	20	0	4	33	3	17	1
Tranum	50	29	15	0	7	13	6	24	2
Ulvshale Skov	80	37	22	1	22	19	8	31	7

Bemærk også, at generelt næsten halvdelen – for hede- og klitplantager den overvejende andel – af arterne er afhængige af nåleskov, men som med NNP initiativet rent dogmatisk ønsker at decimere til et minimum.

Bilag 2: Artsoversigt fra Naturstyrelsens registreringer i 2018

70 arter af 116 var truede i 2010 – heraf er kun 31 vurderet truede i 2019

40 arter af 116 var truede i 2019

40 arter tilknyttet åbne naturtyper

76 arter tilknyttet skoven – Heraf 37 specifikt tilknyttet nåleskoven

Artsnavn (lat.)	Artsgruppe	Skovtilknytning	Rødliste 2010	Rødliste 2019	Udvikling	Seneste fund (lok)	Antal NST lok.	Artens behov	Bedvælsart
Argusblåfugl (<i>Plebejus argus</i>)	Dagsommerfugle	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2013	75	Lysåbent, næringsfattigt, lyng.	
Det hvide w (<i>Satyrus w-album</i>)	Dagsommerfugle	Løvskov	EN	LC	MindreTruet	2015	97	Lysåbne elmetræer	
Engblåfugl (<i>Cyaniris semiargus</i>)	Dagsommerfugle	Ej Skov	VU	VU	Uændret	2013	56	Høslættagtig drift, blomsterrigt.	
Enghvidvinge (<i>Leptidea juvernica</i>)	Dagsommerfugle	Skov	CR	RE	MereTruet	2004	2	Eng-skov-mix med gul fladbælg	
Engperlemorsommerfugl (<i>Brenthis ino</i>)	Dagsommerfugle	Ej Skov	VU	EN	MereTruet	2015	23	Lysåbent, næringsfattigt+ mjødurt.	
Guldhale (<i>Thecla betulae</i>)	Dagsommerfugle	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	2015	54	Solåbne slæen / mirabel +blomster	
Kejserkåbe (<i>Argynnis paphia</i>)	Dagsommerfugle	Løvskov	EN	LC	MindreTruet	2015	132	Blomsterrigt eng-skov-mix med violer	
Markperlemorsommerfugl (<i>Argynnis aglaja</i>)	Dagsommerfugle	Skov	EN	LC	MindreTruet	2015	72	Lysåbent, næringsfattigt.	
Skovhvidvinge (<i>Leptidea sinapis</i>)	Dagsommerfugle	Skov	RE	RE	Uændret	1993	1	Blomsterrigt eng-skov-mix, fladbælg	
Skovperlemorsommerfugl (<i>Argynnis adippe</i>)	Dagsommerfugle	Løvskov	EN	NT	MindreTruet	2015	46	Blomsterrigt eng-skov-mix med violer	
Svalehale (<i>Papilio machaon</i>)	Dagsommerfugle	Ej Skov	RE	RE	Uændret	1997	22	Lysåbent, næringsfattigt.	
Violettrandet ildfugl (<i>Lycaena hippothoe</i>)	Dagsommerfugle	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2015	87	Lysåbent, næringsfattigt.	
Orange hjulspinder (<i>Araneus alsine</i>)	Edderkopper	Skov	EN	VU	MindreTruet	2006	2	Sumpskov, vand, fattigkær	
Drosselrørsanger (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	Fugle	Ej Skov	EN	CR	MereTruet	2012	26	Store kraftige tagrør i søer.	
Engsnarre (<i>Crex crex</i>)	Fugle	Ej Skov	NT	VU	MereTruet	2015	45	Lysåbent græs-urteland	
Gulrisk (<i>Serinus serinus</i>)	Fugle	Nåleskov	VU	CR	MereTruet	1994	19	Varmer, mix af træer, buskads, lysning	
Høgesanger (<i>Sylvia nisoria</i>)	Fugle	Ej Skov	CR	RE	MereTruet	2008	5	Mellemhøjt krat med lysninger	
Hvepsevåge (<i>Pernis apivorus</i>)	Fugle	Nåleskov	LC	NT	MereTruet	2015	94	Skov i mix med lysninger	
Karmindompap (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	Fugle	Skov	VU	EN	MereTruet	2013	51	Lysåbent med buske og småtræer.	
Lærkefalk (<i>Falco subbutoe</i>)	Fugle	Nåleskov	EN	CR	MereTruet	2014	22	Mix af vådområder + skov mv	
Lille fluesnapper (<i>Ficedula parva</i>)	Fugle	Løvskov	NA	NA	Uændret	2015	35	Gammel løvskov	
Natravn (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	Fugle	Nåleskov	LC	NT	MereTruet	2014	87	Insektrig tør lysning m. spredte træer	
Nålekrige (<i>Nucifraga caryocatactes</i>)	Fugle	Nåleskov	RE	RE	Uændret	2000	11	Fyr og hassel i nåledomineret skov	
Perleugle (<i>Aegolius funereus</i>)	Fugle	Nåleskov	NA	CR	MindreTruet	2014	20	Gl nåleskov m. redekasser / huller	
Pirol (<i>Oriolus oriolus</i>)	Fugle	Løvskov	CR	CR	Uændret	2014	43	Gammel løvskov	
Plettet rørvagtel (<i>Porzana porzana</i>)	Fugle	Ej Skov	NT	EN	MereTruet	2014	34	Varieret åben sump og starmose	
Pungmejsje (<i>Remiz pendulinus</i>)	Fugle	Ej Skov	VU	CR	MereTruet	2006	21	Basket mose med dunhammer	
Rød gjente (<i>Milvus milvus</i>)	Fugle	Nåleskov	VU	VU	Uændret	2010	52	Fred for efterstræbelser	
Rødrygget tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	Fugle	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2015	201	Insektrig lysning m. kvass / buske	
Rørdrum (<i>Botaurus stellaris</i>)	Fugle	Ej Skov	LC	VU	MereTruet	2015	67	Varieret rørsump og mose	
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	Fugle	Ej Skov	LC	LC	Uændret	2015	91	Varieret rørsump og mose	
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	Fugle	Nåleskov	LC	VU	MereTruet	2000	113	Dødt ved og gl. bøg, fyr, gran, asp mv.	
Svaleklire (<i>Tringa ochropus</i>)	Fugle	Nåleskov	VU	EN	MereTruet	2014	40	Skovsump, vand, fred og ro.	
Trane (<i>Grus grus</i>)	Fugle	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2015	72	Mose, sumpskov, fred og ro.	
Vendehals (<i>Jynx torquilla</i>)	Fugle	Nåleskov	EN	VU	MindreTruet	2015	59	Myrer på åbne steder, redehuller	
Grøn mosaikguldsmid (<i>Aeshna viridis</i>)	Guldsmide	Ej Skov	NT	LC	MindreTruet	2014	25	Krebseklo i rent vand.	
Hue-vandnymfe (<i>Coenagrion armatum</i>)	Guldsmide	Ej Skov	EN	EN	Uændret	2014	4	Renvandede vandhuller og moser	
Lille kobbervandnymfe (<i>Lestes virens</i>)	Guldsmide	Ej Skov	VU	LC	MindreTruet	2015	7	Ren sø med mange vandplanter.	
Bakke-svovirod (<i>Peucedanum oreoselinum</i>)	Karplanter	Ej Skov	EN	EN	Uændret	2006	1	Ugødet, lysåben kalkrig jord	
Femradet ulvefod (<i>Lycopodium annotinum</i>)	Karplanter	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2014	65	Næringsfattig råjord	
Fin kæruld (<i>Eriophorum gracile</i>)	Karplanter	Ej Skov	EN	CR	MereTruet	2014	4	Vådt næringsfattigt, dynamik	
Lav rapgræs (<i>Poa supina</i>)	Karplanter	Skov	CR	VU	MindreTruet	2014	3	Lyst, trampet, fx grusplads, græssti.	
Rødlig vandaks (<i>Potamogeton rutilus</i>)	Karplanter	Ej Skov	EN	CR	MereTruet	1997	3	Lysåbent, næringsfattigt.	
Almindelig breddskuelav (<i>Porpidia macrocarpa</i>)	Laver	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2013	3	Lysåbent, næringsfattigt.	
Almindelig slørkantlav (<i>Thelotrema lepadinum</i>)	Laver	Løvskov	VU	NT	MindreTruet	2013	24	Ren fugtig luft.	
Bitter prikortelav (<i>Porusaria amara</i>)	Laver	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	2013	26	Ren fugtig luft.	
Gilsende kernelav (<i>Pyrenula nitida</i>)	Laver	Løvskov	EN	NT	MindreTruet	2013	24	Ren fugtig luft.	
Gilsende skjoldlav (<i>Peltigera neckeri</i>)	Laver	Skov	CR	LC	MindreTruet	2013	2	Lysåbent, næringsfattigt.	
Grå dugskivelav (<i>Lecanactis abietina</i>)	Laver	Løvskov	CR	LC	MindreTruet	2013	17	Ren fugtig luft.	
Grønlig porina (<i>Pseudosagedia aenea</i>)	Laver	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	2013	11	Ren fugtig luft.	
Gul skyggelav (<i>Psilolechia lucida</i>)	Laver	Ej Skov	VU	LC	MindreTruet	2013	8	Lysåbent, næringsfattigt.	
Gul trådkantlav (<i>Haematomma ochroleucum</i>)	Laver	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	2013	10	Ren fugtig luft.	
Klisset nævelav (<i>Umbilicaria deusta</i>)	Laver	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2013	4	Lysåbent, næringsfattigt.	
Kruset skjoldlav (<i>Peltigera praetextata</i>)	Laver	Skov	VU	LC	MindreTruet	2013	8	Ren fugtig luft.	

Bilag 2: (fortsat) Artsoversigt fra Naturstyrelsens registreringer i 2018

Artsnavn (lat.)	Artsgruppe	Skovtype	Redl. 2010	Redl. 2019	Udlukning	Seriestr. fund (lok.)	Arts. NST lok.	Artsens behov	Redl. vedr. art
Messing-skållav (<i>Xanthoparmelia conspersa</i>)	Laver	Ej Skov	VU	LC	MindreTruet	2013	10	Lysåbent, næringsfattigt.	
Rudret skivellav (<i>Lecidea fuscoatra</i>)	Laver	Ej Skov	VU	LC	MindreTruet	2013	17	Lysåbent, næringsfattigt.	
Slatten bævelav (<i>Collema flaccidum</i>)	Laver	Skov	CR	CR	Uændret	2013	1	Lysåbent, næringsfattigt.	
Tykkøvet kantskivellav (<i>Protoparmeliopsis macrocyclos</i>)	Laver	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2013	3	Lysåbent, næringsfattigt.	
Tynd prikvertelav (<i>Pertusaria leioplaca</i>)	Laver	Løvskov	CR	LC	MindreTruet	2013	2	Ren fugtig luft.	
Xanthoparmelia tinctina (en art lav) (<i>Xanthoparmelia tincta</i>)	Laver	Ej Skov	CR	LC	MindreTruet	2013	2	Lysåbent, næringsfattigt.	
Lægegle (<i>Hirudo medicinalis</i>)	Ledorme	Ej Skov			MindreTruet	2010	7	Rennvandede vandhuller	
Almindelig tørvemos (<i>Sphagnum palustre</i>)	Mosser	Løvskov			MindreTruet	2010	60	Våd mose	
Brodspids-tørvemos (<i>Sphagnum fallax</i>)	Mosser	Løvskov			MindreTruet	2010	49	Våd mose	
Fedtet tørvemos (<i>Sphagnum subnitens</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2009	28	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Frynset tørvemos (<i>Sphagnum fimbriatum</i>)	Mosser	Løvskov			MindreTruet	2010	51	Våd mose	
Kløftet tørvemos (<i>Sphagnum riparium</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2009	12	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Midtstillet tørvemos (<i>Sphagnum centrale</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2010	3	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Plyds-tørvemos (<i>Sphagnum nemoreum</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2010	13	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Rød tørvemos (<i>Sphagnum magellanicum</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2010	24	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Rødgrenet tørvemos (<i>Sphagnum angustifolium</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2009	19	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Spraglet tørvemos (<i>Sphagnum russowii</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2010	24	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Stiv tørvemos (<i>Sphagnum girgensohnii</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2009	16	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Stump tørvemos (<i>Sphagnum inundatum</i>)	Mosser	Ej Skov			MindreTruet	2010	20	Vådt, lyst, næringsfattigt	
Trindgrenet tørvemos (<i>Sphagnum teres</i>)	Mosser	Løvskov			MindreTruet	2009	20	Våd mose	
Udspærret tørvemos (<i>Sphagnum squarrosum</i>)	Mosser	Løvskov			MindreTruet	2010	48	Våd mose	
Brunrods-hætteugle (<i>Shargacucullia scrophulariae</i>)	Natsommerfugle	Skov	VU	NT	MindreTruet	2015	13	Skovbryn	
Grå dromedarspinder (<i>Notodontia torva</i>)	Natsommerfugle	Løvskov	EN	VU	MindreTruet	2015	2	Skovbryn og krat	
Gran-nonne (<i>Calliteara abietis</i>)	Natsommerfugle	Nåleskov	EN	VU	MindreTruet	2013	3	Nåleskov med gran	
Højmosetiggerugle (<i>Diasia dahlia</i>)	Natsommerfugle	Skov	EN	EN	Uændret	2013	1	Sumpskov, højmoser	
Hønsetarm-glansugle (<i>Panemeria tenebrata</i>)	Natsommerfugle	Skov	VU	NT	MindreTruet	1998	3	Lysåbent, næringsfattigt.	
Skinrende jordfarveugle (<i>Agrochola nitida</i>)	Natsommerfugle	Skov	VU	EN	MereTruet	2014	4	Gl skov / bryn	
Snerle-charmeugle (<i>Pseudeustrotia candidula</i>)	Natsommerfugle	Ej Skov	RE	LC	MindreTruet	2013	9	Lysåbent, næringsfattigt.	
Grøn frø (<i>Pelophylax esculentus</i>)	Padder	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2015	120	Ret rene vandhuller og småsøer.	
Latterfrø (<i>Pelophylax ridibundus</i>)	Padder	Nåleskov	DD	EN	MindreTruet	2010	2	Ret rene vandhuller og småsøer.	
Løvfrø (<i>Hyla arborea</i>)	Padder	Nåleskov	LC	NT	MereTruet	2008	40	Rent klart yngleland fri for fisk	
Springfrø (<i>Rana dalmatina</i>)	Padder	Løvskov	LC	LC	Uændret	2015	26	Rent klart yngleland fri for fisk	
Bechsteins flagermus (<i>Myotis bechsteinii</i>)	Pattedyr	Nåleskov	DD	EN	MindreTruet	2015	2	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Brandts flagermus (<i>Myotis brandtii</i>)	Pattedyr	Nåleskov	VU	NT	MindreTruet	2015	6	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Brunflagermus (<i>Nyctalus noctula</i>)	Pattedyr	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2012	54	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Frynseflagermus (<i>Myotis nattereri</i>)	Pattedyr	Nåleskov	VU	NT	MindreTruet	2015	14	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Hare (<i>Lepus europaeus</i>)	Pattedyr	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	2013	321	Mix af div biotoper nær hinanden	
Langøret flagermus (<i>Plecotus auritus</i>)	Pattedyr	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2012	8	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Nordflagermus (<i>Eptesicus nilssonii</i>)	Pattedyr	Nåleskov	NA	DD	DD, NA, NE	2012	1	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Skægflagermus (<i>Myotis mystacinus</i>)	Pattedyr	Nåleskov	VU	VU	Uændret	2015	3	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Skinneflagermus (<i>Vesperugo murinus</i>)	Pattedyr	Skov	LC	LC	Uændret	2012	12	Insektrigt landskab	
Sydflagermus (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Pattedyr	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2012	16	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Troldflagermus (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Pattedyr	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2012	19	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Vandflagermus (<i>Myotis daubentonii</i>)	Pattedyr	Nåleskov	LC	LC	Uændret	2012	30	Insektrig skov-lysåben mix, huler	
Blodrød skørhat (<i>Russula sanguinea</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	NT	MindreTruet	1997	16	Nåleskov	
Brun skørhat (<i>Russula mustelina</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	VU	Uændret	2014	3	Nåleskov	
Grå kantarel (<i>Craterellus cinereus</i>)	Svampe	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	1992	20	Gl løvskov på kalk/lerbund	
Grubestokket mælkehat (<i>Lactarius scrobiculatus</i>)	Svampe	Nåleskov	EN	CR	MereTruet	2008	1	Gl nåleskov på kalk/lerbund	
Løv-tjæreporesvamp (<i>Ischnoderma resinosum</i>)	Svampe	Løvskov	EN	LC	MindreTruet	2007	28	Dødt ved i løvskov	Ja
Mandel-skørhat (<i>Russula integra</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	DD	DD, NA, NE	1992	3	Nåleskov	
Mørk spidshat (<i>Phaeocollybia arduennensis</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	EN	MereTruet	1992	1	Næringsfattig nåleskov	
Prægtig mælkehat (<i>Lactarius repraesentaneus</i>)	Svampe	Løvskov	VU	EN	MereTruet	2011	8	Sumpskov, birkeskov, asp, gran	
Puklet skørhat (<i>Russula caerulea</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	NT	MindreTruet	1997	9	Nåleskov	
Silke-ridderhat (<i>Tricholoma columbetta</i>)	Svampe	Løvskov	VU	LC	MindreTruet	1998	26	Gammel løvskov	
Sortrandet skørhat (<i>Pluteus atromarginatus</i>)	Svampe	Nåleskov	VU	VU	Uændret	1992	9	Gl nåleskov med dødt ved	Ja
Brun træsmuldsvirreflue (<i>Brachypalpus laphriformis</i>)	Svirrefluer	Nåleskov	VU	NT	MindreTruet	2014	9	Dødt ved i gl løvskov	Ja
Lang bredfodslue (<i>Platycheirus podagratus</i>)	Svirrefluer	Ej Skov	VU	VU	Uændret	2010	1	Lysåben mose i skov	
Lille træsvirreflue (<i>Xylota abiens</i>)	Svirrefluer	Nåleskov	VU	VU	Uændret	2014	3	Dødt ved i gl løvskov	Ja
Mose-myresvirreflue (<i>Microdon myrmicae</i>)	Svirrefluer	Ej Skov	VU	NT	MindreTruet	2014	3	Lysåben Sphagnum og myrretuer	
Sort træsmuldsvirreflue (<i>Chalcosyrphus valgius</i>)	Svirrefluer	Nåleskov	EN	VU	MindreTruet	2014	4	Dødt ved i gl løvskov	Ja
Bred vandkalv (<i>Dytiscus latissimus</i>)	Vandkalve m.fl.	Ej Skov		EN	MindreTruet	2011	3	Rene vandhuller og småsøer.	
Lys skivevandkalv (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	Vandkalve m.fl.	Ej Skov		EN	MindreTruet	2015	1	Rene vandhuller og småsøer.	

Bornholms Landbrug & Fødevarer, Danmarks Jægerforbund, Destination Bornholm, Bornholms Trivselskab, Gourmet Bornholm & Esben Møller Madsen (Skovrider)

Til Naturstyrelsen Bornholm

Emne

Anbefalinger til etableringen af den kommende Naturnationalpark på Bornholm.

Som en naturlig følge af den løbende debat om de kommende naturnationalparker, og især med henblik på den kommende naturnationalpark på Bornholm, vil Bornholms Landbrug & Fødevarer sammen med Destination Bornholm, Gourmet Bornholm, Bornholms Trivselskab, Danmarks Jægerforbund Kreds 8 og Skovdyrkerne gerne udtrykke vores holdning og bekymring.

De specialiserede landmænd og deres græssende dyr risikerer at forsvinde

Indledningsvis vil vi gerne pointere, at Bornholms Landbrug & Fødevarer støtter en rig natur med stor mangfoldighed på Bornholm.

Vi mener, at det kan ske via mange forskellige initiativer, og at der allerede i dag er naturpleje i gang, som øger biodiversiteten i Almindingen. Disse naturplejemetoder har vist deres værd, og bør ikke ofres i naturnationalparkernes navn. En håndfuld af foreningens landmænd har specialiseret sig i naturpleje med græssende dyr. Det er bl.a. i Almindingen sket i et særdeles godt samarbejde med Naturstyrelsen. Store naturarealer – som Naturstyrelsens – danner basis for at naturpleje kan være et levebrød. Og at mindre naturarealer, som i sig selv ikke er rentable, også kan afgræsses.

Der er risiko for, at disse specialiserede landmænd forsvinder. Det vil i værste fald være uopretteligt. Og ulykkeligt, da der er behov for græssende dyr i naturen - også i fremtiden. Vi skal passe på dem, som har samlet viden om, og erfaringer med, naturpleje. Bornholms Landbrug & Fødevarer siger Ja til natur med stor mangfoldighed, og ja til løkker med fokuseret pleje. Men nej til hegn, som hegner naturplejerne ude.

Der er fin lysåben natur nu – med den forsvinder noget af biodiversiteten

Overgår dele af Almindingen til urørt natur, risikerer de fine lysåbne naturtyper at forsvinde, fordi aftalerne med naturplejerne og deres dyr ikke bliver fornyet. Lysåbne naturtyper som rigkæret ved Svinemosen risikerer at "gro til", når det bliver overladt til "urørt skov" og meget ekstensiv afgræsning med vilde afgræssere. En udvikling, som ifølge nogle biologer allerede er i gang. Kigger man i nogle af de hidtidige plejeplaner, så mangler der lysåben skov – ikke urørt skov. Er biodiversiteten i frit fald i Almindingen? Vi mangler fakta og datagrundlag.

Naturplejekød og lokale fødevarer

Kød fra dyr, som plejer naturen, er værdsat af mange. Det er et godt brand for Bornholm, og mange – både bornholmere og tilreisende gæster – får det på øens gode spisesteder. Det er ikke en stor produktion, men en vigtig del af den bornholmske fødevarefortælling og et stort aktiv for turismen på øen.

Er behovet for bæredygtigt byggemateriale fra skovene uforeneligt med større biodiversitet?

Skoven er en bæredygtig ressource, som kan bidrage til at nedbringe brugen af stål og beton. Og dermed mindske klimaaftrykket fra byggeriet. Bornholms to tilbageværende savværker har hidtil forarbejdet træ fra Naturstyrelsens skove midt på øen. Det slutter med ønsket om urørt skov. Bornholms Landbrug & Fødevarer tror på at skovdrift med flere formål godt kan forenes. Vi mangler evidens for, at biodiversitet og bæredygtig skovdrift er uforenelige. Bornholms Landbrug & Fødevarer ser gerne, at biodiversitet og bæredygtig skovdrift kombineres.

Samme regler indenfor og udenfor hegnet

I naturnationalparkerne skal der være "natur for naturen egen skyld". Det fremgår af den generelle debat. Man kan få det indtryk, at der handler om naturlige økosystemer med naturlige balancer imellem flora og fauna. Uden menneskets indblanding. Sådan bliver det ikke. I økosystemet mangler de store rovdyr, som på sin vis gør naturen "barmhjertig", fordi svage dyr i flokken af byttedyr hurtigt vil blive opdaget, dræbt og ædt.

Bornholms Landbrug & Fødevarer er helt med på, at Almindingen er for lille til ulveflokkene og gråbjørne, og det har vi heller ingen interesse i. Derfor er det mennesket, som skal overtage opgaven med hurtigt at opdage flokkens svage individer, og – om nødvendigt – aflive dem. Dyrenes velfærd må ikke trædes under fode.

Det vil være en meget krævende opgave at erstatte en ulveflok, som følger sine byttedyr i hovedparten af døgnets 24 timer. Det vil kræve mange mandetimer, og vi er bekymrede for, om de nødvendige midler vil blive afsat. Digitale løsninger vil kunne supplere, men ikke erstatte mandetimer. En løsning, som ligger lige for, er i stedet at lave aftaler med naturplejere og deres græssende dyr. Naturplejerne har erfaring i at iagttage de græssende dyr, og kan hurtigt justere, hvis der ikke er græs nok, eller hvis dyrene bliver for voldsomt ramt af parasitter og sygdomme.

Bornholms Landbrug & Fødevarer mener, at der skal gælde samme regler om dyrevelfærd og beskyttelse af natur både indenfor og udenfor hegnet. Lighed for loven – vi kan ikke have én lovgivning indenfor hegnet, og én lovgivning udenfor hegnet.

Vi er usikre på, om man fra Miljøministeriets side har indset, at det kræver mange mandetimer at overvåge dyrevelfærden.

Vi anbefaler i stedet at man bruger de naturplejere, som allerede har viden og erfaring på området til at skabe den ønskede biodiversitet og mangfoldighed i skovene.

Outdooraktiviteter er et aktiv for øen, som vi skal værne om

Bornholmere såvel som besøgende gør brug af naturen i en lang række sammenhænge. Aktiviteterne i skoven – fra vandring til MTB – skaber livsværdi for mange og er en drivkraft for turismen. Derfor skal vi værne om, at naturen er tilgængelig. Vi ser ikke umiddelbart udfordringer her og nu i forhold til det areal, der er udvalgt som naturnationalpark, men vi gør opmærksom på, at det er et fundament, som er væsentligt, og som vi skal værne om.

Og endelig anbefalingen

Hegnet er bekosteligt at sætte op. Det er naturligt at spørge, om man får mere natur for pengene på andre måder. En fokuseret naturpleje, som allerede er udført på Bornholm, skaber en meget værdifuld natur og biodiversitet, hvilket er en metode der er foreneligt med både adgang til og drift af skovene og dermed til gavn for alt og alle. Det er en naturpleje som vi anbefaler bliver udført med kvæg, heste, geder og får.

Mere natur kan for eksempel også udvikles ved at bruge økonomiske incitamenter til at plante mere skov, eller lave mere våd natur på de åbne arealer, hvor behovet er så meget større.

Afslutningsvis vil vi gerne tilkendegive, at vi har forståelse for Jægerforbundets betænkeligheder ved at hegne øens naturlige vildt inde/ude. Vi har også forståelse for bl.a. hesteejeres betænkeligheder ved, om de afskæres fra deres fritidsinteresser i den kommende naturnationalpark. Og endelig har vi forståelse for den almindelige bruger af skovene, bornholmere såvel som gæster, og deres oplevelse med skove indhegnet bag høje hegn og med udsigt til begrænset færdsel.

Vi ser ikke et modsætningsforhold imellem mennesket og naturen. Så derfor er anbefalingen:

- En Naturnationalpark uden høje hegn, hvor der kan udføres fokuseret naturpleje, og hvor besøgende – bornholmere som gæster – ikke får oplevelsen af en naturoplevelse med begrænsninger.
- Dyrene i Naturnationalparken skal være dyr, der genetisk passer godt ind i biotopen og ikke fremmede for vores område. Det skal være får, geder, kreaturer og heste og dermed dyrehold

der styrker fortællingen om en autentisk naturoplevelse for brugere af naturen og besøgende i skoven.

- Dyrene skal passes i overensstemmelse med dyreværnsloven uden undtagelser.
- Det skal være landmænd der udfører naturplejen, det fastholder både arbejdspladserne og fastholder naturplejekapaciteten.
- Dyr skal ikke gå bag hegn men i løkker afgrænset med en tråd.
- Det er ikke hensigtsmæssigt at friholde skoven for drift. Skovdrift og biodiversitet kan forenes og kan netop føre til en biodiversitet med forskellige biotoper i forskellige stadier og dermed mangfoldighed.

Vi ser Naturstyrelsen som en vigtig samarbejdspartner, og en betydningsfuld aktør ift. den bornholmske natur, og indgår fortsat og altid gerne i et samarbejde om mangfoldighed i naturen. I denne sag anbefaler vi blot at den kommende Naturnationalpark etableres med ovenstående hensyn taget i betragtning.

Med venlig hilsen

Frederik Tolstrup
Formand
Bornholms Landbrug & Fødevarer

Peter Loth Sejersen
Kredsformand, kreds 8
Danmarks Jægerforbund

Pernille Kofoed Lydolph
Direktør
Destination Bornholm

Mikkel Stub Jørgensen
Formand
Bornholms Travselskab

Maria Barslund
Formand
Gourmet Bornholm

Esben Møller Madsen
Skovrider

Bornholms Museum

Høringssvar i forbindelse med etableringen af Naturnationalpark Almindingen

Der er omfattende fortidsminder i hele området, en stor del er hulvejssystemer, rydningsrøser, marksystemer og skåltegn. Selvom de i høj udstrækning er registreret i Fund og Fortidsminder er der et ukendt antal fortidsminder i området der endnu ikke er registreret og der bliver hvert år fundet flere nye.

Samtidigt er der stor forskel i graden af dokumentation og viden om de forskellige dele af det udpegede område. De mange registreringer af fortidsminder i enkelte områder skal derfor ses som et udtryk for et øget fokus på det pågældende område og ikke som en mangel på fortidsminder i de øvrige dele af den kommende Nationalpark.

De mange registreringer er også et udtryk for enkelte personers arbejde og interesser der har udmøntet sig i at der er bestemte områder og kategorier af fortidsminder der er bedre belyst end andre.

For at skabe en komplet registrering og overblik over fortidsminderne ville det kræve et flerårigt projekt, som fra et kulturhistorisk og arkæologisk synspunkt ville være enormt givende og interessant. I givet fald skulle dette projekt igangsættes inden området sprang for meget i skov og området blev for vandfyldt og overgroet. Der er nogle unikke områder i Almindingen der kan give et indblik i samfundsopbygning, landskabsudnyttelse og økonomi gennem forhistorien i kraft af vej og

marksystemer, udflyttergårde mm. Disse kommer til at blive meget svære at dokumentere så de kan genfindes og bruges i fremtidig forskning hvis de ikke bliver færdigregistreret inden området skifter karakter og bliver sværere fremkommeligt.

Der er derfor langt fra et fuldstændigt overblik over fortidsminderne i området, hvilket bl.a. viser sig i de løbende nye registreringer, og der vil med årene komme flere til. Der arbejdes fra museets side med nye metoder til at opdage fortidsminder i området, og LIDAR kortene de bygger på generere gode resultater. De skal dog testes og verificeres i felten og vi håber på at der fremover kan skabes et endnu et godt samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen og Bornholms museum på dette område så de nye fund af fortidsminder bliver tjekket og registreret.

Ellers er vi fortrøstningsfulde hvis fortidsmindernes tilstand monitoreres som beskrevet i oplægget.

”De eksisterende fortidsminder skal bevares og sikres mod uhensigtsmæssige påvirkninger af både dyr og mennesker. Til sikring heraf gennemgås fortidsminder og diger systematisk hvert år med henblik på at observere og registrere eventuelt slid og skader”.

Herudover vil vi gerne agere som partner i monitoreringen og udpegningen af nye fortidsminder hvis der er brug for det i fremtiden.

Nicolas Braun

Arkæolog Bornholms Museum

Mobil +45 5174837

Bornholms Museum, Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne. Tlf. +45 5695 0735. CVR 3827 0311

Danmarks Cykle Union

DCU's høringssvar til projektplanen for Naturnationalpark Almindingen

DCU ser positivt på det øgede politiske fokus på at styrke naturværdierne. De kommende naturnationalparker (NNP) omfatter en større andel af statens naturarealer og indeholder mange tiltag der går fint hånd i hånd med friluftslivet. Udfordringerne kommer dog med introduktion af store græssere og risikoen for at borgernes adgang til de offentlige naturarealer begrænses.

Projektplanen for NNP Almindingen

Danmarks Cykle Union (DCU) vil indledningsvist kvittere for at inddragelsesprocessen er udvidet med bredere invitationer til de lokale projektgrupper. Det let udvidede baggrundsmateriale er også en forbedring, omend det i forhold til friluftsliv fortsat forekommer utilstrækkeligt i forhold til at kunne understøtte beslutninger, der sikrer at friluftslivet fortsat kan trives i de berørte lokalområder.

Antal større arrangementer er nu oplyst i projektplanen, men der mangler fortsat basale aktivitetsdata omkring 1) omfang af div. friluft aktiviteter inkl. cykling (tælldata) og foreningsaktiviteter på arealerne, og 2) reelle analyser af alternativer for friluftslivet der påvirkes.

Der foregår idrætslig cykling på alle de udpegede NNP-arealer – men med store forskelle.

De foreslåede hegnslinjer friholder de populære og attraktive MTB-spor i Almindingen og understøtter således en zonerings der bl.a. tilgodeser de omfattende MTB-aktiviteter i på øen.

På arealerne der foreslås indhegnet til NNP Almindingen er der 2 regionale cykelruter. Det er desværre ikke kortlagt systematisk hvilke cykelaktiviteter der foregår på ruterne, men DCU noterer med tilfredshed at der vil blive foretaget en kortlægning af anvendelsen af arealerne og systematisk opfølgning: ”...Monitoreringen vil blive søgt tilrettelagt, så den kan give et billede af udviklingen af anvendelsen af arealerne før og efter etableringen af naturnationalparkerne...”

Det er således vigtigt at der gives tid og ressourcer til denne kortlægning inden etablering af NPP med henblik på at have en velkarakteriseret baseline. I forhold til den store turisme i Almindingen bør kortlægning også dække sommermånederne hvor aktivitetsniveauet er højest.

DCU bemærker:

Det er helt afgørende at de danske cykelruter fortsat er reelt tilgængelige for alle danskere i alle aldre, for foreningslivet, arrangementer og for turister

Pga. den brede vifte af cykelaktiviteter på de regionale cykelruter i området, bør alternative ruter rundt om indhegningen, etableres som alternative (grus) veje og skiltes grundigt.

Allerede inden etablering af den første NNP viser Danmarks Naturfredningsforenings undersøgelse foretaget af Epinion (februar 2022) at en del af befolkningen i varierende grad er bekymrede over at skulle færdes med store græssere. 18% svarende til mere end 1 mio danskere er helt eller delvist enige i at de er bange for at færdes i NNP med store græssere.

Jeg vil være bange for at færdes i en nationalpark, hvis jeg kan risikere at møde et stort dyr som en hest, ko eller elg



Hvis/når der kommer ulykker og utrygge oplevelser med de store græssere i NNP, så vil andelen der er bange eller bekymrede formentlig stige. Det oplevede man i den 1600ha store NNP-lignende park i Maashorst i Holland hvor 35% af de besøgende efter de første 4 år (2016-2020) med flere ulykker, angav at de var bekymrede for sikkerheden ved at færdes i parken.

(punkt 6.1.05: Evaluatie Grote Grazers In De Maashorst

<http://ibabsonline.eu/Agenda.aspx?site=oss&agendaId=b5aecdd5-b88d-4da5-9ce0-28bfdaoa0296&FoundIDs=>)

Hovedbekymringen i forhold til sikkerhed er sammenblanding af bison og et mere aktivt friluftsliv der skal passere igennem parken. Det undrer således at projektplanen ikke indeholder etablering af alternativ rute rundt om parken.

Hovedruterne fra Svaneke-Nexø områderne og fra Dueodde-Aakirkeby områderne er tæt befærdes med turister, børnefamilier, lejrskoler, gravelryttere, MTB-ryttere m.fl.. Der er i høringsmaterialet desværre ikke leveret data for trafikken, men heatmaps bekræfter det store antal cyklende på de officielle cykelruter.



Grøn stiptet: hovedcykelruter
Rød linjeafgrænsning: NNP



Strava heatmap med tydelig cykelaktivitet på de regionale cykelruter i NNP

Det forekommer uhensigtsmæssigt at have så trafikerede cykelruter igennem parken uden velskiltede,

gode mulighed for at for at passere uden om parken på officiel cykelrute. Det må derfor forventes at cyklende vil reagere forskelligt, men at en del vil reagere, som advaret om i tidligere indsigelser og ikke cykle igennem parken og dermed fravælge cykelruterne. Andre vil passere igennem, men måske uden at overholde, ønske at overholde, eller kunne overholde de meget store sikkerhedsafstande der fordres til bison. Her er der endda tale om skov hvor oversigten er ringere og det er vanskeligere at passerer uden om dyrene end på åbne engarealer. Det må forventes at give sikkerhedsproblemer.

Igen gøres opmærksom på de generelle bemærkninger omkring særlig ansvarspådragelse for foreningsledere, skolelærer m.fl. der har børn og unge med på cykeltur under ansvar, samt behovet for at de enkelte foreninger og institutioner har specifikke beredskabsplaner iht. dommen efter Præstø-ulykken. Alt sammen forhold der fremover kan virke reducerende på mulighederne for at der cykles på Bornholms hovedcykelruter når dele af ruterne indhegnes til græsning.

Det er således en betydelig bekymring både for den idrætslige cykling og cykling som helhed på Bornholm at hovedfærdselsårer og en del af øens cykelknudepunkt planlægges beliggende i parken uden gode velskiltede alternative ruter.

- DCU anbefaler at den reelle adgang til de regionale cykelruter sikres med etablering af gode og velskiltede gruscykelstier udenfor NNP langs parkens nordøstlige, østlige og sydlige sider, så der kan cykles sikkert hele vejen rundt om parken.

DCU stiller sig til rådighed i den videre proces og det understreges igen at den lokale inddragelse af foreninger og andre betydende interessenter er afgørende for de gode løsninger.

Med venlig Hilsen
Klaus Bach
Formand DCU Spor og Natur
bach.klaus(a)gmail.com - 2854 0535

Niels Holm
DCU Spor og Natur

Danmarks Idrætsforbund (Bornholm)

Hermed mit hørings svar som repræsentant for Danmarks idrætsforbund udpeget af idrætsrådet på Bornholm

Jeg finder projektet meget interessant og har kun følgende kommentarer.

Det er vigtigt at idrætten har så frie muligheder, som det kan lade sig gøre. Både eliteidræt og breddemotion. Det er i almindelighed ikke mange aktiviteter der er i det berørte område, men da parken jo vil dele øens skove i en østlig og en vestlig del, er det vigtigt at de aktiviteter der er der i dag, kan fortsætte. Der er en række events inden for løb og gang, der går igennem området. Ligeledes er der en del cykelveje der går igennem, som også bruges til idræts træning. Det bør kunne fortsætte uhindret vi bl.a. de store cykelveje for gennemgående aktiviteter.

Det er ligeledes vigtigt, at det fortsat er muligt at løb orienteringsløb i området. De vil sig nyttegning af kort, hvor der allerede er orienteringsløbskort i dag. Det område der indhegnes er i dag en del af hele 3 orienteringsløbs kort, som har stor værdi for øens orienteringsløbere. Antallet af løb er meget stabilt og afskæres man fra disse vitale områder, vil belastningen øges på øvrige skove og områder. Vi ønsker

fortsat mulighed for at løbe Høst Open i området. Dette event betaler nytegningen af kortene, som så gør det muligt at løbe de lokale løb i de efterfølgende 3-4 år.

Vi har i dag et godt samarbejde med Naturstyrelsen og glæder os til at dette fortsætter og vi altid kan tale om lokale løsninger.

Venlig hilsen

Claus Clausen

Danmarks Idrætsforbund

DIF'S BEMÆRKNINGER TIL PROJEKTBEKRIVELSE OG RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING AF NATURNATIONALPARK ALMINDINGEN

Danmarks Idrætsforbund (DIF) har med stor interesse læst *'Projektbeskrivelse og retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen'*, som er sendt i høring frem til den 7. juli 2022.

Indledningsvis vil vi nævne, at vi glæder os over, at en række af vores tidligere bemærkninger til naturnationalparken er blevet imødekommet. Det vil vi gerne anerkende og rose.

Vi glæder os bl.a. over, at der på side 26 er indsat en tabel, der viser antallet af tilladelser, der er givet til organiserede aktiviteter siden 2012. Denne tabel har vi flere gange opfordret til, og derfor glæder det os, at tabellen nu er med. Det er vigtigt, fordi det giver et billede af områdets betydning for det organiserede friluftsliv, og det vil kunne

anvendes som sammenligningsgrundlag, når der om nogle år skal evalueres på forvaltningen af naturnationalparken og dens påvirkning af friluftslivet.

Vi vil også gerne rose, at Naturstyrelsen har lyttet til vores opfordring om at give stilleområderne et andet navn. Områderne er nu omdøbt til faunalommer, og det er en bedre betegnelse. Hermed undgår vi forveksling med de stillezoner, som Naturstyrelsen indførte i 2012. Vi vil i samme forbindelse også gerne anerkende, at beskrivelsen af faunalommerne er justeret, så de ikke længere fremstår som forbudszoner, hvor der ikke kan laves organiserede friluft aktiviteter. Det er vi meget tilfredse med. Dog er vi stadig bekymret for, hvordan faunalommerne vil blive forvaltet i praksis.

Adgang og friluftsmuligheder for det organiserede friluftsliv

Flere steder i projektbeskrivelsen står der, at der i vurderingen af tilladelseskrævende aktiviteter vil indgå de nødvendige naturhensyn, herunder påvirkning af de udsatte dyr. Det er vi naturligvis helt med på. Det er både forståeligt, og noget som vores foreninger er vant til. Det er jo den praksis, der gælder for alle Naturstyrelsens arealer. Vi er dog bekymret for, om foreningerne ender med at få afslag alene begrundet med et forsigtighedsprincip, fordi det er inden for naturnationalparkområdet. Flere steder i projektbeskrivelsen (bl.a. i afsnit 2.2.4 og i afsnit 3.8) redegøres der for, at aktiviteter kan blive henvist til andre arealer, og at der på tilstødende arealer uden for naturnationalparken vil blive iværksat tiltag, så de kan virke som alternative arealer. Dermed giver projektbeskrivelsen et samlet indtryk af, at det organiserede friluftsliv allerede er dømt ude. Vi håber ikke, at det er tilfældet, og vi vil på det kraftigste opfordre til at imødekomme ansøgninger fra foreninger inden for naturnationalparken med henblik på at kunne evaluere aktiviteterne. Kun ved at tillade organiserede aktiviteter kan det vurderes, om de påvirker naturen og i givet fald hvordan. På den baggrund kan aktiviteterne justeres og/eller begrænses fremadrettet eller i værste fald flyttes. Foreningerne er jo vant til, at det kan være nødvendigt at justere deres aktiviteter på forskellig vis, f.eks. i deres udførelse, antal deltagere, tidsrum, årstid mv. Dette vil være at foretrække frem for at blive henvist til mindre egnede arealer uden for naturnationalparken.

Faunalommer og organiserede aktiviteter

På side 40 beskrives de nye faunalommer, som skal sikre ro til de udsatte dyr. Det er uklart, hvordan disse faunalommer vil blive forvaltet, men umiddelbart læner de sig meget op af de stillezoner, som Naturstyrelsen introducerede i 2012. I Almindingen foreslås udlagt to store faunalommer, som ”deler” området over i to dele med en smal korridor i midten.

Fra DIF's side anerkender vi behovet for områder, hvor dyrene kan finde ro og skjul, og vi finder det fornuftigt, at der er områder, som friholdes for stier og faciliteter. Men når det kommer til administration af tilladelseskrevende aktiviteter, finder vi, at permanente stilleområder strider imod det, som naturnationalparkerne handler om – nemlig at understøtte naturlige processer og dynamikker og minimal brug af forvaltningsindgreb. Det virker helt ulogisk med permanente faunalommer, når vi ved, at dyrenes færdsel og behov er omskiftelige. Der er bl.a. stor forskel fra årstid til årstid. Om sommeren kan tætte løvtræer og buske yde skjul ligesom fødesøgningen også varierer fra årstid til årstid.

Der har igennem flere årtier været en rigtig god dialog og aftale mellem Naturstyrelsen og Dansk Orienterings-Forbund, hvor der fra o-løb til o-løb udlægges naturzoner (vildtlommer), som aftales med Naturstyrelsens lokale enhed ud fra de helt aktuelle og årstidsbestemte behov. Denne fleksible tilgang har fungeret rigtig godt i alle årene, og orienteringsklubberne er helt med på, at der udlægges naturzoner. Denne gode praksis med dialog, fleksibel og situationstilpasset administration, bør også gælde for de nye faunalommer – af hensyn til naturen og friluftslivet.

Vi foreslår, at de to faunalommer opdeles i fire faunalommer, som administreres forskelligt med udgangspunkt i aktuelle og årstidsbestemte behov. Således at nogle faunalommer er ”åbne” for tilladelseskrevende aktiviteter mens andre er lukkede.

Overvågning og evaluering af konsekvenser for friluftslivet

Vi vil gerne rose, at der bliver lavet såvel kvantitative som kvalitative målinger og undersøgelser vedrørende borgernes brug af naturnationalparken. I den forbindelse vil vi gøre opmærksom på, at antal besøg i området ikke nødvendigvis giver et billede af friluftslivet i området. Der er i dag et stort antal besøgende i bisonindhegningen, men folk kommer for passivt at se bison. Det er derfor vigtigt ikke blot at måle på antal besøgende, men at få indblik i aktivitetstyper og deres udvikling. Ud over de nævnte undersøgelser og dataindsamlinger, vil vi forslå, at der også anvendes data fra Strava Metro, så færdslen i området løbende kan kortlægges. Ligeledes er det vigtigt løbende at lave statistik på antallet af ansøgninger, tilladelser og afslag på organiserede aktiviteter i området samt begrundelsen herfor, ligesom det vil være givtigt at undersøge, hvor aktiviteterne evt. alternativt placeres.

I afsnittet om overvågning af udvikling i området fremgår det, at monitoreringen vil blive tilrettelagt, så den kan give et billede af udviklingen af anvendelsen af arealerne før og efter etableringen af naturnationalparken. Vi forventer derfor, at alle relevante målestationer og dataindsamlinger bliver iværksat snarest muligt, så der kan foretages målinger over en længere periode (1-2 år) inden naturnationalparken etableres.

Afslutningsvis vil vi blot nævne, at vi ser frem til et forsat godt samarbejde med Naturstyrelsen om idrættens og friluftslivets vilkår i Naturnationalpark Almindingen. Vi håber, at I vil tage godt imod vores forslag til justeringer, som har til formål at sikre en vellykket naturnationalpark, der er til glæde for alle - både naturen og friluftslivet.

Venlig hilsen

Casper Lindemann

Natur- og outdoor-konsulent

Danmarks Jægerforbund

Vedr. offentlig høring over projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen

Miljøministeriet har den 12. maj 2022 udsendt projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen i høring, hvilket giver anledning til følgende bemærkninger fra Danmarks Jægerforbund:

Generelle bemærkninger

Danmarks Jægerforbund anerkender behovet for at styrke naturen og biodiversiteten i Danmark, og vi ser derfor positivt på de foreslåede tiltag for at genskabe de naturlige hydrologiske forhold i Almindingen, samt at man vil øge forekomsten af dødt ved i skoven og udføre naturgenoprettende indsatser for at ændre den ensartede skovopbygning. Disse tiltag vil formentlig medføre en fremskyndelse af den biodiversitetsmæssige udvikling i Naturnationalpark Almindingen.

Danmarks Jægerforbund mener, at beslutningsprocessen er foregået i forceret tempo, og at det havde været bedre hvis man satte processen lidt på hold, indtil at alle løsningsmodeller var blevet grundigt gennemgået og videnskabeligt vurderet.

Vi mener stadigvæk det bør afdækkes, om der reelt er noget at vinde i forhold til biodiversiteten ved at vælge løsningen, der er beskrevet i udkastet til projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen, i forhold til de naturplejemetoder man allerede, med god dokumenteret effekt, har benyttet i Almindingen. Man bør kunne finde de bedste kompromiser, der tilgodeser biodiversitet, men samtidigt stadigvæk bibeholder de bedste betingelser for friluftslivets benyttelse af naturnationalparken til fortsatte rekreative aktiviteter.

Inddragelse

Som repræsentant i den lokale arbejdsgruppe for Naturnationalpark Almindingen er det min oplevelse, at der i den lokale arbejdsgruppe var den opfattelse efter første møde i arbejdsgruppen, at processen bar præg af at være en skueproces, dette skyldes, at konceptet og rammerne for Naturnationalpark Almindingen lod til at være politisk besluttet på forhånd næsten ned til mindste detalje.

Det glæder os at konstatere at Naturstyrelsen på Bornholm efterfølgende har lyttet til de ønsker og frustrationer som det oprindelige udkast gav anledning til i gruppen. Her tænkes specielt på at man efterfølgende valgte at udvide lokale arbejdsgruppe med flere medlemmer fra andre interessegrupper, valg af dyreracer og hensynet til de 2 savværker der aftager træ fra Almindingen, samt sikringen af det fortsatte friluftsliv og militærets fortsatte adgang til og benyttelse af området i Naturpark Almindingen.

Det er jægerforbundets holdning, at det er vigtigt for projektets succes, at der er en bred folkelig opbakning på Bornholm. For at opnå lokal forankring er det derfor afgørende, at de lokale interessenter også efter etableringen af Naturnationalparken får reel indflydelse på beslutningerne. Derfor er vores forslag at lade den etablerede lokale arbejdsgruppe for Naturnationalpark Almindingen bestå – også efter vedtagelsen af den endelige projektbeskrivelse og forvaltningsplan samt indvielse af naturnationalparken - for at sikre den nødvendige fremtidige lokale forankring af naturnationalparken.

Hegning

Det, at man ønsker at hegne hele Naturnationalpark Almindingen inde, er det, der har givet størst anledning til debat og skepsis lokalt på øen. Senest har en meningsmåling foretaget af Jysk Analyse den 13.-20. december 2021 som telefoninterview med et repræsentativt udsnit på 1.049 stemmeberettigede borgere i Bornholms Regionskommune vist, at 60 % af bornholmerne synes, det er en dårlig ide at indhegne Almindingen. Samme måling viser også, at 55 % af de adspurgte mener, det er en god ide at etablere en naturnationalpark.

Et flertal i kommunalbestyrelsen har tidligere meldt klart ud i pressen, at de er imod høje hegn i den bornholmske natur og dermed også imod denne del af forslaget i projektbeskrivelsen fra Naturstyrelsen.

Danmarks Jægerforbund anerkender, at hegning af naturområder kan være et redskab til at styrke biodiversiteten gennem afgræsning, hvilket tydeligt ses i de områder, hvor heste- og kvæggræsning i hegnede løkker allerede har været benyttet til naturpleje af Naturstyrelsen.

Derfor støtter Danmarks Jægerforbund brug af lave hegn med glatte tråde, der ikke skader vildtet, og som sikrer vildtets frie bevægelighed, da dette er afgørende for sunde og bæredygtige vildtbestande. På den baggrund kan Danmarks Jægerforbund som udgangspunkt ikke støtte det foreslåede hegn med en højde på 2,3 meter, da det sætter en begrænsning for vildtets frie bevægelighed. Dog har vi på den positive side noteret os, at man ønsker at hæve hegnet 35 cm fra jordoverfladen, så mindre pattedyr som hare, kanin, pindsvin og rådyr samt unger af endnu ikke flyvefærdigt fuglevildt har sikker passage under hegnet.

Ligeledes bemærker vi os, at etableringen af en fuld indhegning af området i Almindingen risikerer at gå imod bestræbelserne i Bornholms Regionskommunes naturpolitik, hvor man har ønsket at binde Bornholm sammen i en sammenhængende naturstribe gående fra Allinge til Nexø, kaldet ”Den Grønne Bølge”. Her er det tanken og ambitionen, at både mennesker og dyr kan bevæge sig frit og uhindret gennem landskabet fra den ene ende af øen til den anden.

Valg af store græssere

Under den forudsætning at vi ikke kan undgå det høje hegn på 2,3 meter, har Danmarks Jægerforbund ikke noget imod ønsket om at genudsætte krondyr fra Jægersborg Dyrehave på Bornholm.

Vi har heller ikke noget imod, at man supplerer den nuværende bestand af dådyr med individer ligeledes fra Jægersborg Dyrehave.

Vi stiller os mere skeptisk i forhold til, at man ønsker at bibeholde bestanden af bisoner på Bornholm. Hvis bisoner ikke trives i Almindingen, kan det være kontraproduktivt at satse på bisoner, da det kan skabe negativ omtale af projektet som helhed.

Friluftsliv

Da Danmarks Jægerforbund ønsker, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de rekreative aktiviteter i naturnationalparken, igen under den forudsætning at vi ikke kan undgå det høje hegn på 2,3 meter, er det vores overbevisning, at valget af de vildttyper, der er beskrevet i udkastet til projektbeskrivelse, vil skabe de færreste problemer for friluftslivets benyttelse af naturnationalparken til fortsatte aktiviteter.

Vi har med tilfredshed noteret os, at der afsættes midler til friluftslivet og nye friluftsfaciliteter i den nye naturnationalpark. Et vigtigt element for friluftslivet er farbare stier og spor, som naturligtvis også skal vedligeholdes.

Kadavere

Af projektbeskrivelsen fremgår det, at ”Som udgangspunkt efterlades kadavere til fremme af biodiversiteten, hvor det er foreneligt med de veterinære regler”. Ved omfattende bestandsreguleringer af hjortearter ”... kan de regulerede dyr evt. blive solgt og anvendt til konsum”.

Danmarks Jægerforbund noterer sig med tilfredshed, at nedlagt vildt ved omfattende bestandsreguleringer kan blive brugt til konsum og ikke skal blive liggende af hensyn til biodiversiteten, men vil dog gerne henlede opmærksomheden på miljøminister Lea Wermelins besvarelse af MOF alm. delspørgsmål 728, hvori det fremgår, at ”ved behov for større reguleringer af bestandene af f.eks. krondyr og dådyr vil nedlagte dyr blive udtaget af naturnationalparken med henblik på bl.a. konsum.” Miljøministerens udmelding til fremtidig håndtering af nedlagt vildt finder vi langt mere etisk korrekt, og den flugter med jægerforbundets mål for kadavere og nedlagt vildt: Nedlagt hjortevildt i naturnationalparkerne bør primært anvendes til konsum, mens enkelte

regulerede dyr kan blive liggende af hensyn til biodiversiteten, lige som selvdøde dyr kan blive liggende.

Dyrevelfærden

Jægerforbundet er desuden tilfreds med, at den skitserede beredskabsplan af hensyn til dyrevelfærden er indtænkt fra begyndelsen. Danmarks Jægerforbund har i øvrigt gennem Vildtforvaltningsrådet udtalt sig om rewilding, hvor af det klart fremgår, at sætter man dyr bag hegn, har man også påtaget sig ansvaret for dem i forhold til sygdomme, sult, tørst og andre dyrevelfærdsmæssige elementer. Det ansvar forventer vi naturligvis, at Naturstyrelsen vil leve op til.

Jagt og regulering

Danmarks Jægerforbunds holdning er, at jagtlige aktiviteter ikke må stride mod naturnationalparkernes biodiversitetsmæssige formål. Samtidig mener vi, at jagt og biodiversitet ikke er hinandens modsætninger, så længe jagten er bæredygtig.

Det kan være svært at få et indhegnet økosystem til at balancere i så lille målestok som i den projekterede naturnationalpark. Derfor er det vigtigt, at der i den endelige forvaltningsplan tages højde for, at der i naturnationalparken ikke vil forekomme prædation (naturlig dødelighed som følge af rovdyr), som i et økosystem i balance er med til at sikre sundhedstilstanden i bestandene af byttedyr. Det sker ved, at prædatorerne i et bæredygtigt økosystem primært vil tage svage, syge og gamle individer. Derfor skal det beskrives, hvordan vi mennesker vil påtage os denne rolle som prædatorer i den kommende naturnationalpark.

Vi mener, at den nødvendige regulering, der kan forventes på sigt, bør varetages af lokale jagtforeninger i samarbejde med Naturstyrelsens lokale enheder.

Vi er imod den restriktive tilgang til jagt i de kommende naturnationalparker. Vi mener, at der f.eks. sagtens kunne afholdes nyjægerjagt, uden at det strider mod de biodiversitetsmæssige formål.

Vi har dog med tilfredshed bemærket, at der i bemærkningerne til lovforslaget er indføjet, at "den statslige lodsejer (f.eks. Naturstyrelsen) ikke vil være afskåret fra at indgå konkrete aftaler med jægere om at deltage i udførelsen af jagt og regulering i naturnationalparkerne, der sker som et led i forvaltningen af områderne". Vi ser således frem til en konstruktiv dialog med den lokale NST-enhed om dette.

Endvidere har vi noteret os miljøminister Lea Wermelins svar på spørgsmål 1038 (MOF alm. del) stillet 24. maj efter ønske fra Erling Bonnesen (V), hvor vi hilser det velkommen, at "Principper for afskydning, bestandsstørrelser m.v. drøftes med lokale hjortevildtgrupper, naboer m.v."

Giver ovenstående anledning til spørgsmål eller kommentarer, så ring eller skriv meget gerne til undertegnede.

Venlig hilsen

Danmarks Jægerforbund

Peter Loth Sejersen

Jægerråds- og kredsformand i Danmarks Jægerforbund kreds 8, Bornholm,
samt Danmarks Jægerforbunds repræsentant i den lokal arbejdsgruppe for Naturnationalpark
Almindingen

Danmarks Naturfredningsforening Bornholm

Høringssvar til revideret forslag om Naturnationalpark Almindingen

Tak for det fremsendte reviderede forslag til Naturnationalpark Almindingen.

DN Bornholm kan tilslutte sig forslaget, som det ser ud nu, og vi glæder os til, at Naturnationalpark Almindingen bliver realiseret til gavn natur, biodiversitet og naturoplevelser, ligesom vi ser frem til at følge udviklingen i området natur og den løbende evaluering og justering af driften.

Med venlig hilsen på bestyrelsens vegne

Anna Sofie Poulsen og Michael Stoltze

Danmarks Naturfredningsforening Bornholm

bornholm@dn.dk

Dansk Islandshesteforening

Høringssvar

Naturnationalpark Almindingen

Repræsentant for Dansk Islandshesteforening

De store græssende dyrearter, som er valgt til at afgræsse Naturnationalpark Almindingen er for vores vedkommende velvalgt. De vilde heste der ville give problemer for ryttere, blev tidligt valgt fra. Vi har redet i Bisonskoven, uden at der har været problemer. Det har typisk været af Prinsgemalens vej, som går ned forbi svinemosen. Der er redet alene og i grupper op til 7 ryttere efter hinanden. Dådyr giver nok heller ikke nogle problemer. Indhegningen i Poulsker og Bodilsker plantage, hvor der var udsat dådyr gav ikke problemer ved ridning. Det er en stor oplevelse at komme tæt på dådyrene, da de ikke løber væk. Kronhjorte ved jeg ikke noget om, men der rides i Dyrehaven, hvor der er kronhjorte. Der bliver sat hegn rundt om Naturnationalpark Almindingen. Det planlagte antal låger er for os et fornuftigt antal. Vi har noget erfaring med låger i området, hvor der afgræsses med Gallowaykvæg. Her er disse låger 95 cm brede og de bliver kritiseret for at være for smalle ved gennemridning. De skal nok være 120 cm for at få en sikker gennemridning, dette er når der rides i grupper. Når man står af hesten for at åbne lågen, så skal man op på hesten igen, når lågen er lukket. For vores vedkommende er en stub på ca 55 cm fint, til at få hjælp af ved opsidning. De fleste kan komme op uden, men mange ønsker stubben for at mindske vrid i hestens ryg. Man arbejder med at få en hest, som kan rides i mange år.

Ridning i Naturnationalpark Almindingen. Der skal gives mere ro til naturen, så den meget omtalte biodiversitet kan bibeholdes og blive større. Nu kan vi ride i hele området, da ridning er tilladt på Naturstyrelsens arealer, medmindre der er skiltet imod det. Jeg nyder at ride på stien fra Grønnevad til shelterne ved Hareløkkerne, den vil vi meget nødtigt undvære som ridesti. Sådan nogle terrænstier ønsker vi fortsat at kunne ride på. Vi har kunnet leve med at ride på en gennemfartsvej (Prinsgemalens vej) i Bisonskoven, men Naturnationalpark Almindingen er så stort et areal, at en håndfuld terrænstier, hvor der må rides, er et stort ønske.

Repræsentant for

Dansk Islandshesteforening

Kurt Jensen

Dansk Køre Forbund

Høringssvar fra Dansk Køre Forbund med ønsker og forslag til

Naturnationalpark:

Ønskerne retter sig mod små 4 – 6 personeres hestevogne til privatkørsel.

Det er også en oplagt mulighed for kørestolsbrugere at komme rundt på. se foto 1.

Ved erhvervs- og turistkørsel med store vogne (studentervogne), skal der søges tilladelse ved Naturstyrelsen, så man kan lave aftale om at låst op for de bomme, der måtte være i vejen.

Låger til hestevogn skal være 2 meter bredde – hvis rytterlåger er 2 meter bredde, kan de fint anvendes

Det er OK, at en person skal stå af hestevognen, for at åbne og lukke låger

Passage kan sagtens være gennem et helt almindeligt led i hegnet ved siden af lågen (hvis lågen ikke er 2 meter)

Forbikørsler ved bomme og kæder på skovveje (når man er inde i NNP) bør være mindst 1,60 m, der skal ikke anlægges vej (så biler vil prøve at køre forbi) – hestevognene kan sagtens køre i lyng og anden vegetation. Se foto 2

Hvis der anlægges færister, som hestene ikke kan gå på, skal der være en anordning, så hestevognene kan køre forbi. Som f.eks. som det er lavet i Lille Vildmose, se foto 3 .

Det er ikke hensigtsmæddigt at køre/ride på anlagte gruscykelstier, som f.eks. Nordsøstien i Tranum. Heste bør være på alle andre stier, end dem, der er lavet med special grus til cyklister.

Hvis rideruten rundt om NNP bliver et hjulspor, så kan de små hestevogne også køre der, samt det også kan bruges af det køretøj som bruges, når hegnet skal veligeholdes eller kontrolleres.

Der ønskes løsninger, der er så enkle og simple og så lidt tekniske som muligt, så der ikke er de store løbende driftsudgifter til vedligeholdelse.

Der bør komme markeringer op med at ridning og hestevognskørsel er tilladt ved alle indgange og på webbaseret kort. Se foto 4

Dansk Køre Forbund tilbyder at være behjælpelig med køre miljøminister rundt i hestevogn, ved åbning af Naturnationalparken.

Med Venlig Hilsen
Flemming E. Nielsen
Dansk Køre Forbundrotektor HKH Prinsesse Benedikte

<https://www.danskkoereforbund.dk>
flemmingskorstensfejer@gmail.com
Mobil nr: 4044 7843

Foto 1.



Foto 2. En Forbi kørsel ved en skov vej, hvor der er kæde eller bum for.
Her er næsten 2 m. Her er der ingen problemer at komme forbi med hestevogn og det se ikke ud til at der køre biler forbi her.



Foto 3: Ride/kørelåge ved færister som er ca 2,5m





Foto 4. skilt som bruges i Holland i deres Naturnationalparker



Foto fra en køre tur i Hoge Veluwe National Park Holland



**Dansk Land- og Strandjagt
Naturstyrelsen.**

Vedr. Offentlig høring af projektforslagene for Naturnationalpark Stråsø, Tranum og Almindingen.
Vedr. **Projektforslag Naturnationalpark Almindingen**

Naturstyrelsens arealer er samfundets ejendom, og det har Dansk Land og Strandjagt naturligvis en holdning til.

- Den vilde natur skal være uden hegn i NNP - vildtet skal have frit adgang.
- Indhegnede parker med stude kan være farligt for friluftslivets adgang til naturen.
- Helårsgræsning uden tilskuds fodring af de indhegnede dyr vil på et eller andet tids-punkt sommer eller vinter gå ud over dyrevelfærden. Lov nr. L229 er en ren tilståelsessag.
- NNP er lavet på et tvivlsomt grundlag af en håndfuld biologer - og uden at inddrage lokalbefolkningen hverken før eller efter. En ren ideologi!

Regeringen har sat voldsomme forandringer i gang. Det er sket på et tvivlsomt videnskabeligt grundlag med et mangelfuldt forarbejde.

Sult omtales som "frihed til selv at vælge føde";

Kreaturers og hestes sultedød benævnes som "naturlig populationsdynamik".

Realiseringen af NNP-projektet vil nødvendiggøre en markant ændring af en række love, ikke mindst forringelse af Dyrevelfærdsloven.

Natura 2000 område

Naturnationalparken er beliggende indenfor Natura 2000-område nr. 186 kaldet Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Der anføres i materialet at en miljøvurdering ikke er nødvendig for Natura 2000 områderne, da Miljøministeriet blot finder at den kommende plan er nødvendig for området.

Men der er i EU faldet dom over et medlemsland, der anvendte denne praksis i et Natura 2000 område. Her havde man ikke miljøvurderet den kommende plejeplan.

For at man i de kommende Natura 2000 planer er sikre på at udsatte, truede og ikke mindst bilag IV arter, ikke bliver påvirket i negativ retning.

Der er en større forpligtelse til bevarelse af Bilag IV arter og de findes i en del af de udpegede Natura 2000 områder i hele Danmark.

En miljøvurdering er meget vigtig for at kunne tilpasse naturplejen til et givent område – helt specifikt.

2,35 m høje hegn.

Dansk Land og Strandjagt er imod at en stor del af Almindingen på Bornholm skal hegnes ind med 2,35 m høje hegn. Vild natur er ikke indhegnet natur og naturnationalprojektet indebærer høje hegn, udsætning af vilde græssere, og udfasning af skovdrift mm.

Bison

På Naturstyrelsens hjemmeside kan man i indlægget "Europæisk bison i Almindingen – om dyrevelfærd 14-12-2021" læse om problemerne med at opretholde bestanden af bisonokser i Almindingen. Man har i løbet af projektet Bisonskoven kun ca. 10 dyr tilbage efter en periode, hvor der burde være væsentlig flere dyr.

Hele indlægget kan ses som en retfærdiggørelse af at holde bisonokserne under hegn, hvor man ellers må formode de kræver et større areal og migrere hvorhen fødevalget er størst efter årstiderne. Her tvinger man i eksperimentet dyrene til at æde bark som ikke vil være dyrets første naturlige fødevalg. Det vil forsat gælde uanset udvidelsen af arealet og konkurrencen om føde med nuværende og andre udsatte dyr.

Man nævner selv indvoldsorm og andre parasitter især lungeorm som grund for overdødeligheden. Syge dyr bliver ikke behandlet men aflivet. Hvor store er deres lidelser inden dette sker allerede i dag med tilsyn.

I Naturnationalparkerne har regeringen fritaget sig selv for love om dyrevelfærd som ellers gælder for dyr i hegn. Hvis Almindingen udnævnes til Naturnationalpark må man forvente store lidelser for dyrene før de dør og er offer for "naturlig afgang" og som, i følge ovennævnte hjemmeside indlæg og høringsmaterialet, deraf naturligt er udvalgt til ikke at føre "svage" gener videre.

Enhver form for hegning er ikke natur, men et overgreb mod naturen, og det er dybt betænkeligt, at dyrene ikke tilses som ellers kræves med dyr i hegn.

Skovdriften.

Udfasning af skovdriften, vil betyde at det lokale savværk må lukke, da statsskoven har den bedste træproduktion på øen, hvilket er problematisk ift. den grønne omstilling på Bornholm, hvor vi skal udskifte vores byggematerialer stål og beton, med bæredygtigt træ. Vi skal således hente vores træ et andet sted fra, hvor vi ikke ved om produktionen er bæredygtig, og dermed skader naturen, eller en regnskov, et andet sted i verden. Konklusionen på et netop afholdt Rådsmøde i Luxembourg: "EU's miljøministre er enige om at indføre nye krav til produkter, på det indre marked om, at de ikke må have bidraget til, hverken skovrydning eller skov forringelse". - Den voldsomme skovrydning i verden, er ikke bare et biodi-versitets problem, men også et klimaproblem.

Symbolprojekt.

Derfor fremstår naturnationalparkprojektet også som et symbolprojekt, der egentlig ikke tilføjer noget nyt til naturen.

Dansk Land og Strandjagt skal på det kraftigste opfordre politikere/myndighed, til at stoppe dette vanvittige projekt straks, eller når/hvis der kommer et nyt flertal efter et valg.

Med venlig hilsen
Knud Marebæk
Landsformand.

Dansk Orienterings-Forbund.

Høringssvar fra Dansk Orienterings-Forbund

til

Projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen, version maj 2022.

I forhold til vores høringssvar til udkastet til projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer fra november 2021, ser vi med tilfredshed, at netop løb nu i afsnit 3.3 er nævnt som en af de aktiviteter, der fortsat kan finde sted indenfor naturnationalparkens rammer. Vi havde dog været mere tilfredse, hvis det aktive og organiserede friluftsliv var blevet behandlet grundigere, specielt omkring afholdelse af større eller mindre stævner, samt at orienteringsløb var nævnt direkte som en tilladt aktivitet.

Det er nemlig et væsentligt aktiv for orienteringssporten på Bornholm, der indhegnes og hvori der skal udsættes bison og hjortevildt. I tabel 4 kan man se, at orienteringsløb - næst efter "Andet" - er den organiserede aktivitet, der finder sted oftest, omend det dog kun er i et omfang på under 1 løb pr. kvartal. Det bruges jævnligt til Høst Open - en årligt tilbagevendende begivenhed om efteråret med omkring 1000 deltagere. Stævnet er essentielt for orienteringssporten på Bornholm, idet det bidrager med et overskud til lokalsporten og ikke mindst vedligeholdelsen af orienteringskortene.

I den eksisterende bisonindhegning har der ikke været givet tilladelse til orienteringsløb, hvilket har været et overkommeligt problem. Men vi kan være bekymrede for - på trods af meldingen ovenfor - at dette fortsat vil være tilfældet i praksis, på trods af at der i afsnit 2.2.2 bemærkes, at "I den fremtidige naturnationalpark vil muligheden for at møde en bison blive væsentligt lavere end nu, hvorfor udfordringer ift. friluftslivet skønnes begrænset." En sådan fortsat praksis vil have store konsekvenser for orienteringssporten og i direkte modstrid med de mange meldinger om uændret adgang, der er fra miljøminister Lea Wermelins side.

Faunalommerne vil kunne indgå som en del af den i forvejen naturvenlige banelægning, der udøves og dermed mindske risikoen for konfrontationer med bisonerne. Vi vil dog gøre opmærksom på, at deres størrelse og placering er stærkt generende for en sportslig fornuftig banelægning, hvorfor adgang til at løbe i mindst en af dem - ikke den samme hver gang - er essentiel.

Mht. hegnet noterer vi desværre, at der mod øst til Aaker Plantage fortsat kun opereres med 3 passagemuligheder. Da hegnet er højt og ikke passabelt, vil vi foreslå ca. dobbelt så mange passager placeret med passende mellemrum.

Opsummeret er det således de samme bekymringer, vi har, som i udkastet fra november. Det er dog meget positivt, at løb nu anses som en af de aktiviteter, der kan finde sted.

Med venlig hilsen

Nina Hoffmann (nh@do-f.dk)
Naturkonsulent
Dansk Orienterings-Forbund

Kell Sønnichsen (kell@soenniksen.dk)
Skovudvalget,
Dansk Orienterings-Forbund

Den Danske Dyrlegeforening Til Naturstyrelsen

Kommentarer vedr. forvaltningsplanerne for Naturnationalpark Almindingen

Den Danske Dyrlegeforening (DDD) takker for muligheden for at kommentere på udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Almindingen.

Undtagelse fra Dyrevelfærdsloven

DDD er uforstående overfor ønsket om at søge dispensation fra dyrevelfærdsloven §3 og §9 stk. 1 og 2. Det er DDDs opfattelse at det ikke, som det anføres i høringsbrevet (<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/2739a173-3a5f-456e-9904-4926e6064c3b/Bilag%203%20-%20H%C3%B8ringsbrev%20lovforslag.pdf>) til loven er uforholdsmæssigt store udgifter forbundet med at føre tilsyn som loven kræver. Ved brug af moderne teknologi som droner, gps-sendere etc. vil det være muligt at føre det nødvendige tilsyn med dyrene i Naturnationalparker under den gældende dyrevelfærdslov, særligt når der er valgt ikke at udsætte heste permanent.

Ved ikke at søge dispensation fjerner man også en stor del af den kritik, som har været i store kredse i Danmark. Loven bør være ens på begge sider af hegnet.

Positive elementer i forhold til dyrevelfærden i forvaltningsplanen

Dyrlegeforeningen ser positivt på

- At der kun udsættes krondyr, dåvildt og europæisk bison
- At visse områder fortsat periodisk afgræsses af heste og kvæg
- At der er planlagt fangefolde
- At man vil starte med et lavt græsningstryk
- At der laves faunalommer som giver dyrene mulighed for at søge væk fra de områder, hvor der færdes mennesker, når de finder det nødvendigt
- At besøgende ikke må fodre dyrene
- At der efter 2 år udarbejdes en særskilt analyse af dyrene og dyrevelfærden til vurdering af fremtidige tiltag

- At der ønskes veterinær assistance med udarbejdelse af rapporter til vurdering af dyrenes velfærd

Forvaltningen af de udsatte dyr og uddannelse af medarbejdere

DDD anser dyrevelfærden for at være under pres i forhold til den beskrivelse, som foreligger for forvaltningen af NNP Almindingen særligt i vintermånederne.

Dyrevelfærdsloven i Danmark gør, at vi skal agere langt tidligere end man har gjort i andre lande i forhold til dyrenes velfærd og adgang til foder jf. DCE rapport 425 om rewilding s. 37 og 38, hvor der beskrives tab af kropsvægt på 25% hen over et år og en dødelighed på 30- 50% i helårsgræssende projekter i Europa. Det kan på ingen måde accepteres i Danmark, og vi er nødt til at sikre os, at vi griber ind langt tidligere i Almindingen. Det kræver et meget opmærksomt opsyn og en løbende nødvendig regulering af antallet af dyr, herunder udtagning af dyr, som ikke trives.

Uddannelse af medarbejdere/tilsynsførende

Uddannelse af medarbejdere, som tilser dyrene, er essentiel og grundlaget for at en evidensbaseret overvågning af dyrene kommer til at fungere efter hensigten. Disse medarbejdere skal løbende uddannes og der bør ske en kalibrering mellem tilsynsførende i de forskellige Naturnationalparker for at sikre at dyrene bliver bedømt, så ensartet som muligt – særligt med henblik på, hvornår dyrenes velfærd er truet.

Vi kan i almindelige landbrugsbedrifter ofte se landmænd som bliver staldblinde, eller efterhånden får en fejlagtig bedømmelse af, hvad normalen er og derfor får reageret for sent på udfordringer. Det samme vil sandsynligvis ske i NNP, hvorfor det derfor bør fremgå af forvaltningsplanen, hvordan man sikrer de tilsynsførendes kompetencer. Det er tillige vigtigt at have protokoller for, hvordan man håndterer forskellige nødsituationer f.eks. hvem tilkaldes til at aflive et tilskadekommet dyr.

Hvilke dyr kan være i helårsgræsning i vintermånederne

Vintermånederne og det tidlige forår er det tidspunkt, hvor dyrene vil være under størst pres. Det er en forudsætning for at have udegående dyr om vinteren eller i vinterlignende vejr at de er i godt huld (dvs. fra huld 3), at de har tyk pels og har adgang til frisk vand samt kan finde et tørt leje jvf.

Fødevarestyrelsen og det Veterinære Sundhedsråd (Udegående dyr (fødevarestyrelsen.dk)). Dyr som kommer under huld 3 bør således udtages og flyttes til andre arealer, hvor de har mulighed for at få supplerende foder. Dette bør præciseres i forvaltningsplanen.

Huld er en del af en bedømmelse af, hvordan et dyr har det, men det er en meget sen indikator på manglende trivsel over længere tid. Det er nødvendigt for at kunne agere proaktivt i forhold til dyrenes velfærd også at inddrage dyrenes adfærd, og hvilke planter de æder, og dermed kunne handle langt hurtigere i forhold til at opretholde dyrenes velfærd. Vurdering af udfyldning af hungergrube kan anbefales til vurdering af et dyrs status, da det er en god indikator på at dyret ikke længere æder som det burde.

Evidensbaseret tilgang til bæreevne og hvor meget foder der er tilgængeligt i vintermånederne til udsatte dyr

"Områdets bæreevne vurderes årligt efter vækstsæsonen på baggrund af vurdering af bestandsstørrelse, tilgængelig fødemængde og gennemsnitlig huldscore s. 55".

DDD finder det forkert at en vurdering baseres på en gennemsnitlig score. Det er langt vigtigere, hvor stor spredningen på huldet er, og hvor mange dyr som er under huld 3, hvilket bør fremgå af forvaltningsplanen.

En proaktiv vurdering af fødegrundlaget er fint, men desværre viser det danske vejr i efterårsmånederne frem til forårsmåneder at være yderst forskellig fra år til år. Så hvad der synes at være af tilgængeligt foder i ultimo september/primus oktober måned kan være ændret markant i november måned. Der er således behov for en løbende vurdering af det fødegrundlaget.

Hjorte og bisoner er hegnede dyr i NNP Almindingen, hvor ejer har ansvar for at der er tilgængeligt foder. Der er behov for at søge et videnskabeligt grundlag for at vurdere hvad foder som er tilgængeligt og hvilken foderværdi det har.

Det tilgængelige fødegrundlag kan ændre sig markant grundet skiftende vejrforhold. Derfor kan det blive nødvendigt med en regulering af bestanden i løbet af vinteren/tidlige forår. Dette bør tillige fremgå af forvaltningsplanen.

Udfordring med parasitter

Området i Almindingen er forholdsvis vådt mange steder og dette vil ifølge forvaltningsplanen sandsynligvis blive yderligere forstærket. Det betyder at parasitter let kan blive en udfordring. Bisonerne på Bornholm er kendt for at have lungeorm og man bør søge veterinær ekspertise i forhold til at lukke den nuværende bestand ud på nye større arealer. Dette for at sikre at uønskede parasitter ikke flyttes fra det nuværende område (Bisonskoven) til hele Naturnationalparken.

Såvel krondyr som dåvildt kan ligeledes huse en del parasitter og med det forholdsvis lille areal (ca. 1/6 af Naturnationalparken), som er lysåbent og til dels vådt, kan parasitter også blive et problem for hjortearterne. Dette udvikler sig ofte i tider med fødeknaphed, hvor dyrene græsser tættere på deres efterladenskaber. Krondyr og dådyr har jo ikke som råvildtet mulighed for at søge udenfor Naturnationalparken for at finde føde på f.eks. på landbrugsmarker.

Begynd med lavt dyretryk

DDD ser positivt på den måde Naturnationalpark Almindingen vil forvalte dyrene med en lav belægning i først omgang og lade flokkene udvikle sig efterhånden som de reproducerer sig. Der synes at være stor usikkerhed omkring hvilket dyretryk som er acceptabelt. Her bør man gå videnskabelig til værks med danske undersøgelser til grund.

Udfordringer med bisoner

DDD vil anbefale at man får lavet en veterinær udredning af omkring Bison-bestanden og de udfordringer som har været, før man tilfører nye dyr. Herunder at sikre sig, at evt. nye dyr ikke medbringer sygdomme, som vi ikke har i Danmark.

Obduktion

Det anbefales at få dyr, som dør på arealet, obduceret før de går til destruktion for at få klarhed over, hvilke udfordringer dyrene har haft og dermed bruge dette i den fremtidige forvaltning.

Såfremt der er spørgsmål eller behov for uddybende forklaring står DDD gerne til rådighed.

Henvendelse til undertegnede.

På vegne af Den Danske Dyrlægeforening

Helle Slot

Medlem af interessentgruppen for Naturnationalparker under Miljøministeriet

hs@ddd.dk eller +45 2025 4027

DGI Bornholm

Bemærkninger til udkast til Naturstyrelsens faglige oplæg til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark ALMINDINGEN [...]

Generelle kommentarer fra DGI Bornholm

DGI Bornholm bakker op om Almindingen naturnationalpark og de øvrige nationalparker i DK med mere natur og bedre biodiversitet i Danmark. Vi vælger og kigge på de muligheder og nuancer og samfundssind, naturbevarelse, som projektet indeholder, frem for begrænsninger.

DGI Bornholm ser således frem til den kommende naturnationalpark og de muligheder for idræt og friluftsliv, der allerede er og senere kan blive mulighed for - men særligt hegning med udsatte dyr i Naturnationalparken må ikke få utilsigtede konsekvenser for befolkningens fysiske og mentale sundhed, eller deres mulighed eller lyst til at være aktiv i Nationalparken. DGI Bornholm ser det som vigtigt, at tiltagene ikke vil komme til at begrænse bornholmernes adgang til et aktivt idræts- og fritidsliv i vores fælles natur og i Nationalpark Almindingen.

DGI Bornholm ser ikke umiddelbart en negativ indvirkning på mulighederne for adgang og friluftsliv ved indsatsen for øget biodiversitet i Nationalpark Almindingen. – Men dog visse udfordringer og perspektiver, som bør tilrettes proaktivt under og i forbindelse med etablering af Nationalpark Almindingen.

Naturen er danskernes foretrukne sted at være aktiv

Brugen af naturen til aktiviteter og fællesskaber er vokset markant over de seneste årtier, og naturen er i

dag det sted, hvor flest voksne danskere dyrker en eller flere af deres motions- og idrætsaktiviteter.

Frivillige idrætsforeninger såvel som selvorganiserede motionsaktiviteter samler danskere i sunde og meningsfulde fællesskaber omkring idrætsaktiviteter i naturen, herunder løbere, orienteringsløbere, gå-hold,

vandrefællesskaber, mountainbikere mv. Skovene og naturen, særligt de statslige skove bruges desuden til afholdelse af mange motions- og idrætsevents. Særligt et øget fokus på de mere mentale positive påvirkninger af, at være ude i naturen er på hastig fremmarch. Her kunne Nationalpark Almindingen måske spille en særlig rolle på Bornholm i den videre udvikling af netop det område og de muligheder.

Bornholm og vores medlemsforeningers adgang til naturnationalparkerne skal sikres og fastholdes, dette er afgørende for DGI Bornholm. Dette gælder ikke kun de lovmæssige rammer for adgang, men i særdeleshed den reelle adgang. Barrierer, der sænker befolkningens reelle adgang til naturnationalparken bør undgås. Barrierer for den reelle adgang kan være foranstaltninger som manglende sikring og fortsat vedligehold af den rekreative infrastruktur. Barrierer er i særdeleshed hegn, stillezoner og udsatte dyr, med efterfølgende indskrænkning i muligheder for organiserede idræts- og friluftslivsaktiviteter og deres muligheder for at afholde arrangementer i områderne. Skulle dette blive tilfælde, skal DGI Bornholm opfordre til en hurtig og smidig anvisning af andre lign. områder og muligheder under NS Bornholm

Erfaringer fra både ind- og udland viser, at hegn og græsning ikke er problemfrit, når der samtidig er et aktivt friluftsliv. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning sammenfatter således: "Naturpleje med store græssende dyr har dog samtidig vist sig ikke at være helt uproblematisk, specielt ikke når den anvendes i områder, der også er forbundet med rekreative interesser.

Ansvar i tilfælde af ulykker og farlige situationer mellem udsatte dyr og besøgende i naturnationalparker bør afklares og tydeligt skiltes.

Trænere fra frivillige foreninger, guider m.fl. har et udvidet ansvar for dem, de tager med ud på tur. Med ansvar følger nødvendigvis et forsigtighedsprincip og vurdering af risiko for den pågældende tur og mulige situationer.

Konkrete problematikker, der rejses i forbindelse med den kommende naturnationalpark:

- Naturnationalparkens skovområder er ofte med dårlig sigtbarhed på grund af bevoksning, løv mv.

Den dårlige sigtbarhed kan uvægerligt resultere i pludseligt opståede situationer, hvor besøgende uforvarende fx i løb, eller på cykel vil kunne stå midt i en flok af udsatte dyr – med farlige situationer til følge?

- Vil fx foreningernes børnehold kunne færdes sikkert? Eksempelvis orienteringsløb, hvor børn løber uden voksne? Mountainbikeklubber, hvor børnene fx kører korte runder uden en voksen? Folkeskoleklasser, der nyder idræt i skoven?
- At der i nogle områder (stillezoner) lægges op til indskrænkninger i mulighederne for events og arrangementer som er vigtige for det lokale foreningslivs aktiviteter er bekymrende.

DOF Bornholm

Til NST. Bornholm.

Tak for et udmærket forslag til forvaltning af Naturnationalpark Almindingen.

Vi føler at alle sten er blevet vendt, alle interessenter er blevet hørt over en lang periode, så de bemærkninger vi har er af ren praktisk betydning.

Vi har skrevet det før, at vi ønsker os mange bænke i nnp, men husk at de for så vidt det er muligt bliver stillet i medlys, d.v.s. at man har solen i ryggen når man sidder og nyder omgivelserne. Der har også været talt om udsigtspunkter, det er det samme der gør sig gældende her, at de placeres i medlys, men her er det vigtigt at der er en mørk baggrund så når man står på udsigtspunktet at man falder i med baggrunden så man ikke skræmmer vildtet og fuglene.

Vi er godt klar over at forsvaret skal have sin gang i nnp, men at andre grupper skal ind og gennemføre et arr. mener vi ikke er acceptabelt, da det vil virke forstyrrende på naturen i parken hvis der gennemføres arr. i tide og utide, det er der lavet undersøgelser om, hvor naturen reagerer negativt bare ved at skovvejene bliver brugt af en større gruppe mennesker.

Mvh.

John Holm

DOF Bornholm.

DOSO

Vedr. Offentlig høring af projektforslaget for naturnationalpark Almindingen

Bisonokser i naturnationalpark Almingen

DOSO er stærkt kritisk over for udsætning af bisonokser i naturnationalpark Almindingen. Fra lokal side er der rejst kritik af planerne om at supplere den nuværende bestand med flere dyr. Kritikken tager udgangspunkt i de erfaringer og problemer, man har haft og stadig har med den nuværende bestand, idet der har været massive problemer med dyrevelfærden for de indhegnede bisoner. Der er indgivet flere politianmeldelser vedr. den måde, man har behandlet dyrene på, ligesom Fødevarestyrelsen har modtaget adskillige klager. Nu ligger sagen som en straffesag hos politiet i Rønne. Om der rejses sigtelse eller ej, må tiden vise.

Anklagerne drejer sig specielt om den store dødelighed, der har været i bisonflokkene, siden projektet startede. Levetiden for en Europæisk Bison er 20 – 25 år, men af flere årsager har levetiden for Almindingens bisoner været langt mindre. 16 relativt unge bisonokser er døde, hvilket er et alt for højt antal i forhold til den lille bestand. Det er dybt betænkeligt at fortsætte med at udsætte disse dyr, når man ikke har en klar forståelse af, hvad en så høj dødelighedsprocent kan skyldes. Fra kompetent side er disse meget uheldige tilstande blevet påpeget, og obduktionsrapporter fra Aakirkeby Dyreklinik I/S fastslår da også, at flere bisoner er døde på grund af svækkelse som følge af manglende foder og parasitangreb. Viljen til at tilskudsfeede og til at behandle de parasitbefængte dyr har ikke været til stede, og det er bekymrende, når det også bliver fastslået, at parasitbelastningen ikke er for nedadgående (Statusrapport af Kurt Buchmann m.fl. Københavns Universitet 2021).

Meget tyder på, at problemerne med parasitter hænger sammen med, at bestanden er dårligt genetisk udrustet pga. indavl. De bornholmske bisoner er hentet fra Polen, hvor man avler efter den samme standard ud fra et meget lille materiale.

Det betyder, at dyrenes immunforsvar er nedsat, så bakterier, virus og snyltere får let spil. Parasitterne kan være hovedårsag til den store dødelighed. Der er også risiko for, at de kan sprede sig til naturparkens hjortedyr samt til lokalbefolkningens kvæg og får.

I Naturstyrelsens Projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltningen af Naturnationalpark Almindingen kan man læse følgende: "Bisonerne i Almindingen har gennem de sidste 9 år været igennem en sådan til tider hård selektion,".

DOSO undrer sig over, at man for "husdyr" i indhegnede arealer kan tillade en hård selektion uden at overtræde Dyrevelfærdsloven. Samtidig er der altså intet der tyder på, at den hårde selektion har afhjulpet problemet med parasitangrebene. Derfor foreslår DOSO, at man undlader at udsætte bisonokser i Almindingen, også fordi arealet for bisonerne bliver fem gange større med deraf følgende risiko for endnu ringere overvågning.

Alle disse problemer må naturligvis grundigt undersøges, hvis man – på trods af DOSO's protester - vælger at udsætte flere bisonokser. Endvidere skal man være opmærksom på, at en væsentlig del af det areal, som man vil udvide den nuværende bisonpark med, udgøres for en stor del af mosearealer, som ikke har værdi for dyrenes fouragering.

Det er hensigten at opsætte et 2,35 m højt hegn, hvor de nederste 0,35 m friholdes, således at mindre pattedyr kan passere hegnet, medens krondyrene holdes indenfor. I den forbindelse må der naturligvis kræves et yderligere opsyn langs hele hegnet, idet der er risiko for, at rå- og dåvildt samt mindre kronvildt kan få geviret låst fast i hegnet.

Med venlig hilsen

DOSO

Peter Møllerup
Formand

Dyrenes Beskyttelse

Naturstyrelsen
NnpAlmindingen@nst.dk

1. juli 2022
D22-464891

Offentlig høring af projektforslag for NNP Almindingen

Indledende bemærkninger til nærværende høring

I projektforslagene understreges, at i naturnationalparkerne er hensynet til dyrevelfærden i forvaltningen af de udsatte dyr afgørende. Dette er et beundringsværdigt mål, men som det fremgår af nærværende høringssvar mener Dyrenes Beskyttelse ikke at Naturstyrelsen er kommet over målstregen med dette.

Overordnet og sammenfattende finder Dyrenes Beskyttelse det overordentlig vigtigt at denne og de øvrige forvaltningsplaner indeholder udførlig og konkret beskrivelse af hvordan Naturstyrelsen vil sikre, at Dyrevelfærdslovens § 2 til enhver tid kan overholdes i forhold til de dyr, der er begrænsede af hegnene i naturnationalparkerne. Dette synes vi fortsat nærværende plan mangler.

Vi vil ydermere understrege, at vi mener, at det uden omhyggeligt individuelt tilsyn ikke vil være muligt at sikre overholdelsen af § 2.

Baggrund

Projektforslagene for naturnationalparkerne Almindingen, Stråsom og Tranum er nu sendt i offentlig høring. Det er dog ikke første gang Dyrenes Beskyttelse har haft mulighed for at kommentere planerne for de nævnte naturnationalparker. I december 2021 indsendte Dyrenes Beskyttelse bemærkninger til de daværende udkast til forvaltningsplaner for Almindingen, Stråsom og Tranum. Desværre kan vi se, at de bemærkninger, vi kom med dengang, stadig er relevante. De vil derfor i deres helhed være gentaget som afslutning på nærværende høringssvar.

Specifikke bemærkninger

Tilsynet

Afsnit 3.2 indleder med at fastslå, at der føres et proaktivt tilsyn med de udsatte dyr. Der følger en fin beskrivelse af karakteren af dette tilsyn, udarbejdelsen af forsknings- og erfaringsbaseret overvågningssystem og interne retningslinier. Der er dog i dette to alvorlige mangler:

- Et reaktivt tilsyn nævnes ikke.
- Dyrenes sundhedstilstand vurderes øjensynlig kun på bestandsniveau.

Dyrenes Beskyttelse
Buddingevej 308
2860 Søborg

Tlf. +45 3328 7000
db@dyrenesbeskyttelse.dk
dyrenesbeskyttelse.dk



DYRENES BESKYTTELSE

Et proaktivt tilsyn er efter Dyrenes Beskyttelses mening en klar forudsætning for at undgå kriser for dyrene forårsaget af f.eks. fødemangel. Vi er derfor glade for de tanker man har gjort sig omkring netop det proaktive tilsyn. Det proaktive tilsyn på bestandsniveau er også tilstrækkeligt, når det gælder om at vurdere områdets bæreevne set ifht. dyrenes antal og gennemsnitlige sundhedstilstand. Dog mener vi ikke, det er tilstrækkeligt kun at vurdere det efter vækstsæsonen. Områdets bæreevne bør vurderes igen i februar, da det ofte er på dette tidspunkt eventuelle problemer begynder at vise sig.

Et proaktivt tilsyn er dog på ingen måde tilstrækkeligt, når det gælder det enkelte individs sundhedstilstand. Denne kan kun vurderes og sikres gennem individuelt tilsyn.

Dyrevelfærdsloven gælder det enkelte individ. Dette betyder, at Naturstyrelsen ved forvaltningen af alle dyr bag hegn skal sikre sig, at det *individuelle* dyrs tilstand ikke er i konflikt med lovens § 2. Tilsynet med dyrene skal således kunne sikre, at dyr, der er syge eller tilskadekomne, opdages tids nok til, at de enten får en passende behandling eller aflives uden unødigt ophold, hvis det vil være uforsvarligt at lade dyret leve. Dette er endvidere ved flere lejligheder understreget af miljøministeren. Det er således vigtigt at hæfte sig ved, at forpligtelserne overfor dyrene gælder det individuelle dyr. Men sådanne individuelle hensyn kan ikke sikres gennem tilsyn på bestandsniveau. Det kan de kun gennem et individuelt, reaktivt tilsyn.

Vurderingerne af bestanden (f.eks. gennemsnitligt huldscore) sammen med vurderingerne af vegetation, vejr, mv. kan anvendes til at trimme den proaktive forvaltning, som skal sikre dyrene mod sult. Det er dog ikke muligt ved et tilsyn på bestandsniveau at sikre at individuelle dyr, som kommer til skade eller rammes af pludselig sygdom, opdages tids nok. Kun det jævnlige individuelle tilsyn kan sikre dette. Dyrenes Beskyttelse mener derfor, at forvaltningsplanerne for alle naturnationalparker skal indeholde beskrivelser af hvordan, man vil sikre overholdelsen af Dyrevelfærdslovens § 2 for alle individuelle dyr bag og begrænset af hegnene. Måske det ville være en idé i forvaltningsplanerne at inkludere et resumé af de interne retningslinier for dyrevelfærd i naturnationalparkerne, som Naturstyrelsen er ved at udarbejde.

Faglige kompetencer vedrørende tilsynet af dyrene

Naturstyrelsen vil sikre, at der er de rette faglige kompetencer til at tilse dyrene. Dyrenes Beskyttelse savner en langt mere konkret beskrivelse af *hvordan* man sikre disse kompetencer og mere specifikt hvilke kompetencer, Naturstyrelsen finder nødvendige. Derudover er det vigtigt med en beskrivelse af hvordan man vil udvikle disse kompetencer, da viden om og kompetencer udi tilsyn med helårsgræssende dyr befinder sig på et niveau i dag, hvor vi må forvente en stejl udviklingskurve i de kommende år.

DYRENES BESKYTTELSE

Forvaltning af "fritlevende" pattedyr

Sektion 3.4 omhandler forvaltningen af dådyrene i NNP Almindingen. Det virker lidt skævt, at denne omtale sker under overskriften "Principper for forvaltning af fritlevende pattedyr". Ganske vist planlægges dådyrbestanden at tage udgangspunkt i de dådyr, som befinder sig på arealet, når hegnet sættes op, men fritlevende er de jo netop ikke. De er ligesom kronvildtet og modsat råvildtet begrænset af hegnet, hvorfor de samme forpligtelser ifht. Dyrevelfærdsloven gælder for dåvildt som for kronvildt.

Af ovenstående årsag kan sætningen "Der fodres ikke" i første afsnit ikke accepteres. Der bør indflettes samme mulighed for undtagelsesvis tilskudsfoeding som gælder for de øvrige hegnsbegrænsede dyr.

I sektion 3.4 peges på, at visionen er at arbejde med en reaktiv forvaltning (på bestandsniveau) af dådyrene. Dette samtidig med, at der kort efter beskrives en proaktiv forvaltning af samme. Dyrenes Beskyttelse mener, at forvaltningen af dåvildtet skal følge samme linier som forvaltningen af kronvildtet: Både proaktiv forvaltning (på bestandsniveau) og reaktiv forvaltning (på det individuelle plan). Vi savner desuden en nærmere beskrivelse af denne reaktive forvaltning.

Parasitter

Tilsynet bør blandt andet indebære en undersøgelse af parasitter ved hjælp af gødningsprøver. Hvis der skulle være arealer med en ekstra høj parasitbelastning (f.eks. vådområder som kan give store problemer med leverikter), så skal det efterfølgende være muligt at kunne udhegne sådanne arealer. Denne del af tilsynet bør ligeledes være beskrevet i forvaltningsplanen.

Vi vil endvidere gøre opmærksom på, at parasitbelastningen i et vist omfang kan modvirkes ved at anvende flere forskellige arter græssere.

Valg af dyr

Sektion 2.2.2 forekommer en anelse uklar for så vidt angår valget af dyrearter. Det fremgår, at dele af naturnationalparken allerede i dag afgræsses af kvæg og heste. Vi savner en nærmere beskrivelse af dette dyrehold og dets forvaltning.

Øjensynlig spiller denne afgræsning en vigtig rolle for sårbare arter. Kvægets afgræsning kan langt hen ad vejen erstattes af bisons afgræsning, men hest og kvæg/bison har et betydeligt mindre overlap både hvad habitat- og fødevalg angår. Det er uklart, hvorfor hestene skal fjernes fra naturnationalparken i stedet for blot at få mere plads (hvorved deres græsningstype kunne bevares).

DYRENES BESKYTTELSE

Bisons nuværende fødevalg i Almindingen

I sektion 2.2.2 findes et helt afsnit om bisons nuværende fødevalg i Almindingen. Det er spændende viden, men muligvis ikke helt relevant i sin nuværende form. Bisons fødevalg afhænger både af hvad den foretrækker og af tilgængeligheden af føden. Da bisonerne i naturnationalparken får langt mere plads og derfor også en anderledes fødetilgængelighed vil deres nuværende fødevalg ikke nødvendigvis afspejles fuldstændigt i det fremtidige fødevalg. Ønskes afsnittet bevaret ville vi foreslå en perspektivering via de undersøgelser, der er tilgængelige, af bisons fødevalg bag hegn andre steder i Europa.

Dyrenes Beskyttelses bemærkninger fra december 2021 til udkastene til forvaltningsplaner for Tranum, Stråsø og Almindingen naturnationalparker

Dyrenes Beskyttelse vil allerførst minde om, at Miljøministeren i forbindelse med vedtagelsen af lovforslaget om naturnationalparker gav følgende tilsagn:

1) "Miljøministeren giver **tilsagn** om at gennemføre en **særsomt evaluering af velfærden for de udsatte dyr i naturnationalparkerne, inklusive et pilotprojekt med teknologisk understøttelse af tilsynet**. Evalueringen vil blive gennemført højst to år efter, at dyrene er sat ud, og vil være et supplement til det løbende tilsyn med dyrene."

2) "Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri giver **tilsagn** om, at der i forbindelse med dispensation efter den med lovforslaget foreslåede bestemmelse i dyrevelfærdslovens § 20 a og fra bekendtgørelse om dyrevelfærdsreglerne mindstekrav til hold af heste – således at tilsynet med de udsatte heste i en naturnationalpark kan udføres jævnligt og på bestandsniveau – vil blive fastsat vilkår om følgende:

- **Minimumsfrekvens for tilsynet på bestandsniveau i perioder med risiko for fødemangel og eventuel folingssæson inklusiv den sidste måned af drægtighedsperioden. Ved minimumsfrekvens forstås, at tilsyn udføres hver anden dag eller hyppigere.**

- **Udsætning af et begrænset antal heste i naturnationalparkens første år. Ved et begrænset antal heste forstås, at der, for med stor sikkerhed ikke at overskride områdets bæreevne, vil blive udsat højst halvdelen af det projekterede antal heste.**

3) "Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri giver **tilsagn** om, at der i forbindelse med dispensation efter den med lovforslaget foreslåede bestemmelse i dyrevelfærdslovens § 20 a – således at tilsynet med de udsatte kreaturer i en naturnationalpark kan udføres på bestandsniveau – vil blive fastsat vilkår om følgende:

- **Minimumsfrekvens for tilsynet på bestandsniveau i perioder med risiko for fødemangel. Ved minimumsfrekvens forstås, at tilsyn udføres hver anden dag eller hyppigere.**

Vi mener, dette kan afspejles tydeligere i de foreliggende udkast til forvaltningsplaner for Tranum, Stråsø og Almindingen.

DYRENES BESKYTTELSE

Vi vil heller ikke undlade at bemærke, at vi vil anbefale, at der undlades søgt dispensation fra dyrevelfærdslovens § 3 og 9, da dette er den enkleste måde at overbevise om miljøministerens oprigtighed, når hun understreger, at der ikke må gås på kompromis med dyrevelfærden.

Generelle bemærkninger

Forvaltningsplanernes afsnit om "Principper for forvaltning af de udsatte dyr" ligner noget ad vejen en gang copy and paste. F.eks. omtales kreaturer i Almindingen på trods af, at det andetsteds fremgår, at det er bison, krondyr og dådyr, der tænkes sat ud i Almindingen. Her kunne vi tænke os mere konkrete og detaljerede planer møntet på de dyrearter, som er aktuelle for hver enkelt naturnationalpark – f.eks. afsnit om artsspecifikke udfordringer ifht. dyrevelfærden. Da der allerede findes mere artsspecifikke planer for f.eks. udsætning af dyr, udtagning af dyr og græsningstryk, tror vi på, at dette kan lade sig gøre.

Bemærkninger gældende alle tre udkast

Den nuværende formulering i afsnit 3.2:

"I risikoperioder (bl.a. hård frost og længevarende tørke) forventes tilsynet at ske hver anden dag eller hyppigere."

bør strammes op som følger:

"I perioder med risiko for fødemangel (bl.a. ved frost og tørke) skal der udføres tilsyn hver anden dag eller hyppigere".

"Forventes" er ikke godt nok – det SKAL foregå som lovet!

I risikoperioder SKAL tilsynet intensiveres – endog til individniveau, især i de flokke, hvor der kan være fødende dyr. Vi forventer, at der i risikoperioder vil være individer, der af en eller anden grund er svagere end andre, hvorfor tilsynet skal intensiveres til individniveau.

Derudover har vi følgende kommentarer:

Vi ved, at der har været problemer med stor parasitbelastning hos bisonerne på Bornholm. Derfor mener vi, at man skal holde nøje øje med parasitbelastningen hos dyrene i alle NNP (og modvirke den ved altid at anvende flere forskellige arter græssere). Man vil kunne forestille sig, at der vil være områder, hvor dyrene opholder sig/æder mere tæt, hvorfor de vil kunne smitte hinanden.

Når dyrene vurderes efter huldscore, er det vigtigt, at vejrlig og årstid tages med i betragtning – og i øvrigt også, om der er drægtige dyr. Drægtige dyr har større behov for føde, og man vil forvente højdrægtige dyr i den periode, hvor fødemængden er mest reduceret – i april måned.

Vi anbefaler, at dyrene får adgang til mineraltilskud.

DYRENES BESKYTTELSE

Vi vil anbefale, at der anvendes reproducerende kvæg frem for stude. Helårsgræssende kvæg på naturområder klarer sig bedre, når de har erfaring med dette liv. Og den erfaring opnås bedst ved at være født ind i livet som helårsgræsser. Ved at anvende stude forventer vi, at der vil komme et forsyningsproblem: At det bliver svært at skaffe kompetente stude. Dette risikerer at få en negativ effekt på dyrenes velfærd – især hvis der så vælges mindre kompetente stude for at opfylde et græsningsbehov.

Med venlig hilsen

Lena Rohn
Fødevarer- og Miljøpolitisk chef

Michael Carlsen
Biolog, projektleder

Fri Natur

Til Naturstyrelsen

Emne

Høringssvar Naturnationalpark Almindingen fra foreningen Fri Natur.

Præsentation af Fri Natur:

Fri Natur er en landsdækkende forening med over 700 medlemmer og med følgende formål:

- Fri Natur arbejder for fri, varieret og tilgængelig natur.
- Fri Natur arbejder for større og sammenhængende naturområder i Danmark.
- Fri Natur betragter ikke hegnede arealer som vild natur.
- Fri Natur arbejder for levevilkårene og den frie bevægelighed for det naturligt forekommende vildt.
- Fri Natur tager afstand fra storskala natur eksperimenter, herunder indhegnede naturnationalparker, der fjerner habitater og begrænser friluftslivets reelle adgang.
- Fri Natur arbejder for, at ændringer eller etablering af natur, er baseret på bredt funderede videnskabelige retningslinjer, hensyn til klima, praktiske erfaringer og lokal forankring.

Høringssvar fra foreningen Fri Natur

Fri Natur gerne udtrykke sin holdning og ikke mindst store bekymring for den kommende forvaltningsplan for naturnationalpark Almindingen. Natura 2000 områderne og § 3 jorde bør få en særlig opmærksomhed, som vi ikke mener at udkastet til forvaltningsplanen tager hensyn til.

Endvidere er debatten om de kommende naturnationalparker fortsat i gang - samtidig med at en stor del af befolkningen - herunder naboer og borgere i området er ikke blevet tilstrækkeligt oplyst om planernes omfang og konsekvenser for dem og deres ejendomme.

Ændret naturpleje praksis

Igennem en længere årrække har de hidtil anvendte naturplejemetoder vist deres værd. Fri Natur mener, at denne form for naturpleje ikke blot bør erstattes, fordi hele miljøministeriets praksis nu ændres efter pres fra en række politiserende biologer. Det er Fri Naturs indtryk, at Rewilding-ideologen har fremmanet et voldsomt paradigmeskift i ministeriets/ministerens syn på naturpleje, og dermed påtvunget medarbejdere i Naturstyrelsens arbejdsgange, der ikke anerkender medarbejdernes årelange erfaring og deres tilegnede kompetencer.

Der er på tværs af Danmark eksempler på, hvordan samarbejde mellem Naturstyrelsen og lokale landmænd/lodsejere er velfungerende, og hvor naturen netop plejes samtidig med, at der er stor artsrigdom. Naturnær skovdrift og fokuseret naturpleje har givet en udvikling i artsrigdommen, og hvor etablering af vandhuller/ramsarområder netop har givet det løft for naturen, som nu søges løst med rewilding som eneste redskab. Udviklingen for flagermus er et godt eksempel på truede arter, der nu trives nye steder, hvor der har været konventionelle naturpleje tiltag og genskabelse af eksempelvis et mindre ramsarområde.

De store naturarealer, der forvaltes af Naturstyrelsen på vegne af borgerne i Danmark, danner basis for at naturpleje kan skabe arbejdspladser, og eksempelvis mindre naturarealer, som i sig selv ikke er rentable, kan afgræsses og samtidigt give

et løft til den lokale samfundsøkonomi.

Fri Natur ser med alvor på, at den nye fastlagte strategi medfører en risiko for at disse arbejdspladser helt forsvinder, og med dem forsvinder også viden om disse specifikke naturområder. En del af den viden handler om, hvilket græsningstryk områderne faktisk kan bære, og hvilke arter, der nu trives ift., hvilke uønskede arter, der forsvinder.

Fri Natur anerkender, at der fortsat er behov for afgræsning i naturen på særligt udvalgte steder, eksempelvis ådale og diverse overdrev.

Behov for undersøgelse

Fri Natur ønsker en tilgang, hvor konsekvenserne af naturplejen undersøges, og hvor der opstilles forskellige alternativer, da afgræsning med hegn, kronvildt og europæisk bison næppe er den eneste løsning for den fremtidige danske naturpleje på tværs af samtlige danske naturtyper.

Debatten om naturpleje har på grund af kontroversielle emner som adgang for friluftslivet, dyrevelfærd, opsætning af diverse hegn, hindring af den frie vildtbane mv. skabt røre i befolkningen. Den kommende rewilding strategi er ensopret og giver ikke megen plads til alternative forvaltningsmetoder.

Flere forskere peger netop på mulige alternativer for naturplejen, som ikke involverer rewilding. Fri Natur savner at disse alternativer bliver bragt i spil på lige fod med - eller endda før - rewilding som naturplejemetode. Det virker fagligt uholdbart, at en "one fits all" model kan anvendes uanset om naturplejen foregår på en klippeø, i klitheden, på heden, i mose, på overdrev eller i skoven. Argumentet om tilgroning og "det springer i krat" angives igen og igen som eneste trussel. Kan det virkelig det passe? Har man sammenholdt med gamle billeder fra Landsat databasen. Er hele Danmarks fællesejede natur sprunget i krat og groet efter - eller er det blot rewilding-tilhængernes antagelse, da man ikke har påvist andre trusler i den danske natur?

Fri Natur er bestemt ikke imod naturpleje eller genoprettelse af natur, der er målrettet til det enkelte område og skånsomt udført efter alle gældende love, fredninger og direktiver.

Fri Natur er generelt imod rewilding som eneste mulige naturpleje tiltag, da der er ikke meget evidens for effekten af rewilding. Det kan diskuteres, om den danske rewilding model overhovedet er egnet som natur forvaltningstiltag i Danmark, da den oprindelige rewilding ideologi knytter sig til store sammenhængende områder, som eksempelvis Yellowstone nationalpark i USA - der er 899,1 km², svarende til 899.100 ha, og hvor netop hegning ikke forekommer. Det er kun i den danske rewilding model at hegn forekommer så stringent, og hvor der er tale om små områder på mellem 800 - 1200 ha. og med eneste løsning værende afgræsning og med udsættelse af "forvildede" tamdyr i naturen.

Derfor mener Fri Natur, at der er tale om et storskala eksperiment med vor natur, hvilket er stærkt bekymrende set i forhold til at man har udpeget de naturarealer, der allerede har stor artsrigdom. Dermed risikeres det reelt at skade den bedste og mest artsrige natur vi har i Danmark. Fri Natur foreslår derfor ikke rewilding, som naturplejemetoden, der skal satses på fremadrettet i dansk naturpleje, da Danmark simpelthen er for lille til denne tilgang.

Fri Natur anser det for muligt og vigtigere at naturpleje kan foretages på forskellig vis – via private såvel som offentlige initiativer, og at der allerede i dag udføres naturpleje, som øger både artsrigdommen og varetager bilag IV arternes bevaring på forskellig vis. Nationalpark Thy er et glimrende eksempel på at naturpleje uden store

omkostninger for dyr, skov eller mennesker kan lade sig gøre. Her tænkes på opkøb af lavbundsjord, hvor der allerede nu kan påvises bedring i artsrigdommen, når disse naturplejes efter andre principper end rewilding.

Artsrigdommen under pres?

Hvis man ser på DMU's opgørelse over den danske natur og gransker Rødlisten (se bl.a. www.dansknaturtilstand.dk) synes den danske naturkrise at være overvurderet - herved bortfalder grundlaget for nødvendigheden af naturnationalparkerne.

Den ofte anførte manglende artsrigdom i skovene er ikke retvisende, det er den derimod i agerlandet og i overgangene fra skov til åbent landskab, ved diger og grøftekanter. Derfor synes 888 mio. kr., der er det samlede budget for etableringen af naturnationalparkerne ud fra et cost-benefit synspunkt, ikke at være hensigtsmæssig, hvis man ser på hvorledes disse midler kunne have gjort gavn andre steder, hvor problemet er reelt større og flere arter er truet. Tilmed er der afsat 165 mio. kr på Finansloven fremadrettet til vedligehold af naturnationalparker - et anseeligt beløb til forvaltning af angiveligt selvforvaltende natur.

Sammenligner man ældre fotos fra Landsat databasen, vil det tydeligt fremgå, at hele Danmark ikke springer i krat og trues af tilgroning, men at der muligvis er forskellige trusler alt efter, hvor man befinder sig i Danmark, og alt afhængig af naturtyper. Desuden er nogle naturtyper ikke er truet i en grad, der kræver handling. Det kan desuden bemærkes, at langt de fleste af de udpegede naturnationalparker, ikke var interessante for tilhængerne af rewilding for få år siden, da de netop havde en høj naturværdi. Dette har ændret sig på forbløffende kort tid.

At der er behov for afgræsning, men ikke nødvendigvis helårsgræsning i naturen, fremadrettet, er der nok ikke tvivl om, men vi skal nok være en smule varsomme med at tro at afgræsning er den eneste løsning på vores fremtidige naturpleje, især i vores skove og klitheder. Der er bred enighed blandt forskere om, at det især er afgræsning i agerlandet uden gødskning, der er behov for at etablere - men ikke afgræsning i skovene. Altså at eksempelvis kvæg, heste mm. kommer ud af staldene og igen sættes ud på markerne. Dette kræver aftaler med private lodsejere og en lovgivning der understøtter dette. Som et kort eksempel på lovgivning, der modarbejder dette, får en landmand der har sine kvæg på marken en bøde på op til 20.000 kr. hvis et dyr slipper ud af indhegningen. Vil man fremme afgræsning i agerlandet er lovgivning som denne uhensigtsmæssigt.

EU domme og Natura 2000

Det anføres i udkastet at en konsekvensvurdering ikke er nødvendig for naturnationalparkerne med tilhørende Natura 2000 områder. Miljøministeriet finder blot, at den kommende plan er nødvendig for området. Dette tager Fri Natur afstand fra, da netop en grundig miljøvurdering er nødvendig for at kunne tilpasse naturplejens anvendte redskaber og metode til et givent område – helt specifikt. Der er i Holland faldet dom over nedgræsning af Natura 2000 arealer, hvor der er dømt via den hollandske højesteret. Her fandt den hollandske højesteret at EUs Habitatdirektiv var overtrådt, hvorfor det må bemærkes at man fra Miljøministeriet gentagne gange vælger at se bort fra EU's naturbeskyttelsesdirektiv, habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv, og planlægger afgræsning af store Natura 2000 områder i Almindingen.

Således bør den kommende NNP Almindingen miljøvurderes, således at der i de tilhørende Natura 2000 områder sikres at udsatte, truede/rødlistede og ikke mindst bilag IV arter, ikke bliver påvirket i negativ retning. Der er en større forpligtelse til

bevarelse af Bilag IV arter.

Miljøministeriet ikke dække sig ind under blot at mene at ”går det bedre for nogen arter, så gør det ikke så meget, at det går skidt for andre” som en af forskerne bag strategien har udtalt - når der netop er tale om Natura 2000 arealer. Der påhviler et ansvar for konkret at vurdere mål, midler og effekt, når det gælder Natura 2000 områder.

I Polen er der faldet dom for traktatbrud vedr. skovning af Natura 2000 område (C-441/17)

Citat: ”.....at der ikke var gennemført en tilstrækkelig undersøgelse af, om de iværksatte tiltag for at bekæmpe typografbiller havde skadelig virkning på andre arter. Den reviderede skovbevaringsplan skulle derfor have været miljøvurderet efter art. 6, stk. 3.

Dommen belyser det principielle problem; at foranstaltninger for at beskytte bestemte arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget ofte kan have skadelig virkning for andre arter eller naturtyper i sammen område. Hvis dette er tilfældet, kræver bevaringsforanstaltninger en miljøvurdering efter art. 6, stk. 3, medmindre der i forvaltningsplanen er taget stilling/hensyn til alle Natura 2000 områder, og til den tilsigtede balance mellem de forskellige arter. Studerer man udkast til de danske nationalpark planer, der alle omfatter store Natura 2000 områder, mangler der, med få undtagelser, en stillingtagen til, hvorvidt beskyttelse af en art eller naturtype vil være skadelig for andre arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget, hvilket faktisk ifølge forskerne er det, der vil ske. Nationalpark planerne uden miljøvurderinger kan næppe opretholdes efter dommen i C-441/17.

Den kommende nationalpark Almindingen er udelukkende Natura 2000 beskyttet natur, hvorfor der bør udarbejdes en miljøvurdering og ikke blot som anført i oplægget en væsentlighedsvurdering af hele området. Der er her tale om rig og varieret natur med allerede naturligt forekommende vådområder, skov og græsland. Miljøvurdering synes ikke at være indeholdt i den fremlagte plan, hvorfor det må anbefales, at der iværksættes en decideret miljøvurdering også set ift. tidligere domme afsagt vedr. Natura 2000 områder. Kalvebod Brygge er et eksempel på at en miljøvurdering fandtes nødvendig.

Adgangsforhold

Fri Natur har tidligere fremsendt et bekymringsbrev til Naturstyrelsen vedr. farlige ”nærved” hændelser med store udsatte tamdyr. Der er efterfølgende skrevet artikler i flere dagblade og fagtidsskrifter om hændelser med de udsatte tamdyr i naturplejen, hvorfor man kan konkludere at udsættelse af store dyr i 46% af danskernes tilgængelige offentlige rekreative områder, vil virke stærkt adgangsbegrænsede. Corona krisen viste med al ønskelig tydelighed behovet for netop at kunne bevæge sig uhindret rundt i naturen, og den betydning dette har for folkesundheden. Der vil blive søgt at sørge for at handicappede/gangbesværede har adgang til området. Bør disse befolkningsgrupper ikke tilgodeses i samme omfang som andre brugergrupper, så denne gruppe kan deltage i det, der af ministeren benævnes ”store naturoplevelser”.

Opsætning af låger, færiste og det ydre strømførende hegn samt yderligere vildthejn er i sig selv en stor begrænsning af uhindret adgang til naturen, og dermed udfoldelse af rigtig mange fritidsaktiviteter. Desuden kan europæisk bison og hjorte finde på at tage ophold ved en låge, hvorfor forsøg på adgang kan skabe direkte farlige situationer.

Vurdering/kvantificering af friluftslivets brug af området

Der ses ikke i udkastet at være en decideret opgørelse over, hvorledes området benyttes som rekreativt eller hvilke fritidsaktiviteter, der udføres i området. Om der fx rides, cykles, køres med slædehunde, løbes, vandles eller spilles rollespil. Denne manglende opgørelse finder Fri Natur uhensigtsmæssigt i et område, hvor der er stor turisme og lokal fritidsaktivitet. At ministeriet ikke ønsker undersøge den nuværende brug af området - og konsekvenserne for den fremtidige benyttelse, er uforståeligt.

Borgerinddragelse og nærdemokrati

Der er undervejs i processen etableret lokale interessegrupper ifm. oprettelsen af de kommende naturnationalparker, men erfaringerne fra bl.a. Gribskov og Fussingø viser, at de forslag borgere og andre interessenter har indsendt, overhovedet ikke er blevet taget til indtægt.

Det er særdeles svært at få øje på at ministeriet/ministeren har været lyttende og imødekommende og tilpasset planerne. Der ses derimod en klar tendens til at nærdemokratiet i hele naturnationalpark udpegningen og udrulning af planerne, bliver sat ud af spillet, og der sker en voldsom centralisering i selve Miljøministeriet, hvor alle beslutninger træffes, og hvor Naturstyrelsen blot bliver "kustoder", der skal udføre ministerens ordrer.

Om de indsendte høringssvar vil blive tillagt nogen form for betydning kan ligeledes betvivles, hvis man ser på processen i Gribskov og Fussingø, hvor intet er ændret i udkastet og i de endelige planer til trods for en del indsendte høringssvar.

Det opleves, at referater ikke stemmer overens med det sagte på møder, og at medarbejderne har fået et talepapir, der blot refereres til, når der stilles kritiske spørgsmål. Et politisk talepapir, som medarbejderne skal henholde sig til.

Hvordan vil man fra MST/NST sikre, at der fremadrettet sker en faktisk og reel borgerinddragelse fremgår ikke af udkastet, herunder i hvilken udstrækning borgere/brugere faktisk får indflydelse på udformningen af naturnationalpark Almindingen. Borgerne oplever, at de sidder ved "børnebordet", og at de ikke kan få indflydelse. De oplever, at det fra politisk hold er bestemt: At der skal være hegn, sættes dyr ud, ingen lokal skovdrift eller jagt. Her er tale om lokale, som nyder at komme i naturen og som kærer sig om naturen. At der ikke kan flyttes et komma, må anses som et overgreb på demokratiet/nærdemokrati - og som fremmedgørende for borgernes tilknytning til naturen. Når Kommunalbestyrelsers ønsker og tiltag heller ikke tilgodeses er der tale om et vidtgående indgreb uden legitimitet.

Turisme

En anden overset konsekvens af de kommende planer for naturnationalparkerne og de indeholdte Natura 2000 områder, er den ønskede øgning i antallet af turister. Hvilket ligger implicit i en IUCN godkendelse. Fri Natur er bekymret for naturnationalparkernes "sensationelle" omtale og promovring, herunder brugen af "eksotiske og forvildede dyr som europæisk bison, kvæg, heste, elge, vildæsler mm. At miljøministeriet vælger at udsætte store dyr, der påviseligt ikke har levet forvildede, nogen steder i Danmark i mere end 1000 år, og indfører helårsgræsning - er en plan uden evidens. Der findes ikke belæg for, at det vil gavne artsrigdommen i alle naturtyper og det er uvist hvorledes balancen i naturen ændres. Samtidigt angives det at konceptet er godt for turismen, hvilket er et bekymrende hensyn, når naturhensynet burde vægte højest. Dette synes implicit at være modstridende interesser.

Turisme kan ikke i sig selv siges at være et naturplejetiltag, og kan vel næppe udgøre et legitimt grundlag for de til naturnationalpark udpegede områder incl. store

Natura 2000 områder. Derimod virker det som en økonomisk finansiering af naturnationalparkerne, og dermed sikring af en svæver gruppe interessenters videre arbejde. Ikke desto mindre lader det til, at den øgede turisme er et mål i sig selv fra Miljøministeriets side. Fri Natur mangler en vurdering af denne finansieringsform for de udpegede naturområder og bæredygtigheden af denne finansieringsform. Fri Natur mener, at naturnationalparkerne kan finansieres på andre og mere naturvenlige måder, ved f.eks. øget naturnær skovdrift, der samtidig gavner klimaet. Efterspørgslen på træ er høj i flere segmenter, og efterspørgslen bliver kun højere i takt med at byggeindustrien skal omlægge til bæredygtige materialer og klimaet tilgodeses. Der er således en klimamæssig, såvel som en økonomisk gevinst ved at satse på naturnær skovdrift og etablering af mosaikskov, fremfor struktur fældninger og urørt skov. Det er et paradoks, at man i loven om naturnationalparker ønsker et totalforbud med skovindustri og landbrugsindustri, men samtidig vil øge og tage hensyn til turistindustrien.

Naturnær skovdrift, og eksempelvis fokuseret naturpleje med husdyr på overdrev og i ådale, er i Fri Naturs optik mere foreneligt med natur og artsrigdom end et øget antal af turister.

Fri Natur er desuden bekymret for at områderne for naturnationalparkerne på mange måder er for små til, at de bisoner, kvæg, heste, elge og hjorte, der udsættes, kan få tilstrækkelig ro og fornødent fødegrundlag på årsbasis. Fri Natur frygter, at den forvildede natur i stedet bliver en form for dyreparker med elgsafari, bisonsafari, skrald, mennesker overalt og stressede dyr. Dyr, der ikke kan finde ro til skade for den eksisterende flora og fauna, og at der i sidste ende skabes en forringelse af artsrigdommen. Fri Natur er ligeledes bekymret for at naturnationalparkerne i høj grad kommer til at tilgode turister, på bekostning af de lokale borgere, der bor rundt om naturområderne og som i generationer har haft deres færden i naturen.

Fredninger og kulturarvsminder

Der findes dokumentation for korrespondance mellem MST og kulturministeriet, hvor det påpeges, at der ikke vil ske overlast på den danske kulturarv ved afgræsning i områder, hvor disse kulturarvsminder er beliggende.

Eksempelvis påpeger NST Gribskov, at der ikke må rides på digerne, da hestene vil træde digerne op. Hvordan trådet fra en flok stude/heste vil påvirke disse kulturarvsminder, når den ønskede flokdynamik udfolder sig - når europæisk bison begynder at trampe/skrabe med forbenene og grave jord op, har man undladt at vurdere. Det beskrives ikke, hvordan man sikre den tilstedeværende kulturarv, blot konstateres det, at det vil blive forsøgt at beskytte kulturarven. Hermed overtrædes lovgivningen på området, og en klar beskrivelse i planen burde således udarbejdes. Af EUs Habitatvejledning fremgår bl.a. følgende:

2.9.8 Museumsloven

Det følger af museumsloven 78 § 29 a, at tilstanden af sten- og jorddiger ikke må ændres.

Sten- og jorddiger kan være yngle- eller rasteområde for beskyttede bilag IV-arter, f.eks. markfirben.

Ved behandlingen af ansøgninger om dispensationer efter museumslovens § 29 j, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen varetage hensynet til Natura 2000-områder og beskyttede arter.

Se nærmere i § 7 i Kulturministeriets bekendtgørelse om beskyttede sten- og jorddiger og lignende 79 (dige bekendtgørelsen).

Reglerne administreres af Slots- og Kulturstyrelsen og kommunerne.

Altså er der her en klar konflikt ift. lovgivningen og den planlagte afgræsning.

Lovgrundlag

Med L229 er der skabt et skred, hvor gældende danske lov tilpasses til dette eksperiment. Ikke, hvor eksperimentet tilpasses gældende love, men hvor love bøjes, overrules og ændres drastisk. Et skred, hvor Miljøministeriet tilsyneladende nu er både lovgivende, udøvende og til dels den dømmende magt. Et lovgrundlag, hvor lovene tilpasses rewildingparadigmet, og ikke en tilpasning til det naturen sandsynligvis har brug for på netop et specifikt sted.

Af udkastet fremgår det: *“Som led i behandlingen af ansøgning om både etableringstilladelse og screeningsafgørelsen skal der foretages en vurdering af, om gennemførelse af projekterne vil have en væsentlig påvirkning på de Natura 2000 områder, som de indgår i, jf. habitatbekendtgørelsen. Hvis en væsentlig påvirkning ikke kan udelukkes, skal der gennemføres en habitatkonsekvensvurdering, hvilket også vil føre til, at der skal gennemføres en fuld miljøkonsekvensvurderingsproces”*.

Ovenstående vil være i fuld overensstemmelse med EUs Habitatdirektiv, fuglebeskyttelsesdirektiv mv.. Det fremgik ligeledes af planen for Gribskov at man ønskede en decideret miljøvurdering, og her blev ansøgningen om dette forkastet af Miljøministeren. Der er derfor ingen garanti for, at der i Almindingen vil blive miljøvurderet, hvorved man igen, fra ministerens side overtræder EUs Habitatdirektiv art. 6. stk. 3.

Lovgrundlaget skal sikre at ministerens/regeringens planer føres ud i livet, men Fri Natur kan ikke tydeligt se, hvorledes vores natur sikres i denne lovgivning. Det er derfor særdeles tvivlsomt om udkastet overholder *lov højere* - mao. EU direktiverne.

Miljøvurdering

Der er med afgørelsen om ikke at foretage en miljøvurdering af naturnationalpark Gribskov lagt op til, at der ikke i de andre kommende 14 (34) naturnationalparker skal miljøvurderes. Derfor kan man vel formode, at der ikke udarbejdes en klar baseline før projektstart, og at parkerne så kan påvises at være en succes, fordi der ikke er et reelt sammenligningsgrundlag at evaluere ud fra.

Fri Natur finder dette ganske kritisabelt, da grundlaget for evidens hermed bortfalder og evaluering blot kan ende med at blive en regulær optælling og ikke en valid opgørelse over fremgang og tilbagegang. Det bliver dermed en optælling uden reel videnskabelig værdi.

Derudover så anføres det, at der i Almindingen allerede forefindes stor variation i landskabet. Variation i form af vådområder, skov og græsland. Der er med andre ord tale om et ok varieret landskab, som netop ikke er sprunget i krat, hvorfor udsættelse af store tamdyr næppe er den rette form for naturpleje og bevarelse af bl.a. den skandinavisk natur.

Bilag IV arter

Det udpegede areal til naturnationalpark i Almindingen er en del af Natura 2000-område nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som både er udlagt til fuglebeskyttelsesområde (F80) og Habitatområde (H162). Naturnationalparken udgør knap halvdelen af statsskoven Almindingen og indgår dermed i øens største sammenhængende landskab.

Rødlistede fugle arter:

Rørdrum: A021

”Større områder med uforstyrret rørskov og stabil høj vandstand i yngletiden for at

rovdyr ikke kan få adgang til reden.”

Hvepsevåge A072

”Ældre, større løvskove, hvor reden placeres i de mere lysåbne og uforstyrrede dele af skoven.”

Rød glente: A074

”Miljøstyrelsen vurderer ikke at der er aktuelle trusler, da arten ikke stiller store krav bortset fra fravær af forstyrrelser. Indenfor naturnationalparken er der registreret et ynglepar ved Hagemyr.”

Lokaliteterne Bastemose, Svinemose og Hagemyr er af stor betydning for nedenstående rødlistede fuglearter.

- Lærkefalk ses i træktiden ved de tre store vådområder.
- Svaleklire er rødlistet som truet. Der er observeret yngleadfærd ved Bastemose og Hagemyr.
- Pirol og vendehals som begge har små og sårbare bestande i Danmark er observeret ved Svinemose og Bastemose.

- Karmindompap og pungmejse er begge observeret i Bastemose.

Pointer hertil: Miljøstyrelsen vurderer altså at udviklingen for eksempelvis den rødlistede fugleart den røde glente i almindingen er stabil eller endda i fremgang og der er ingen aktuelle trusler mod disse. Fælles for alle de rødlistede fuglearter er dog, at de kræver uforstyrrede områder. Hvordan hænger dette sammen med, at man satser på over 200.000 besøgende i naturnationalparken om året? Især ved det nu rolige vådområde hagemyr, hvor flere rødlistede fuglearter holder til, herunder den truede svaleklire, ligger stien i det nuværende projektforslag kun mellem 10-20 meter fra vådområdet. En øget turisme i dette område bør nøje konsekvensvurderes, da man ellers risikere at fuglene fortrækker på grund af øget forstyrrelser i form af turisme.

Arter på habitatdirektivets bilag 2 eller 5, samt fugle på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1.

På vådbundsarealerne i området findes en lang række tørvemosser, knyttet til våde, lyse næringsfattige arealer. Herudover findes der femradet ulvefod knyttet til næringsfattig råjord.

Pointe: Disse sarte vådområder risikerer at blive trådt og ødelagt af bisoner.

Der har i flere år ynglet et par perleugler inden for arealet for naturnationalparken i forskellige redekasser

ophængt af Dansk Ornitologisk Forening. Der er faste ynglepar af rørhøg i Bastemose og Svinemose. Trane

har ynglet fast ved Bastemose og Svinemose i mange år. Herudover er der nogle år 2-3 par på nogle af de

mindre lokaliteter. Rødrygget tornskade findes spredt i områdernes lysninger. Både rørdrum og plettet

rørvagtel findes i Bastemose, Svinemose og Hagemyr. Sortspætte har ikke været set på arealerne i årtier.

Lille fluesnapper er registreret ved Bastemose, Svinemose og Grønnevad og er knyttet til gammel løvskov.

Hagemyr har allerede vist sig som en fin lokalitet for bl.a. løvfrø og de rødlistede fugle rød glente og plettet rørvagtel.

Den frie vildtbane

Hvad er den mest almindelige form for menneskelig infrastruktur i verden? Det kan

godt være hegn. Fra flere undersøgelser af indhegnede økosystemer rundt om i verden viser forskningen, at hegn producerer en kompleks række af påvirkninger af økosystemerne. Langt fra alle påvirkninger er til fordel for de berørte habitater, enkelte steder har hegn ført til et kollaps af det eksisterende økosystem.

Et eksempel er Oostvaardersplassen i Holland, hvor hele økosystemet kollapsede, da det blev hegn inde. Et andet eksempel er den voldsomme påvirkning af Masai Mara, hvor gnuerne ikke længere har fri passage, det påvirker i den grad økosystemet at vandringen hindres. Det er også klart påvist at dingo-hegn i Australien har ødelagt balancen. Det ses tydeligt, at hegn har skabt to forskellige balancer og påvirkningen ses tydeligt på de to økosystemer. Lande og områder, der måske ikke er direkte sammenlignelige med det danske klima og danske forhold, men det overordnede billede illustreres dog tydeligt. Der er sågar i USA udviklet et specielt hegn, der gør det lettere passabelt for bestemt hjortearter, så det er klart påvist at hegn påvirker økosystemerne.

Hegn vil påvirke økosystemer, det viser flere internationale forskningsresultater.

Hegn har utallige økologiske effekter, der producerer vindere og tabere, og hjælper med at diktere reglerne for de økosystemer, hvor de forekommer.

Selv "gode" hegn, der er designet til at beskytte truede arter eller genoprette følsomme levesteder, kan stadig fragmentere og isolere økosystemer, da vildtet indenfor hegn eksempelvis begrænses i at migrere. At vildtets frie bane hindres af hegn kan vel ikke diskuteres selv om hegn er lavt og passabelt af hjortevildtet. Der tilstræbes en kraftig tråd, da denne ikke så let skades af hjortevildtet, men der er ikke vurderet på de skader der kan komme på hjortevildtet. Den eksisterende bestand af hjortevildt er jo netop ikke tilvænnet hegn, men har vandreruter, raste- og ynglepladser, som vil blive påvirket af opsættelse af hegn.

Hegn vil, uanset tykkelse og hegnsplænes kvalitet, blive løbet ned af store rudler af kronvildt. Det kan en hurtig rundspørge til landmænd, der bor op ad områder med meget kronvildt, bekræfte. Hegnet vil med stor sandsynlighed give skader på vildtet, hvilket er påvist adskillige steder i Danmark allerede. Det er påvist at indkapsling af et område for at beskytte en art kan skade eller dræbe andre arter eller skabe adgangsveje for invasive arter, en konstatering, som Fri Natur mener kan være fatal. Da der for, hver en "vinder" et hegn producerer, er der typisk flere tabere. Som et resultat kan hegn/hegnslinjer skabe "ingenmandslande", hvor kun arter og økosystemer med et snævert udvalg af egenskaber kan overleve og trives. Man risikere, at der opsættes unødigt meget hegn rundt om de tilstødende arealer, da hjortevildtet presses ud af deres kerneområder. Eksempelvis råvildt fouragerer ikke gerne sammen med kvæg og heste. Man har allerede bestemt, at man fra miljøministeriet ikke dækker markskader forvoldt af hjortevildt, der bliver presset ud fra naturnationalpark Almindingen.

Påvirkningen af de indhegnede områder, der nu skal afgræsses, kan således give uforudsete komplikationer, da man ikke har undersøgt hegnets påvirkning i det givne område. Slet ikke opsætningen af yderligere vildthege inde i selve parken. Ikke desto mindre, når først et hegn er bygget, er dets virkninger langvarige. Selv efter fjernelse kan "spøgelseshegn" leve videre, hvor arter fortsætter med at opføre sig, som om et hegn stadig var til stede i generationer. Med denne viden in mente, mener Fri Natur at politikere bør være mere forsigtige med at installere hegn i første omgang. I stedet for kun at betragte et hegns kortsigtede formål og landskabet i nærheden, ser Fri Natur gerne, at et nyt hegn ses som endnu et permanent led i en kæde af indgreb i naturen. Skader på afgrøder, vil medføre yderligere hegning, og dermed yderligere pres på vores hjortevildt, der indtil nu har haft store sammenhængende områder at

bevæge sig på. Områder de nu vil blive begrænset i at benytte på grund af presset fra de udsatte tamdyr. Tamdyr, der ligeledes vil påvirke de steder, hvor vildtet søger ro, ly og læ samt hvor mange vælger at føde næste generation.

Derfor ønskes en analyse af hegnets påvirkning lokalt, og hvordan de berørte landmænd vil forebygge yderligere vildtskader på deres marker, og hvorledes denne problematik vil blive løst fra de involverede myndigheder. Muligheden for, at det blot medfører yderligere hegning i naturen må klart foreligge. Har man overhovedet vurderet på at få udviklet en type hegn, der tilgodeser den frie vildtbane.

Datagrundlag

Den eneste trussel, der går igen i naturnationalpark planer og dertilhørende Natura 2000-områder, angives at være truslen om "Det springer i krat og lysåbne arealer begroes med invasive arter".

Der forefindes ældre Landsat billeder, hvor man burde kunne sammenligne nuværende tilstand med f.eks. tilstanden i 1970'erne, og her se, at den trussel ikke er så umiddelbart indlysende og forekommende som der lægges op til i DCE 460.

I stedet ses skræmmende billeder af totalt nedgnavet natur, hvor al vækst er forsvundet, og hvor ikke meget plads levnes til "blomsterflor og biodiversitet" i det omfang visse forskere ellers gør sig til talsmænd for. Helårsgræsning virker derfor nok ikke fremmende for forståelse af den omtalte "biodiversitetskrisen", da der tilsyneladende ikke bliver mere artsrigdom alle steder med helårsgræsning.

Det til trods, så viser forskellige analyser åbenbart stadigvæk, at Danmark, i hvert fald i den ene analyse, der ofte henvises til, ligger i bunden af skalaen i Europa – og det bliver slået stort op at rødlistede arter forsvinder med lynets hast.

Dog har AU måttet både revidere deres rødliste og senest har måttet bekendtgøre, at den rapport DCE 460 hele naturnationalpark planerne med tilhørende Natura 2000 områder hviler på nu skal genberegnes! Derudover er en årsrapport fra DCE nu åbenbart klassificeret som forskning, hvilket vækker undren i Fri Natur.

At rapporten "Dansk Natur Indikator" (DCE 460) iflg. AU nu skal genberegnes, er på baggrund af, at en professor har trukket alle sine data fra rapporten. AU har måttet sande at brugen af anonyme forskere ikke var helt optimalt, og de har efterfølgende måttet opgive navnene på disse "forskere". Forskere, der for en dels vedkommende så viste sig ikke at være forskere men blot ansatte i forskellige kommuner. Ansatte der "bekender sig" til det nye rewilding paradigme. Der er ingen metode angivet i rapporten, og der er ingen angivelse af systematik eller, hvorledes data er tilvejebragt, og om der er anvendt forskningsmæssigt valide metoder til indsamling af data. Der er ingen evidens for alle de indsamlede data, og der er frem for alt intet internationalt peer review af denne rapport.

Eksempelvis danner dette citat grundlag for beregninger: *Vi har sat kriteriet for at der er opnået konsensus ved at mindst 50% af eksperterne, der har afgivet bedømmelse, bakkede op om en specifik vurdering af en trussel eller regel, samt at mindst fem eksperter har afgivet bedømmelse.*

5 eksperter ud af 45 deltagere, er det næppe repræsentativt. Derudover så kan man udlede følgende ved blot at se på lidt af statistikken: Der er i DCE 460 intet revisionsspor, og der er en selvopfundet "mystisk" pointgivning, der ikke er ført bevis for.

Der foreligger ingen test eksempler, som f.eks. detail resultater, så man kan vurdere på resultaterne eller drage konklusioner ud fra sammenligninger. Der mangler også en indeksering. Forfatterne går fra pointgivning direkte til beregning af et meningsløst gennemsnit. Et gennemsnit, der så efterfølgende anvendes sammen

med en delvis cirkelslutning og heraf fremkommer det så, at dansk natur stort set kun kan overleve, hvis der udsættes store tamdyr.

Hvilket muligvis ikke er direkte uredelig forskning, men det er temmeligt tankevækkende, at der ikke fra AUs side ønskes en bedre videnskabelig fundering/validering af den udgivne forskning samt at man fra miljøministeriet iværksætter så store projekter på et så spinkelt datagrundlag.

Derudover så er DCE 460 langt fra fyldestgørende iflg. forskerne selv - Citat: *Undervejs i processen har vi måttet træffe en masse beslutninger om, hvilke indikatorer vi skulle basere DNI på, og hvor meget de skulle vægte i den samlede naturforvaltningsindikator. Alle beslutningerne er transparente og begrundede, men det kan alligevel være svært at gennemskue, nøjagtigt hvordan de kommer til at virke i det endelige kort. Vi håber at DNI kan blive prøvet af i forskellige sammenhænge, hvorved der uundgåeligt vil dukke fejl eller uhensigtsmæssigheder op, som kan rettes ved at give nogle indikatorer en mere retvisende vægtning eller ved at tilvejebringe bedre data. En sådan afprøvning vil også kunne pege på aspekter af DNI som kræver en videre udvikling. Måske er der processer, som mangler, eller processer, som ikke er fremstillet retvisende? Hen ad vejen vil der helt sikkert dukke ny viden op, som kan forbedre kortet.*

Mht. den i 2019 udarbejdede Rødliste, som ligeledes tillægges stor betydning ift. en arts tilbagegang og som er brugt som baggrund fra miljøministeriet/miljøministeren i en kampagne om den store krise den danske natur befinder sig i, er nu revideret, og der er stillet spørgsmål vedr. beregningerne i rødlisten fra flere andre faggrupper.

AU har forholdt sig til de stillede spørgsmål og medgiver, at der mangler 1805 arter - og giver en slags teknisk svar, som ikke er helt tilfredsstillende ift. hvorfor disse arter ikke er medtaget i beregningen. Hvorfor det faktisk synes påvist ud fra en yderligere gennemgang fra bl.a. forstfolk at tilbagegangen i artsmangfoldigheden er så minimal, at den er uden signifikans, og om der faktisk er tale om en tilbagegang. Ihvertfald ikke i de danske skove, som udgør en stor del af de kommende naturnationalparker. Når Rødlisten med i alt 5231 arter (2019-tal) anvendes som eneste vandtætte bevis for "biodiversitetskrisen" i Danmark, efterlader det et dårligt indtryk af, at man slet ikke forholder sig til 1805 arter, der netop har skiftet status. Det er klart misvisende, og den slags statistiske undersøgelser skal kunne indfange variation før og efter, hvor udvikling både til det bedre, og til det værre, bliver klarlagt. Arterne burde ikke blot udelades uden yderligere granskning!

Desuden rummer Rødlisten kun en vurdering af omkring 17,5% af Danmarks samlede antal arter.

Det må derfor påklages, at de fremtidige planer for naturnationalparker og dertilhørende Natura 2000 områder hviler på et alt for spinkelt datagrundlag, og at alle planer bør skrinlægges indtil, der er et validt datagrundlag og valide statistiske beregninger at bedømme den fremtidige naturpleje efter.

Planer udarbejdet i samarbejde med lokale medarbejdere, hvis årelange viden og erfaring tages til indtægt, sammen med valid forskning, og ikke blot brugen af udvalgte kolleger, der bekender sig til det nye rewilding paradigme, hvilket synes tilfældet i DCE 460. Derimod burde en bred vifte af forskere, forskellige faggrupper og lokale medarbejdere være inddraget i hele processen, og ikke blot en bestilt rapport uden forskningsmæssig validitet, der anvendes i så stort et natur eksperiment som i de kommende naturnationalparker, herunder projektet i Almindingen.

Giver urørt skov mere lysåben natur eller risikerer de fine lysåbne naturtyper at forsvinde, fordi aftalerne med naturplejerne og deres dyr ikke bliver fornyet? Kan det

dansk hjortevildt, som bestand, overleve de store indgreb vore skove står overfor, når alt skal "forfalde" og der skal henlægges/veteraniseres til biller og svampe uagtet, om der rent faktisk forefindes et fornødent antal biller og svampe i Almindingen. Kan bestanden af hjortevildt holdes sund og på et forsvarlige niveau, sammen med de europæiske bison.

Gennemser man derudover eksempelvis nogle af de hidtidige plejeplaner udarbejdet af Naturstyrelsens medarbejdere med kendskab til området, så mangler der muligvis lysåben skov i plantagen – ikke urørt skov! Det er dog ikke påvist, at der mangler lysåbenhed. Med hvilket formål? Ådselsbiller og nogle få svampe. Naturstyrelsen som vel må anses for at have en del ekspertviden på netop dette område, fra deres årelange pleje og færdsel i området påviser ikke, hvad lysåben skov vil tilføre området. Det er muligt, at det hidtil har været ved at drifte man plejet området, og at man nu skal forholde sig til paradigmeskiftet som medarbejder, men bevirker det at al erfaring blot skal skrinlægges.

Er artsmangfoldigheden så i frit fald overalt i Danmark, kan man spørge sig selv. Med tanke på at ovennævnte rødliste ikke holder, kunne indsatsen så spredes til at indbefatte lokale aftaler med oprettelse af f.eks. vildt korridorer, afgræsning af overdrev, afbrænding og skabelse af flere ramsarområder? Vi mangler fakta og datagrundlag. Det ses heller ikke, at der er brugt internationalt anerkendte beregningsmetoder i DCE 460. Blot egne - til denne ene rapport udviklede værktøjer, der kun understøtter udsætning af tamdyr i naturen, og ikke giver et bud på nogen som helst anden form for pleje af naturen i Danmark! Der findes alternativer til rewilding i f.eks. DCE 388, men disse er totalt fravalgt i de kommende forvaltningsplaner for naturnationalpark Almindingen.

Brandmandens Lov?

Miljøministeriet/miljøministeren henholder sig til at en miljøvurdering ikke findes nødvendig iht. Miljømålslovens § 21. I forlængelse af ovenstående argumentation, synes det kritisabelt, idet man ud fra et forsigtighedsprincip bør sikre sig, at så omfattende ændringer i naturplejen ikke får utilsigtede konsekvenser for naturen. Det skal understreges, at man ud fra "Brandmandens lov" har valgt at fokusere på de bedste naturområder vi har i Danmark. Hvilket igen taler for, at der foretages en grundig analyse og miljøvurdering af planerne før de sættes i værk. Den ændrede naturpleje i værste fald kan skade vores bedste naturområder i Danmark. Det bør ligeledes bemærkes, at Almindingen ikke tidligere var interessant ifm. rewilding/naturgenopretning i stor skala, da der her netop var en høj naturværdi. Endvidere bør det bemærkes at Brandmandens Lov er et semantisk kunstgreb, der tages i anvendelse for at overbevise befolkningen om, at der kun findes en løsning for den fremtidige naturpleje nemlig rewilding. Rewilding - et paradigme, der tilsyneladende i Danmark bindes op kun "Brandmandens Lov" og ikke Bygningmalerens Lov, der netop er en modsatrettet ideologi om at bevare det allerede eksisterende og ikke "forbedre" det bedste vi har.

Der findes iøvrigt ingen videnskabelige artikler, metoder mv. der klart beskriver "Brandmandens Lov" eller giver en entydig metode for anvendelse af denne "lov". Det der eksisterer er en dansk lærebog for grundforløb på landbrugsskolerne. Bogen anvendes angiveligt kun på Kalø Landbrugsskole ikke på biologistudiet! "Brandmandens Lov" er således heller ikke internationalt anerkendt forskning, hvorfor det forekommer noget risikabelt, at endnu en ideolog uden validitet finder så stor anvendelse i den fremtidige strategi for dansk naturpleje.

Er bæredygtighed uforeneligt med øget artsrigdom?

Skoven er en bæredygtig ressource, som kan bidrage til at nedbringe brugen af stål og beton i byggesektoren, og dermed give et positivt bidrag til hele klimaproblematikken samt medføre nedbringelse af CO₂ emissionen. Dette aspekt synes ikke at være levnet meget plads i planerne for nationalparkerne. Bindingen af CO₂ i urørt skov er på lang sigt lig nul. Fortsatte man derimod den naturnære skovdrift, som Naturstyrelsen har forestået i mange år, ville det fortsat kunne gavne det danske klimaregnskab. Vi mangler evidens for at urørt skov giver et forbedret CO₂ aftryk ift. naturnær skovdrift samtidig med en bedre artsrigdom. En stor tysk undersøgelse viser tværtimod at mere urørt skov ikke gavner artsmangfoldigheden. Undersøgelsen der er foretaget i bøgedomineret løvskov viser, at artsmangfoldigheden generelt er mindre i urørt skov, end i dyrket/driftet bøgeskov og/eller mosaikskov.

Fri Naturs anbefaling

Fri Natur anbefaler, at man sætter planerne på pause indtil der er udarbejdet de nødvendige valide data for, hvordan naturen reelt har det i Almindingen området. Det bør undlades at benytte forældede data samt at benytte data fra en ikke metodisk korrekt indsamling.

Derudover anbefaler Fri Natur, at der udarbejdes en decideret miljøvurdering for området iht. Habitatdirektivet art. 6 stk. 3 således, at der er et videnskabeligt og gennearbejdet fundament for påvirkningen af området fra de udsatte tamdyr, skovfældning og den øgede mængde af vand i området samt den påvirkning blæst mv. vil have på den kommende lysåbne natur og den øgede belastning fra turisme. Mere natur kan for eksempel også udvikles ved at bruge økonomiske incitamenter til at plante mere skov, eller lave mere våd natur på de åbne arealer, hvor behovet er så meget større. Lokalt samarbejde med lodsejere/landmænd, hvor artsrigdom har første prioritet, hvor det danske hjortevildt får en opprioriteret rolle som de naturplejere de rent faktisk er.

Fri Natur

Kontakt: Tlf. 5332 5062 - (KL.12 - 21)

Astersvænget 10, 7730 Hanstholm

Email: frinaturdanmark@gmail.com

Hjemmeside: <https://frinaturdanmark.dk>

Bank reg. 1687 konto 3233007446 - Middelfart Sparekasse

CVR 43089692

Friluftsrådet Bornholm

HØRINGSSVAR: FORVALTNING / PROJEKTPLAN NATIONALPARK ALMINDINGEN.
[...]

FRA: FRILUFTSRÅDET Bornholm

Helt øverst på dagsorden er at sætte fokus på målet = øget biodiversitet og mere vild natur. Ellers ender vi med en forarmet og relativ monokulturel natur inden for de næste par generationer, hvor friluftsrådets medlemsgrupper vil få mindre og dårligere natur og udøve deres aktiviteter i. Der er i vores optik fuldstændig videnskabelig evidens og belæg for dette. Derfor bør man igangsætte forsøg med Nationalpark(er) og Nationalpark Almindingen. Sideløbende med andre tiltag på området. Friluftsrådet Bornholm bakker derfor op om projektplanen for Nationalpark Almindingen og ser således frem til den kommende Nationalpark i Almindingen og de muligheder og oplevelser, som

vil blive skabt. Men vi anser det som meget vigtig, at tiltagene og etableringen ikke i nævneværdig grad vil komme til at begrænse (bornholmerenes) adgang til et aktivt idræts- og fritidsliv i vores fælles natur.

Friluftsrådet er ikke umiddelbart bekymret for negativ indvirkning på mulighederne for adgang og friluftsliv ved indsatsen for øget biodiversitet i urørt skov. Men i projektplanen finder vi dog ser vi dog en række problemfelter som vi mener bør belyses nærmere og på den videre vej imod etablering kræver en særlig opmærksomhed.

KOMMENTARER TIL PROJEKTPLANEN

Generelt er det positivt, at der bredt set er taget og tages synligt hensyn til friluftsliv og adgang, herunder de synligt planlagte formidlingsindsatser og yderligere udvikling af friluftsliv med bl.a. nye planlagte vandre- og oplevelsesstier, ture og ”udsigtspunkter”. Men selve beskrivelse af de planlagte friluftaktiviteter finder vi mangelfuld. Nye/ændrede friluftsfaciliteter er beskrevet meget flygtigt og ikke særlig konkret, men mest beskrevet som flytning og nedlæggelse af diverse og ny markering af stisystemer. Vi ser frem til en nærmere præcisering af hvad der etableres og hvad der indtænkes af nye friluftsfaciliteter i den nye nationalpark.

I forbindelse med den videre udvikling af friluftslivet kunne det være relevant at se på, hvilke organiserede aktiviteter, der reelt søges gennemført, får tilladelse og evt. finansiering før og efter etablering af naturnationalparken. Dette bør være tydeligere beskrevet i projektbeskrivelsen. Kunne der måske tilknyttes et antal bredere, mere visionære ideer til områder af friluftslivet, som kunne indarbejdes som selvstændige projekter via samarbejde og i samspil med eksterne lokale aktører og interessenter?

STILLEZONER?

Der etableres ifølge projektplanen 2 relativt store zoner med 266 ha stilleområder i Almindingen Nationalpark. Dette kan være hensigtsmæssigt forvaltningsmæssigt for at udsatte dyr (naturen) kan få fristeder, hvor visse friluftaktiviteter er begrænsede. Dette er helt acceptabelt. Det er dog væsentligt, at der ikke sker en unødigt begrænsning af adgangen til friluftaktiviteter i stilleområder, og at veje og stier kun nedlægges i stilleområder, når der er faglig begrundelse for det. Hvis stilleområder påvirker og begrænser adgang og afholdelse af arrangementer finder Friluftsrådet det meget vigtig, at NS Bornholm er proaktiv og åben for at kunne henvise til alternative og tilsvarende arealer til brug for vores foreninger.

UDSATTE DYR?

Erfaringer fra både ind- og udland viser, at hegn og afgræsning med store dyr ikke altid er problemfrit, når der samtidig er et aktivt friluftsliv. På trods af gode erfaringer i nuværende bisonskov er det derfor ønskværdigt, at man nærmere overvejer, hvordan infrastrukturen i den nye i nationalpark kan anlægges, så der forhåbentlig ikke opstår uheldige møder og farlige situationer imellem friluftstører og udsatte dyr. Det kan handle om stiforløb, oversigtsforhold og ikke mindst tydelig formidling. Ansvar i tilfælde af ulykker og farlige situationer mellem udsatte dyr og besøgende i naturnationalparken bør derfor afklares og skiltes.

Vores opfordring skal derfor gå på et tidligt samarbejde med os og relevante medlemsforeninger, før og under hele forløbet med etablering af Nationalpark Almindingen. Mange positive erfaringer fra tidligere samarbejder med NS Bornholm, har jo vist, at man med et proaktiv indsats, god formidling og en positiv tilgang til udviklingen og implementering af friluftaktiviteter og infrastruktur i skoven, i høj grad kan være med til at påvirke / styre udviklingen.

Der er vores håb, at dette kan være medvirkende til at undgå konflikter imellem mange forskellige

brugergrupper og de forventet mange besøgende og evt. et uheldigt møde med udsatte dyr, således at Nationalpark Almindingen bliver en gevinst for både naturen, biodiversiteten og en rigtig god oplevelse - og forhåbentlig en ekstra naturdimension for hele den bornholmske befolkning og vores mange besøgende turister. Overordnet set anser vi Nationalpark Almindingen, som et spændende projekt.

Vi imødeser den videre udvikling og igangsætning af.

KORT OPSAMLING

- **Godt og fyldigt udkast.**
- **Ønskværdigt med en mere konkret beskrivelse af hvad og hvilken friluft aktiviteter, som tænkes implementeret på kort sigt og på lidt længere visionært plan.**
- **Godt med mange adgangsveje med muligheder for cyklister og ryttere/heste. Store låger.**
- **Nye stisystemer er positivt**
- **Positivt med højt hegn – (med underadgang for småvildt, måske flyttes også lidt biodiversitet uden for hegnet?) 35 cm frirum under hegnet, kan der være mere plads under så en person evt. kan komme ud (kravle ud) – eller ind (sikkerhed)?**
- **Positivt med adgang fra Hareløkkerne og at området bevares som rekreativt område (som er uden for den givne indhegning)**
- **Vil stilleområder blive områder, hvor der ikke vil blive adgang for organiserede friluft aktiviteter som f.eks. orienteringsløb? (Hvis ja er det vigtig at formidle dette tidligt i forløbet og arbejde med synliggørelse af alternative områder til gennemførsel af en given aktivitet)**
- **Det er positivt, at der arbejdes med en gradvis indfasning af dyr, der sættes ud i nationalparken.
Det giver mulighed for erfaringer med samspillet mellem græssende dyr. Gradvis tilvænning.**
- **Godt valg af dyr ("Vilde racer") – som vi ikke opfatter i nævneværdig grad vil være til gene for friluftsliv og div. aktiviteter (ridning/ ryttere bl.a.)**
- **Det er selvfølgelig meget beklageligt at enkelte af vores medlemsforeninger eks. Jægerforbundet ikke kan udøve deres aktivitet i Nationalparken. Som følge af lovgivningen. Vi håber at NS Bornholm vil indgå dialog om dette, når og hvis det kommer til en given regulering af dyrebestanden i Nationalparken.**
- **Vigtig at NS Bornholm er proaktiv og åbne i forhold til at kunne anvise andre områder på Bornholm, såfremt visse aktiviteter ikke kan gennemføres i Nationalpark Almindingen, under hensyntagen til de givne forhold, udsatte dyr, stillezoner m.fl.**

Gribskov, Tisvilde Hegn, Melby Overdrev – Uden Hegn **Høringsvar for Natura 2000 planer 2022-2027, Almindingen.**

Vi en gruppe på 2500 medlemmer med navnet : ”Gribskov, Tisvilde Hegn og Melby Overdrev – uden hegn” fremsender hermed et høringssvar, som vedrører de kommende naturnationalparker og urørt skov i almindingen. Vi mener, at landet frie natur fortsat skal være uden kilometervis af hegninger og indsatte dyr samt at den beplantning som bl.a. er nåletræer skal bevares.

Vi har stor bekymring omkring hele processen med naturnationalparkerne, og i særdeleshed den manglende borgerinddragelse vi oplever, der faktisk er meget væsentligt for processerne omkring NNP.

Vi ser mange dilemmaer i at hegne hele skovområder/ naturområder både for mennesker og dyr. Vi tager derfor stor afstand fra, at naturnationalparker og urørt skov skal betyde indhegning af hele skovområder, hvilket i øvrigt ikke er det, lovgivningen på dette område, entydigt peger på, men som vi ser ske. Vi har som befolkning stor glæde af vores dejlige natur, vil endda pointere at folkesundheden afhænger heraf.

Fratages vi muligheden for sport og motion i naturen strider det direkte imod: **”Naturen er lige så vigtig for vores mentale og fysiske helbred, som den er for vores samfunds evne til at håndtere globale forandringer, trusler mod sundheden og katastrofer. Vi har brug for naturen i vores liv”**, citat fra EU's biodiversitetsstrategi for 2030 – ”Naturen skal bringes tilbage i vores liv”. Vi ønsker meget mere natur, men uden hegn og udsætning af store græssere rundt i vores skove og vores naturområder, med undtagelse af mindre sommergræsfolde – hvor dyrene tilses og passes. Vi udsættes for en øget risiko ved at færdes blandt store græssere. Dette er ikke ønskværdigt, og passer ikke ind i vores små skovområder i Danmark.

Vi vil i det følgende argumentere ud fra primært den rapport, der ligger til grund for naturnationalparkerne, ”Biodiversitetseffekter af rewilding” en videnskabelig rapport, som i øvrigt er blevet kritiseret fra mange sider især for at være for ideologisk præget (rewildings-ideologien) -

[Biodiversitetseffekter af rewilding \(au.dk\)](#)

Rewilding er uden evidens, og Danmark er et for lille land til disse forsøg.

Vi stiller spørgsmålstejn ved, om rewilding er den eneste metode til at højne biodiversiteten. Hegn om alle vores skov-, klit- og hede arealer med kommende 15 Naturnationalparker, og et forsøg på at genskabe de naturlige processer i økosystemerne med store græssere. Den ide er udsprunget fra USA, med Yellowstone Nationalpark som eksempel. Den forsøges nu at gennemføres i vores små skovarealer. Desuden er klimaet ikke at sammenligne, da vi i Danmark har meget vekslende temperatursvingninger. Om vinteren typisk vekslende mellem meget vådt og frostgrader. Det vil sige, at dyrene bliver våde og derefter afkølet, så de ikke formår at holde varmen.

Der er mange andre tiltag man kan gøre, såsom flere og større sammenhængende naturområder, naturnær skovdrift og genopretning af mangfoldighed i naturen. Statsskoven var allerede godt i gang med tiltagene. At der er biologer, som har en ideologi omkring genindførelse af bondesamfundets græsning i de danske skove, bør ikke være den altoverskyggende model, som lægges ned over Danmark.

Flere vandhuller og moser, flere lysninger. Hvis jorden skal behandles ift. græsvegetationen eller andet, kan vi som samfund sætte skovarbejdere med maskiner i gang, derved nedsættes arbejdsløsheden. EU -Biodiversitetsstrategi peger på, jeg citerer:

”Den andel af skovområder, der er omfattet af forvaltningsplanerne, bør dække alle forvaltede offentlige skove og et stigende antal private skove, og biodiversitetsvenlig praksis såsom skovforvaltning i bedre harmoni med naturen bør fortsætte og videreudvikles. Kommissionen vil til støtte herfor udarbejde retningslinjer for biodiversitetsvenlig praksis inden for skovrejsning, genplantning af skov og skovforvaltning i bedre harmoni med naturen. Dette vil ske sideløbende med den nye EU-skovstrategi.” (Side 10 EU- Biodiversitetsstrategi 2030).

”Samtidig er visse landbrugsmetoder en af hovedårsagerne til den faldende biodiversitet. Det er derfor vigtigt at arbejde sammen med landbrugerne for at støtte og motivere deres omstilling til fuldt ud miljøvenlige landbrugsmetoder” (Side 7 EU- Biodiversitetsstrategi 2030).

Kunne det tænkes at tilskudsordninger fra EU var tiltænkt landmandens landbrugsdyr, for at de kunne sommergræsse fra april til november, og på den måde pleje landbrugsarealerne. I stedet for det vi ser lige nu at rewildingsfirmaer såsom: [EU \(rewilding.dk\)](http://EU(rewilding.dk)) tjener penge på at udlåne dyr til helårsgræsning uden tilskudsfodring, og som har ringe interesse i at drage omsorg for dyrene.

Prof. Carsten Rahbek beskriver, at den største udfordring for biodiversiteten er, at naturen mangler mere plads. Ligeledes fremhæver Prof. Carsten Rahbek, at der ikke i nogen videnskabelige rapporter, fremhæves rewilding. Han pointerer, at det vides ikke, om store græssere er nødvendige til forbedring af dansk biodiversitet. Ydermere peger han på, at rewilding er et eksperiment, og at det bør diskuteres om det er ønskværdigt. (Prof. Carsten Rahbek, Center for Makroøkologi og klima KU, referat fra møde i Vildtforvaltningsrådet d. 7/12-20).

Det er meget bekymrende, at biologer nu forsøger at få indført rewilding i vores små skovarealer i Danmark, som nærmest et faktum, for at passe på vores biodiversitet. **Den vilde natur hjælpes bedst ved at give den mere plads.**

Vi vedhæfter videnskabelig rapport 425 fra DCE – National Center for Miljø og Energi udfærdiget i 2021. Vi beder jer om at tage kritisk stilling til nedenstående:

Vores hjemmehørende hjortevildt er fremover et skadedyr, hvorfor?

Rapporten beskriver, at vores naturlige vildt i de danske skove skal kigges på, som en hindring af rewilding. I modsætning til Jægersborg Dyrehave, som opnår Danmarks mest unikke biodiversitet, med kronstyr, dådyr, sikahjorte og vinterfodring. Det kan ikke være rigtigt, at vores naturligt hjemmehørende vildt skal have prædikatet ”ikke nøgleart”. **Skal vi til at kigge på vores hjortevildt som skadedyr?**

Vi citerer fra rapport 425 fra DCE – National Center for Miljø og Energi udfærdiget i 2021:

”Vildtlevende pattedyr og jagt Danmark har kun få vildtlevende arter af store græssere (primært hjortevildt), der kan bidrage til økosystemfunktioner. Der er ikke i den nationale forvaltning visioner om at lade disse arter opbygge bestande med potentiale for at udgøre en nøgleartsfunktion. Tværtimod tager forvaltningen udgangspunkt i, at arterne er konfliktarter, som forårsager skader på dyrkede marker og plantager, og i en forestilling om, at der er for mange dyr”. (Side 8).

Vi undres og stiller spørgsmålet: ”Hvilken forvaltning er nu begyndt at tage udgangspunkt i, at arterne er konfliktarter?” Det må siges at være et postulat, eller måske direkte usandt. Desuden er det tankevækkende og foruroligende, at de her laver den graverende fejl at betegne hjortevildt for store græssere i stedet for browsere (dyr der kan leve af både græs og vedplanter).

Dyrenes velfærd er væk, skal de sulte om vinteren, hvor de er drægtige?

Hvordan kan vi acceptere sult hos dyrene i indhegningerne hen over vinteren? Hvorfor skal dyr tvinges til at spise føde, der på sigt gør dem syge pga. fejlnæring? Hvordan kan vi tillade den forvaltningsmetode, der på ingen måde tager hensyn til sult og lidelse, som smertetilstande hos dyrene? Vi citerer fra rapport 425, DCE 2021, som beskriver undersøgelser af rewilding:

”Det er naturligt, at dyr taber sig om vinteren på grund af den begrænsede fødetilgængelighed, hvilket kan forårsage betydelige vægtfluktuationer hen over året. Fra efterår til forår mister kvæget ca. 20-25% af deres kropsvægt (Bunzel-Drücke m.fl. 2008), hvilket for en Galloway-ko på 450-600 kg svarer til et naturligt vægttab på 90-150 kg hen over vinteren. Ligeledes er det naturligt, at der kan forekomme en relativ høj dødelighed i populationer af store græssende dyr på grund af ressourcebegrænsninger, ekstraordinære klimatiske forhold (kulde og tørke), sygdomme, parasitter mv. En dødelighed på mellem 20 og 30% er normal, men dødeligheder på op til 50% forekommer også hyppigt på store hegnede arealer, på øer og i store naturlige græsningsøkosystemer (Erb &

Boyce 1.” (side 37 og 38). Vi kan på ingen måde acceptere sult og lidelse hos tamdyr, som vi har placeret bag et hegn. Disse dyr er ikke vilde dyr.

Hele grundlaget for at udfærdige naturnationalparker er som sagt at højne biodiversiteten, som i øvrigt i forvejen er høj i vores skov og naturområder. Samtidig hævder man, at det eneste rigtige er udsætning af store græssere. Af rapporten fremgår det tydeligt, at der ingen evidens er for, at store græssere giver en bedre biodiversitet. **Hvordan kan vi udføre så markante ændringer i vores skovområder/ natur, når rewilding har karakter af et eksperiment? Rapporten beskriver, jeg citerer:**

”Biodiversitetseffekter af rewilding Som tidligere nævnt er de dokumenterede effekter af rewilding sparsomme, og videnskabelige studier af græsningseffekter kan være svære at sidestille med rewilding, særligt hvis intensiteten af græsningen ikke er specificeret eller kun subjektivt vurderet. Dertil kommer, at rewilding netop forventes at bidrage med meget diverse økosystemfunktioner, hvoraf græsning kun er én. (Side 45).

”Effekterne af rewilding på naturlige processer og på arter inden for forskellige taksonomiske eller trofiske grupper er kun sporadisk undersøgt. Især mangler der langsigtede studier. Derfor bygger mange af konklusionerne i rapporten på et relativt begrænset empirisk grundlag” (side 8).

”Da rewilding endnu ikke er en udbredt praksis, og da vi generelt mangler en effektovervågning af naturindsatser i Danmark, er dokumentationen af effekterne af dedikerede rewildingprojekter sparsom. Som supplement vil vi derfor grundigt gennemgå hypotesen om rewilding som omkostningseffektivt virkemiddel i naturforvaltningen og diskutere rewilding-cases fra Danmark samt perspektivere studier og projektområder fra udlandet. (Side.12 og 13)

”Der findes dog kun få undersøgelser, der dokumenterer langtidseffekten af helårsgræsning i forhold til sæsongræsning på naturindholdet.” (side 37 og 38).

I rewilding ser man gerne at ådsler bliver liggende til gavn for biller og andre insekter. Dette er ikke lovligt, da skovene typisk ligger på vores drikkevandsindvindingsområder. Det er bekymrende, at disse ådsler kan blive en smittekilde og overføre sygdomme/parasitter til andre dyr, såvel vilde dyr som tamdyr, og besøgendes dyr som hest og hund.

Manipulering af Rødlisten

Vi har vedhæftet en artikel fra Dansk Natur.dk med en analyse af Aarhus Universets opgørelse af rødlistearterne. Den tidligere offentliggjorte redegørelse, om den bekymrende udvikling af truede arter, alene skyldes en anden måde at registrere på. Nærstuderer tallene drejer det sig om en ændring i regnemetoden.

Sidenhen er rødlisten blevet revurderet og bilaget som er vedlagt, er en ny gennemregning af datamateriale fra Aarhus Universitets udarbejdelse af den danske rødliste, som viser et helt andet billede, end det som blev lagt til grund for regeringens naturpolitik.

Vi mener, at ansvaret omkring rødlisten skal gives til Københavns Universitet, da de her er meget uenige med Aarhus Universitet, om den pludselige ændring i opgørelsesmodel, som resulterede i, at Danmark ikke kunne sammenligne sig med de øvrige lande.

Naturplan 2022 – 2027 konsekvenser for flora og fauna

Vi stiller spørgsmålstegn ved, hvorfor plejeplanen foreskriver lysåbent landskab ved brug af græsning eller høslet, når man tidligere har foretaget maskinel rydning. Førne kan sagtens fjernes ved brug af maskiner som hidtil. Vi skal bibeholde naturnær skovdrift og ikke ændre skovdriften til 1700-tallet fæstebondekultur.

Vi mener ikke, at det er muligt at holde skoven lysåben ved hjælp af græsning. Bliver græsningstrykket for højt, og føden knap vil dyrene vanrøgtes. Ligeledes vil dyrene ødelægge paragraph3-natur og fortidsminder i deres desperate søgen efter føde.

Græsningstrykket som søges øget over årene er på ingen måde naturligt, ej heller vild natur. Vi mener, at naturnær skovdrift skal bibeholdes og vedligeholdelsen af lysåbne arealer bør ske maskinelt.

Nåletræet som i øjeblikket fjernes, vil fremadrettet mangle for de arter som dels søger ly mellem træerne bl.a. hjortevildt, flagermus og fugle og dels medføre manglende føde for arterne såsom eger, mus, fugle som spætter, korsnæb mv.

Vi undres over, at bilag IV-arter som er tilknyttet vådområder tilgodeses, men hvordan sikres levesteder for de nuværende bilag IV-arter som fx markfirben? De har tidligere været et fokusområde i plejeplanerne.

Når der nu tillades at lade græssere dels trampe og spise den marehalm og anden vegetation som holder på sandet vil det sætte arbejdet med forhindring af sandflugt mange hundrede år tilbage. På Fanøs hedearealer går kreaturer, her er nu kun græsser og stararter tilbage. Udenfor hegnet vokser lyng, rævling, porse og blåbær. Hvordan kan I kalde dette forsøg med hegninger og græssere for bevarelse af biodiversiteten, når resultatet er en forringelse. Resultatet er færre arter på de store arealer.

Desværre fældes nåletræ som aldrig før, med begrundelsen at det ikke er hjemmehørende. Dette nåletræ bl.a. plantet i bæltet er på hederne med til at holde på sandet og er det eneste som kan vokse på så udsatte steder. Lad det nu stå!

Der bør udarbejdes en VVM som minimum.

Vi er som tidligere beskrevet skeptiske overfor, de ændrede plejeplaner med afgræsning/rewilding, samtidig også om de vil være i strid med EU's habitatdirektiv, da eksisterende bilag IV-arter vil blive berørt, hvilket Miljøministeriet har valgt ikke at undersøge nærmere. Dette er i strid med gældende EU-lovgivning. Beskyttelsen er udmøntet i Naturbeskyttelsesloven kap. 2a og kap. 5. Hvordan sikres eksisterende bilag IV-arter? Hvorfor er der ingen baseline foretaget, før den massive fældning startede, og inden hegnet er sat op i Gribskov?

Da der i forvejen forefindes vores naturlige vildt – hjortevildtet, undres vi over, at de ikke prioriteres, da de også har en positiv effekt på biodiversiteten. Der kunne skabes bedre levevilkår for disse, ved at udvide vores naturområder ved opkøb af omkringliggende jorde. Her kunne skabes korridorer og arterne kunne brede sig videre til andre naturområder. Det er en ensidig ideologi, der vælges for at skabe bedre biodiversitet kun skabt af få biologer, med rewilding som facitliste.

CO2-regnskabet og klimakrisen

CO2-regnskabet er vigtigt at have for øje, klimakrisen må være noget som i alle er interesserede i. Bæredygtigt skovbrug ligeledes, da vi skal være selvforsynende. I øjeblikket importeres omkring 70-80% af bygningstræ til Danmark. Ved udtag af effekter bindes CO2. Ved urørt skov, og når træet rådner, frigives både CO2 og metangasser til atmosfæren, hvilket er problematisk. Med urørt skov i f.eks. Gribskov på ca. 3000 ha urørt skov, vil det svare til en udledning af 300.000 tons CO2 pr. år. Med planen om, at urørt skov skal være 75.000 ha urørt skov vil vi øge importen af træ, og dermed eksportere miljøproblemer til andre lande. EU's biodiversitetsstrategi for 2030 siger, at man ikke må ødelægge de andre landes urskove. Det er ligeledes besluttet på det netop afholdte topmøde om klimaet. Derfor er det en skændsel at se, de mange fældninger, som sker i landets skove i øjeblikket. Biologer og Miljøministeriet har besluttet, at douglasgran og lærk skal fjernes fra vores skove, da de er udenlandske arter. Fældning sker desværre nu, hvorefter vi i statsskovene har endnu mindre bygningstømmer, som produceres i skovene.

Hvordan kan skovrider Jens Bjerregård sige til et borgermøde, at alle konsekvenser er kendt og veldokumenteret, når Københavns Universitet netop har igangsat et forskningsprojekt om den store udledning af metangasser for oversvømmede arealer på næringsrig jord. Vi pointerer, at dette forsøg med vores natur bør standses omgående.

Vi håber, at I vil se alvorligt på disse problemer. I øjeblikket domineres Miljøministeriet af biologernes rewildingsteori, da de i årevis har arbejdet i denne retning på baggrund af en ideologi, som Rune Engelbrecht som idéhistoriker er stærkt fortaler af. Hvorfor er man i Miljøministeriet så ensopret i sin løsningsmodel til forbedring af biodiversiteten?

Vi som ser til undres over, at denne teori, som det eneste skal udfoldes over hele landet. Der er mange andre muligheder, og igen biodiversiteten er allerede høj i landets skove. Det virker som om, at det har været billige arealer at trække ind i dette arbejde. Der blev også kigget på Forsvarets arealer, men her blev det afslået, hvorefter disse arealer gik fri.

Udformningen af nationalparker bør gentænkes. Vi ønsker alle langt flere natur og skovområder, men det skal være uden hegn, og uden udsultede kvæg gående rundt i skovene. Det er absolut ikke natur at genindføre et tidligere græsningstryk i skovene, som ødelagde skovene i 1600 og 1700-tallet (Fæstebondekulturen) inden Skovforordningen blev besluttet i 1805, for netop at beskytte skovene. I øvrigt er græsningen menneskeskabt og er altså kultur, derved kan det aldrig blive natur og vilde dyr.

Konsekvenser med hegning, indsatte dyr og borgers adgang til skoven

Vores friluftsliv begrænses i høj grad, det bliver decideret farligt at færdes i nationalparker, specielt som mountainbiker, rytter eller hundeejer. Heste er flugtdyr og er bange for kvæg. Kvæg kan være beskyttende eller nysgerrige. De er ikke bange for mennesker. Her vil komme farlige situationer for borgerne.

Forskning har gennem årene påvist, at det at færdes i naturen bedrer folkesundheden. Skovene bruges til rigtig mange forskellige aktiviteter. Folk der lufter deres hunde, familier der samles om gåture/svampeture i skoven. Strandgæster om sommeren, eller folk der færdes for at nyde den varierede natur. R rigtig mange bruger skovene til at få deres daglige motion, i stedet for at være indenfor i et motionscenter. Her er Mountain bikere, løbere og der bliver afholdt en del store sportsengagementer, som bl.a. cykelløb og orienteringsløb. Slædehundeførerne har deres faste ruter i skovene. Hvor skal vi alle være, når vi ikke længere har adgang til vores natur? Gad vide hvilke konsekvenser, det har for folkesundheden i forhold til stress, vægt og motion?

Vi mener bestemt også, at der skal være en balance mellem beskyttelse og benyttelse. Vi har brug for at kunne færdes trygt i vores natur unge, som gamle.

Samtlige former for sport, hvor personer kommer med fart, vil være farligt. Hurtigt vil en mountain biker eller løber komme alt for tæt på, og de store græssere kan føle sig truet. Familier med børn, der leger og løber rundt kan ligeledes opleves som en fare, for de store dyr. Hunde vil blive set på som rovdyr, og mange store dyr vil reagere på disse. Dette er der set flere eksempler på, hvor kvæg og hunde har været involveret i ulykker med personskade til følge.

Der er alene det seneste år i Danmark rapporteret om 5 tilfælde af ulykker med kreaturer. Hvem tør at tage en skoleklasse, eller daginstitution med på tur? Det bliver et meget stort ansvar, og mange vil undlade at bruge skovene, som udflugtsmål eller læring for eleverne.

Konsekvenser ved lempelsen af Dyrevelfærdsloven

Hele tanken bag NNP er rewilding, hvor dyrene der sættes ud i skovene, skal klare sig uden tilskudsfoder om vinteren, uanset om de sulter og uden tanke for, at dyrene i vinterperioden er drægtige og skal have ernæringsrigtig foder til afkommet. Fokus på dyrevelfærden er væk med beslutning af L229, (Den nye bekendtgørelse som bl.a. ændrede den daværende Dyrevelfærdslov, af 3. juni 2021.) Bilag vedhæftet: Dyrlægernes notat.

Til slut er der det dyreetiske dilemma. Hvem har lyst til at tage på skovtur og se på udsultede eller evt. tilskadekomne dyr? Hvordan kan vi tillade at L229 (Den nye bekendtgørelse som bl.a. ændrede den daværende Dyrevelfærdslov, af 3. juni 2021) indføres, så vi nu er på vej til at kalde vores tamdyr for "vilde dyr", som ikke har en stemme. De har ingen rettigheder ifølge lovgivningen. Hvem vil tage ansvar for dette, når der indgives klager og bekymringer omkring dyrevelfærden i vores indhegnede skove? Mener vi, at turister vil acceptere at se på dyr, der ikke trives eller udsultes?

Vi fremsender her følgende bilag, som kan danne baggrund for yderligere information om hegning, indsatte dyr og baggrunden for begrebet rewilding.

Bilag: Dyrlægernes vurdering: <file:///C:/Users/perni/Downloads/Dyrl%C3%A6gers%20oskriv.pdf>

Links: <https://dansknaturtilstand.dk/> og uddybende dokument:

<https://dansknaturtilstand.dk/files/SammendragAnalyseR%C3%B8dlisten.pdf>

Link: videnskabelig rapport 425 fra DCE – National Center for Miljø og Energi udfærdiget i 2021:

<https://dce2.au.dk/pub/SR425.pdf>

Naturnationalparker: Lovgrundlag L229:

https://www.ft.dk/samling/20201/lovforslag/l229/20201_l229_som_vedtaget.htm

EU- Biodiversitetsstrategi 2030: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4459196)

[content/DA/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4459196](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4459196)

På vegne af ”Gribskov, Tisvilde Hegn, Melby Overdrev – Uden Hegn”, for et land hvor den frie natur er bevaret uden hegninger og indsatte dyr.

ved Pernille Kristiansen, Bodil Jørgensen og Henriette Andersen

Det Konservative Folkeparti & Kristendemokraterne Bornholm

Naturnationalpark Almindingen – høringsvar

Det Konservative Folkeparti og Kristendemokraterne på Bornholm vil arbejde for at der skal gøres mere for at fremme biodiversiteten i eksisterende naturområder og skove, og at udvide områder med natur. Men samtidig arbejde for at det gøres på en afbalanceret måde, der sikrer fornuftige projekter med opbakning fra store dele af bornholmerne.

Skovrider Søren Friese udtalte i TV2 Bornholm den 12. maj 2022, at der er en hel del der ligger fast, og som der ikke kan ændres på. Bl.a. områdeplacering, hegn og sammensætning af dyr.

På den baggrund vil vi foreslå, at der laves et kompromis, hvor et mindre område hegnes.

En del bornholmere vil helst ikke have mere hegn, end der er i dag ved bison-skoven, men vi vil foreslå et kompromis som vist på nedenstående kortskitse.



Forslag til hegning af et mindre område:

- **Rød fed streg:** Nuværende bisonskov.
- **Blå fed streg:** Forslag til at hegne et mindre område (fremtidigt ydre-hegn).

Dette kompromis vil bl.a. medføre at:

- Der vil kunne skabes vejnet og gangstier udenfor det nye hegn i denne bræmme af Almindingen. Det vil formentlig kunne tilgodese ryttere, hestekøretøjer, mennesker der ikke er trygge ved store vilde dyr m.fl. Det er ikke uden grund, at nogle er utrygge ved udsatte dyr. For nylig blev f.eks. flere personer stanget alvorligt af en vædder i området ved Hammeren.
- Det hegnede område vil blive mindre, og en del vil formentlig føle sig noget imødekommet.
- Bræmmen udenfor det nye hegn med alene naturskov vil fortsat kunne benyttes til produktion af træ-produkter.
- Jægere der har jagt op til Almindingsgæret, vil blive tilgodeset noget, ved at der bliver en bræmme skov af Almindingen uden hegn direkte ud til deres arealer.

Vi vil foreslå, at den bræmme, der bliver af Almindingen mellem et nyt hegn og det gamle Almindings stengærde, alene ændres til naturskov med en vis produktion af træ til savværker og andre. Grantræer fases ud, og der bør i fremtiden fortrinsvis plantes løvtræer i denne bræmme. Lukning af fysiske grøfter er en ikke uvæsentlig del i planerne om at etablere Naturnationalpark i Almindingen. Det er et meget godt indhold i planerne, og som vi kan støtte fuldt ud. Ved Naturstyrelsens planer om udlægning af et stort område i Almindingen som naturnationalpark til mere urørt skov og helårsgræsning er det forventningen, at området, hvor der i dag er plantage, gradvist vil vige pladsen til fordel for en mosaik af varierede naturtyper, der giver mange forskellige levesteder for dyr og planter. Som led i forberedelsen af naturnationalparken vil Naturstyrelsen se nærmere på behovet for en indledende indsats med at omdanne nåletræsplantager til lysåben natur og mere varierede skove, og vil fjerne ikke hjemmehørende træarter. Vi synes, at der er mange gode tanker i dette, men vi foreslår, at det kan kombineres med at nogle områder samtidig kan bruges til produktion af træ til klimavenlige produkter som fx bygningstømmer. I afsnit 2.2.6 i "Projektbeskrivelse og overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Almindingen, maj 2022" om "Tiltag på tilgrænsende arealer" står der at bl.a., at "Den resterende del af Almindingen er foreslået udlagt til urørt skov og vil blive forvaltet i henhold til den kommende forvaltningsplan for denne". Hvis det skal forstås som at hele Almindingen på sigt skal være urørt skov, mener vi, at det er forkert at nedlægge så meget produktionsskov. At denne del af Almindingen omdannes til en mere naturvenlig produktionsskov kan give god mening, men ikke at tage den helt ud. Det er helt afgørende, at bornholmerne har forståelse for den grønne omstilling bredt set, og at de kan involvere og engagere sig i den proces. Her mener vi også at processen i forhold til at etablere naturnationalparker er helt afgørende, og at de har det rette indhold og en lokal inddragelse, samt ikke mindst reel lokal indflydelse. Vi ser gerne, at der i Naturnationalparken etableres nye stier og indretninger, hvor befolkningen og turister, bedre end i dag, kan se og forstå naturens store værdi. Det kunne fx være, at der ved et vandløb eller en sø etableres noget i retning af en underjordisk "undervandsudkigskasse" som ved Ganer Å ved Skjern i Vestjylland. Vi vil foreslå at det bliver etableret ved en sø på Bornholm.



Bygning i højre nederste hjørne er trappenedgang til et underjordisk rum.



I der underjordiske rum er der glasvægge ud til vandet i åen.

På vegne af Det Konservative Folkepartis gruppe på Bornholm og Kristendemokraterne på Bornholm.

Ianto Tryfan Gerdes Davies, Lyrsbyskov 2, 3751 Østermarie og Hans Ole Bech, Tulipanvej 40, 3720 Aakirkeby.

Kulturministeriet & Slots- og Kulturstyrelsen

Kære [...]

Fremsendte høringsmateriale har været sendt i tværministeriel og offentlig høring.

Slots- og Kulturstyrelsen svarer efter aftale med Kulturministeriet på ministeriets og Slots- og Kulturstyrelsens vegne.

Slots- og Kulturstyrelsen bemærker hensynet til kulturarven er indarbejdet i de tre projektforslag. Det fremgår tydeligt, at der er sket en kortlægning af de beskyttede fortidsminder, arkæologiske spor og anlæg samt jord- og stendiger i forbindelse med projekterne. Plejepligten, og de særlige hensyn der hermed følger på Naturstyrelsens arealer, er fint beskrevet.

I afsnittene om principper for forvaltning af de fredede og beskyttede fortidsminder samt sten- og jorddigerne fremgår det klart, hvorledes Naturstyrelsen har planlagt en løbende monitoring af kulturarven. Det er taget konkret stilling til en række praktisk tiltag der kan iværksættes, hvis det bliver nødvendigt i forhold til sikring af fortidsminder og sten- og jorddiger. Det er fremhævet, at hensynet til fortidsminder og sten- og jorddiger sker i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen.

Slots- og Kulturstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

Venlig hilsen

Marie Walther
Specialkonsulent
Center for Kulturarv
Fortidsminder

Slots- og Kulturstyrelsen

Verdens Skove

Verdens Skoves høringssvar til Forvaltningsplan for Naturnationalpark Almindingen

Verdens Skove takker for muligheden for at kommentere på projektbeskrivelsen og overordnede retningslinjer for forvaltningsplan af Naturnationalpark Almindingen og fremlægger hermed vore kommentarer.

Hovedsynspunkter i høringssvaret:

Overordnet ser Verdens Skove positivt på projektbeskrivelsen og de overordnede punkter i forvaltningsplanen af Naturnationalpark Almindingen (NNPA), men foreningen har de følgende bekymringer.

Arealstørrelsen

Med et areal på 1.100 ha efterlever Naturnationalpark Almindingen IUCNs forhåndenværende absolutte minimums-kriterie for størrelse på min. 1.000 ha sammenhængende natur. Imidlertid er der totalt set et areal på næsten 3.200 ha statsejet skovnatur i tilknytning til den udpegede NNPA som med fordel vil kunne udlægges til naturnationalpark. (Kilde: Vildere Vidder i dansk natur, Engelbreth Larsen 2017, s. 145-151). Et større areal til NNPA vil væsentligt øge evnen til at leve op til intentionerne om at opfylde de internationale kriterier for nationalparker IUCN kat. II. Et større areal giver også bedre muligheder for at rumme bestande, der er store nok til at være levedygtige på lang sigt, for at rumme større variation i habitater der kan være nødvendige eller fordelagtige for at opfylde arters behov, for at rumme naturlige processer som oversvømmelser, brand og græsning uden at blive begrænset af hensyn til naboer, for at rumme naturlige bestandsudsving, og for at mindske risici for at blive påvirket af randeffekter, som f.eks. forurening og jagt. Det indgår i de nyeste kriterier, at der er plads til naturlige processer, så derfor burde alle NNPer være på 5.000 ha eller mere.

Store planteædende pattedyr og reproducerende dyr

Verdens Skove ser meget positivt på at bestandene af større græssere får lov til at vokse ved naturlig reproduktion. Den nuværende reproducerende bestand på 10 bisoner bør suppleres med individer fra andre europæiske bestande for at øge den genetiske diversitet og dermed levedygtigheden af den lokale bestand.

Da hver art af de store planteædere har sine artsspecifikke effekter på økosystemet i form af valg af fødeplanter og plantedele, type af gnav, type af gødning, slid og effekter fra forskelligt adfærd, mm. så er det positivt, at der udover de allerede udsatte bison udsættes kronhjorte, og at der lægges op til at den nuværende bestand af dådyr suppleres.

*“Ud over vildtarterne vil et område på ca. 40 ha i sprækkedalen Grønnevad i den vestligste del af naturnationalparken blive hegned med totrådet el-hegn og være en udvidelse af den nuværende tilnærmede helårsgræsning med en forpagters robuste husdyrracer, i **udgangspunktet uden tilskudsfodring (kvæg og heste)**. De eksisterende bestande af råvildt og dåvildt vil også stadig græsse her. (s. 32).”*

Verdens Skove anbefaler stærkt at opretholde målsætningen om ikke at tilskudsfodre, fordi fravær af tilskudsfodring vil bidrage til at bevare og skabe lysåbne arealer, da dyrene i vinterhalvåret søger næring fra buske, træer etc.

“For at sikre nogle af de biologisk set mest værdifulde områder og tilknyttede sårbare arter,

som i dag afgræsses med kvæg eller heste, fortsætter den nuværende græsning med disse dyr i de biologisk set mest værdifulde indhegninger med lavt elhegn i en periode. Når det vurderes, at de vildtlevende dyr har oparbejdet en bestandstæthed, der er stor nok til at de kan varetage græsningen på arealerne, kan denne type naturpleje gradvist udfases. Indtil da kan hjortearterne passere elhegnene og supplere græsningen, mens bisonerne erfaringsmæssigt ikke vil passere et elhegn. (s. 32)

Det giver god mening at opretholde et passende græsningstryk i overgangsperioden forudsat det ikke bliver et påskud for at opretholde tilskudsberettiget eller produktionsorienteret græsning inden for NNPA.

“I udgangssituationen vurderes en sigtelinje for græsningstrykket, svarende til ca. 57 kg græsningsdyr per hektar at kunne tilgodese både dyrenes fødebehov og de naturmæssige effekter af afgræsningen i Naturnationalpark Almindingen. Det bemærkes dog at startbestanden vil være væsentligt lavere.....Beregningen af græsningstryk bygger på en række forudsætninger, som dels kan være usikre, og som kan ændre sig, i takt med at et større vidensgrundlag opnås. Der er derfor valgt en forsigtig græsningsstrategi med et indledningsvis lavt måltal for græsningstryk på ca. 57 kg/ha. I takt med at området ændrer karakter fra forstlig drevet skov til vildere og vådere skov, vil antallet af dyr løbende skal tilpasses det ændrede fødeudbud.” (s. 33)

Det er vigtigt at bestandsstørrelserne for lov at udvikle sig så naturligt som muligt inden for de rammer, der er skabt af Dyreværnsloven og lovparagrafferne for naturnationalparker. 57 kg/ha kan være en fornuftig første sigtelinje for parken, men tætheden bør guides af den aktuelle mængde tilgængelige føde, således at der så vidt muligt opnåes naturlige bestandstætheder og naturlige udsving i disse, da begge dele er formål med IUCNs kategori og desuden medvirker til at øge diversiteten.

“I første omgang fravælges heste, da Naturstyrelsen vurderer, at de valgte dyrearter vil have den ønskede effekt på arealerne. Heste er fortrinsvis tilknyttet lysåbne naturtyper og specielt egnede på næringsfattige biotoper.” (s. 34).

Verdens Skove opfordrer på det kraftigste til at der udsættes heste i NNPA. Hesten spiller en relativt speciel og vigtig rolle blandt de nulevende arter af store planteædere i Danmark, fordi den som ikke-drøvtygger kan indtage føde af en lavere næringsværdi, men til gengæld i større mængder. Det betyder at heste kan æde det næringsfattige græs som de fleste andre planteædere efterlader, og gøre det i så stort et omfang at den effektivt fjerner det døde græs (førne), som ellers vil skygge mindre urteplanter bort og gøre området fattigere på blomster samt varmeelskende insekter og krybdyr.

Urørt skov fra dag 1 og lad fældet træ forblive i skoven

“Mange års forstlig drift har skabt en høj grad af ensartethed i bevoksningerne. Derfor er det nødvendigt med strukturfældninger for at skabe både rumlig og arts-mæssig variation. Disse fældninger vil i naturnationalparkens etableringsfase (op til en 25-årig periode) være ganske omfattende og i lighed med ved indfasning af urørt skov, vil ikke-hjemmehørende nåletræer og løvtræer blive taget ud af skoven og solgt.” (s. 45).

For at skabe de bedst mulige rammer for at øge biodiversiteten fra dag 1, anbefaler Verdens Skove at de udpegede arealer til urørt skov udlægges til formålet med det samme frem for at lade det ske med indfasning. For at øge mængden af dødt ved mest muligt anbefaler

Verdens Skove desuden at lade alt skovet træ forblive i skoven frem for at tage det ud af skoven med henblik på salg. Mængden af dødt ved i danske produktionsskove er ekstremt lavt ift den naturlige mængde i urørt skov, hvorfor efterladning af træ fra strukturfældninger udgør en meget vigtig del af naturgenopretningen. Foreningen er endvidere forundret over den lange etableringsfase på op til 25 år. Os bekendt ligger det ud over hvad regeringen har lovet ift overgangsperioden for urørt skov, og endvidere er det helt uacceptabelt lang tid at have fældninger i en nationalpark, og i særdeleshed når de er til salg og dermed af en kommerciel karakter frem for egentligt naturgenopretning.

Genopretning af naturlig hydrologi

Da området for nationalparken har været udsat for en høj grad af afvanding i forbindelse med tidligere skovdrift, så bakker Verdens Skove op om projektbeskrivelsens forslag om undersøge mulighederne for at genoprette den naturlige hydrologi. Det påpegede store potentiale for at optimere hydrologien bør gælde generelt på arealerne, i både lysåben og skovbevoksede habitatnaturler og omkring de tre år i området (s. 46-47).

Rydning af oversøiske træarter og rødgran

“Der er i skovdriften plantet oversøiske træarter som sitka, douglasgran, kæmpegran (grandis), nobilis og rødeg i mindre områder inden for nationalparken. Disse bevoksninger skoves i overgangsperioden, dog sådan at enkelte af de oversøiske træer bevares af hensyn til strukturel variation og fuglelivet.

Bevoksninger med lærk eller andre europæiske nåletræer fældes på en måde, så enkelte af træerne samt overstandere og hjemmehørende arter af buske og træer bevares for at have noget strukturel variation.(s. 48)”

Verdens Skove anbefaler at fælde alle oversøiske træarter uden at efterlade enkelte træer. De bidrager ikke til vildere natur eller biodiversitet og bør helt fjernes fra alle NNPer.

Stop for fortsat skovdrift for at opnå bedre klimaeffekter

“Sammenlignet med en fortsat naturnær skovdrift i området må det forventes, at etableringen af nationalparken både på lang og kort sigt har en negativ effekt på områdets optag af CO₂. Når der ryddes arealer til lysåben natur, reduceres skovens kulstoflager, ligesom naturlig hydrologi, græsning m.m samlet set påvirker skovens tilvækst. Dermed er der en negativ påvirkning i forhold til evnen i skovens levende biomasse til at optage CO₂. Efter naturgenopretningen er gennemført vil CO₂ optaget igen stige i den levende biomasse, herunder træer og krat, der vokser naturligt frem (s. 52).”

Der er ikke videnskabeligt grundlag for at hævde af NNPA skulle give en negativ effekt for klima. Urørt skov lagrer skønsmæssigt >50% mere kulstof end tilsvarende produktionsskov, og naturlig hydrologi vil stoppe tabet af kulstof fra organiske jorde. Fældning af eksotiske træarter vil naturligvis på kort sigt frigive kulstof, især hvis tømmeret udnyttes kommercielt, men det var jo den oprindelige intention med beplantningerne. Den positive effekt af udlægning til urørt skov og naturlig hydrologi vil hurtigt overgå den negative effekt af fjernelse af eksotiske træarter.

“På lang sigt (100 år) opnår skoven en modenhed, hvor nettooptaget af CO₂ bevæger sig mod 0, fordi træer dør og nedbrydes i samme tempo, som skoven vokser. Til sammenligning vil der ved en fortsat skovdrift være et mere eller mindre stabilt nettooptag af CO₂ over hele perioden. Dette skyldes først og fremmest de substitutionseffekter, der er forbundet med produktionen af træbaserede produkter. Substitutionseffekten angiver størrelsen af de

undgåede udledninger i andre sektorer, når klimatunge materialer som stål, beton, aluminium mv. erstattes af bæredygtigt produceret træ, der er et klimavenligt alternativ. (s.52)”

Der vil ikke være nogen substitutionseffekt af træ om 30 år når samfundet har udfaset fossile brændsler og nye produktionsmetoder for beton er blevet fuldt udviklet til kommercielt brug. Træprodukter lagrer kun ca. 4% yderligere kulstof ud over hvad der er lagret i en produktionsskov, mens udlægning til urørt skov typisk forøger den lagrede mængde kulstof med mindst 50% og naturlig hydrologi stopper tabet af kulstof fra organiske jorde. Det citerede afsnit ovenfor er gengivelse af spin fra tømmerindustrien frem for videnskabeligt velfunderet viden og bør ikke indgå i en forvaltningsplan for en nationalpark.

Viking Atletik Orientering

Høringsvar fra Flemming Munch Hansen på vegne af Viking Atletik Orientering.

O-løberne på Bornholm vil gerne sikre sig, at det fortsat bliver muligt at løbe orienteringsløb i området, og at der ikke kommer en årelang periode, hvor projektets opstart bliver brugt som grund til at give afslag på løbsansøgninger.

Det er derfor dejligt at læse i forvaltningsplanen (afsnit 3.3), at parken skal bidrage til mere friluftsliv (og øget turisme)

Også dejligt at læse langt hovedparten af de nuværende friluftsmæssige aktiviteter kan fortsætte. Der hvor der nævnes, at der kan ske begrænsninger er de tilladelseskrevende. Det må derfor betyde at alle meddelelsesløb (under 150 forventede deltager) bør kunne fortsætte uden problemer. I fht de, der kræver tilladelse står der, at der skal ske en konkret vurdering af den enkelte aktivitet, i det nogle aktiviteter vil blive påvirket af hegnet, dyr eller hvis der indfinder sig yderlige følsomme naturtyper og/eller arter. Her har O-sporten i flere årtier taget hensyn til dyrene ved hjælp af bl.a. naturvenlig banelægning, vildtømmer, respekt for jagtperiode etc. Og O-sporten har med disse tiltag fået tilladelser tidligere, hvorfor vi må forvente at vi stadig kan få tilladelse til løb såvel meddelelsesløb som ansøgningsløb fremadrettet. Dette gælder så vidt også for Faunalommerne, hvor der stadig er adgang.

Vi har et stabilt antal løb om året, og jo flere skove/områder vi har tilgængelige des mindre belastning kommer der på de enkelte områder. I den forbindelse kan en genåbning af Ekkodalen og Koldekilde være med til at mindske den generelle belastning.

Vi sætter pris på, at I selv åbner op for andre områder af interesse, således at det er relevante terræner der tilbydes, som evt. erstatning.

Hvis en løber eller alm. bruger af skoven kommer til skade forårsaget af de store dyr, mener jeg at Naturstyrelsen bør kunne tilskrives en del af ansvaret.

Mvh Flemming Munch Hansen, Viking Atletik Orientering

Østerlars savværk & Tingsted Savværk og emballage aps

Østerlars savværk
Tingsted Savværk og emballage aps

Allinge den 6 juli 2022

Kære Naturstyrelsen.

På vegne af begge virksomheder, skal vi kommentere projektforslag
Og forvaltningsplaner.

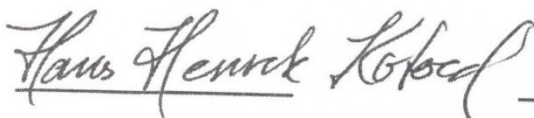
Vi tager til efterretning, at man gennem hele sagen med nationalparker, ikke har afholdt et eneste møde, en eneste mail, eller en eneste telefonsamtale, hvor man har interesseret sig for at høre om, det kunne blive problematisk for begge virksomheder, at skulle undvære leverancer fra de berørte områder –
Vi som aftagere af træ gennem mere en 100 år føler os overset og ignoreret.

Vi kan se at man nu har oplyst, at man stadig vil udtage træ gennem de næste 20-25 år. Det er vi glade for.

Men hvordan og hvem der får mulighed for at aftage det er ikke oplyst
Vi er kede af at man stopper plantning, ligesom at man vil udrydde gavnlige invasive grantyper – specielt Douglas som er meget modstands dygtig overfor temperaturstigning.

Vi må opfordre til at der bliver hold møder. Hvor det kan opklares hvad og hvordan det kommer til at køre i fremtiden.

Til sidst vil vi bede naturstyrelsen om at oplyse /foreligge en plan for hvordan en angreb fra barkborebille håndteres, så vi ikke får skabt en situation hvor samtlige nåleskove på Bornholm bliver angrebet.



Hans-Henrik Kofoed



Kim Christiansen